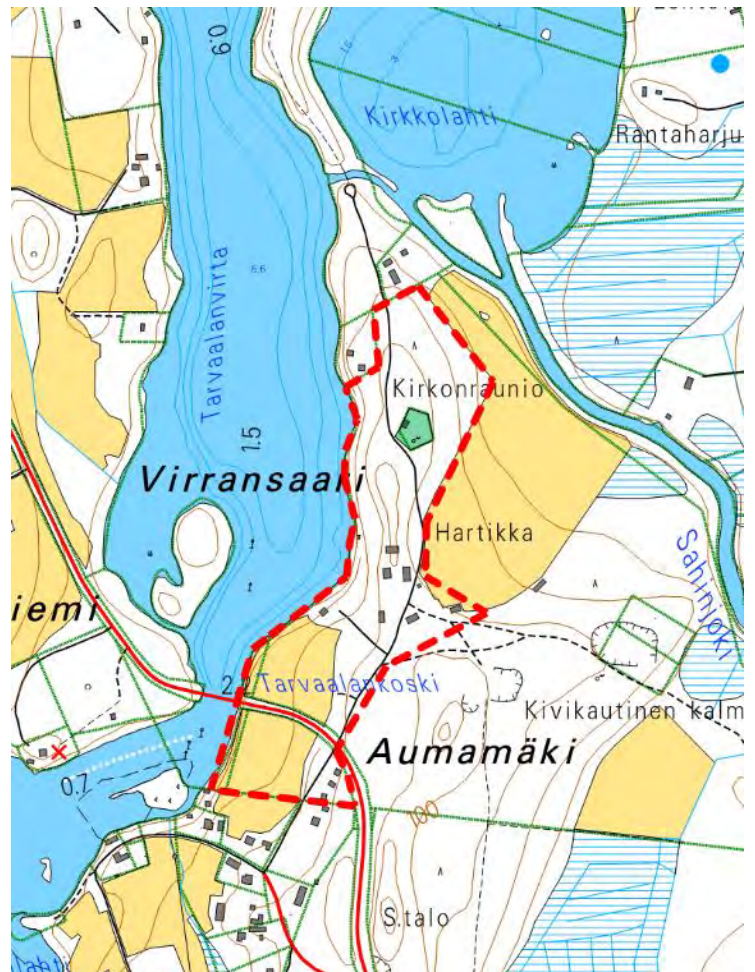

LAUKAAN KUNTA

Hartikan Tilan ranta-asemakaava

Kaavaselostus

4.9.2023

1 PERUS- JA TUNNISTETIEDOT

1.1 Tunnistetiedot

1.1.1 Kaavan nimi

Hartikan Tilan ranta-asetmakaava

1.1.2 Kunnan kaavatunnus

410-RAK-TAR-001

1.1.3 Kaavan päiväys

4.9.2023 (ehdotus 30.11.2020, luonnos 13.1.2020)

1.1.4 Alueen määrittely

Ranta-asetmakaava koskee tiloja 410-403-5-75 Hartikka ja 410-403-2-45 Tahkokorpi.

Ranta-asetmakaavalla muodostuvat korttelit 1 ja 2 sekä niihin liittyvät maa- ja metsätalous-, pelto- ja suojelualueet.

1.1.5 Kaavan laatija

FCG Finnish Consulting Group Oy

Puistokatu 2 A

40100 Jyväskylä

Arkkitehti Tuomo Järvinen

040 753 1524

tuomo.jarvinen@fcg.fi

1.1.6 Vireille tulosta ilmoittamisen päivämäärä

Kaavoituskatsaus 17.6.2019

1.1.7 Hyväksymispäivämäärä

1.1.8 Kunnan yhteyshenkilöt

Laukaan kunta

Maankäyttö

Kaavoitus- ja suunnittelutoimi

Laukaantie 14, PL6

40341 Laukaa

Kaavoitusjohtaja Mari Holmstedt

p. 0400 317 759 tai

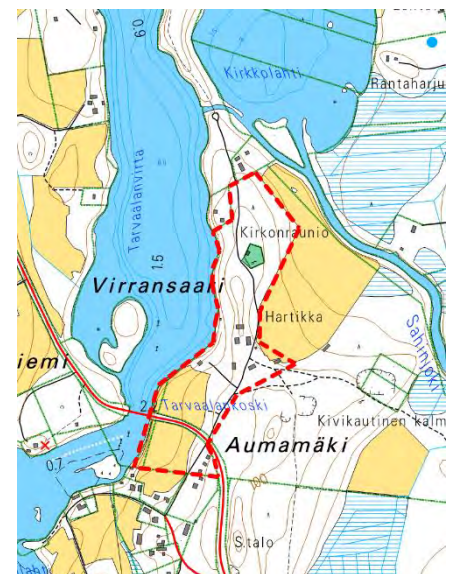
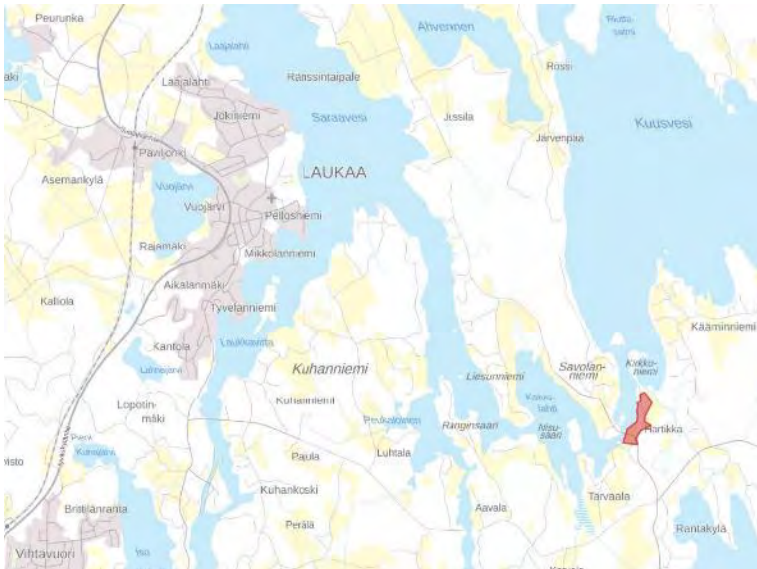
mari.holstedt@laukaa.fi

4.9.2023

1.2 Kaava-alueen sijainti

Suunnittelualue sijaitsee Laukaan Tarvaalan kylällä (aik. Kuusveden kylän aluetta) Kirkkoniemen tyvässä alkaen Hartikan tilan etelärajalta ulottuen pohjoisrajalle saakka, rajoittuen lännen puolella Tarvaalanvirran rantaviivaan ja idän puolella aluksi Hartikantiehen ja RM-alueeseen Ränsintien eteläpuolella. Alue laajenee ennen tilakeskusta itään päin rajautuen Sahinjoen rantapelltoon. Kohde on kokonaan ranta-aluetta ja sijaitsee Hartikan Kirkkomaan sekä Hartikan Kivikautisen alueen välittömässä läheisyydessä. Kohde sijaitsee pohjavesialueella ja on haasteellinen myös korkeusvaihteluiden vuoksi.

Etäisyys Laukaan keskusta on linnuntietä 5 km, maantietä 12 km (ajoaika 15 min).

Kuva 1: Suunnittelualueen sijainti

1.3 Kaavan nimi ja tarkoitus

Hartikan tilan ranta-asemakaavan tavoitteena on osoittaa alueelle matkailuun liittyviä majoitus-, kokoontumis- ja muita tuki- ja toimitiloja sekä vapaa-ajan harrastepaikkoja osayleiskavassa määritetyn rakennusoikeuden puitteissa.

Suunnittelussa huomioidaan alueen kulttuurihistorialliset-, muinaismuisto-, maisema-, luonto- ja virkistysarvot.

Ranta-asemakaava laaditaan maanomistajan aloitteesta ja - kustannuksella.

4.9.2023

1.4 Selostuksen sisällysluettelo

1	Perus- ja tunnistetiedot	1
1.1	Tunnistetiedot	1
1.2	Kaava-alueen sijainti	2
1.3	Kaavan nimi ja tarkoitus	2
1.4	Selostuksen sisällysluettelo	3
1.5	Luettelo selostuksen liiteasiakirjoista	5
1.6	Luettelo muista kaavaa koskevista asiakirjoista, taustaselvityksistä ja lähdemateriaalista ..	5
2	Tiivistelmä	6
2.1	Kaavaprosessin vaiheet	6
2.2	Ranta-asemakaava	6
2.3	Ranta-asemakaavan toteuttaminen	6
3	Lähtökohdat	7
3.1	Selvitys suunnittelualueen oloista	7
3.2	Suunnittelutilanne	36
4	Ranta-asemakaavan suunnittelun vaiheet	48
4.1	Ranta-asemakaavan suunnittelun tarve	48
4.2	Suunnittelun käynnistäminen ja sitä koskevat päätökset	48
4.3	Osallistuminen ja yhteistyö	48
4.4	Ranta-asemakaavan tavoitteet	49
4.5	Ranta-asemakaavaratkaisun vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	50
4.6	Valmisteluvaiheen kuuleminen	52
4.7	Ehdotusvaiheen kuuleminen	55
4.8	Kaava-asiakirjoihin ehdotusvaiheen nähtävilläolon jälkeen tehdyt muutokset ja täydennykset	58
5	Ranta-asemakaavan kuvaus	61
5.1	Kaavan rakenne	61
5.2	Ympäristön laatua koskevien tavoitteiden toteutuminen	63
5.3	Aluevaraukset	63
5.4	Yleismääräykset	67
6	Kaavan vaikutukset	68
6.1	Ympäristölliset vaikutukset	68
6.2	Yhdyskuntataloudelliset vaikutukset	72
6.3	Vaikutukset taajamakuvaan	72
6.4	Vaikutukset muinaismuistoihin	72
6.5	Vaikutukset kulttuuriperintöön, rakennettuun ympäristöön ja maisemaan	73

4.9.2023

6.6	Tekninen huolto.....	86
6.7	Liikenteelliset vaikutukset	86
6.8	Taloudelliset vaikutukset	88
6.9	Sosiaaliset vaikutukset	88
6.10	Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen.....	88
6.11	Ilmasto	88
6.12	Melu	88
6.13	Yritysvaikutukset	88
6.14	Vaikutukset palveluiden rakenteeseen	88
6.15	Kaupalliset vaikutukset.....	88
6.16	Ympäristön häiriötekijät.....	88
6.17	Kaavan suhde maakuntakaavaan.....	89
6.18	Kaavan suhde yleiskaavaan	90
6.19	Yleiskaavan sisältövaatimusten huomioon ottaminen.....	90
7	Asemakaavan toteutus	91
7.1	Hulevesien hallinta.....	92
7.2	Geoenergian ja puun hyödyntämismahdollisuudet.....	92

4.9.2023

1.5 Luettelo selostuksen liiteasiakirjoista

- 1 Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
- 2 Viranomaisneuvottelun 27.3.2019 muistio
- 3 Luontoselvitys
- 4 Arkeologinen inventointi
- 5 Maisemaselvitys
- 6 Työneuvottelun 15.5.2020 muistio
- 7 Valmisteluvaiheen palaute ja vastineet
- 8 Ehdotusvaiheen palaute ja vastineet
- 9 Maanomistajan perustelut 16.3.2021
- 10 Asemapiirros – työmaajärjestely 1:200
- 11 Viranomaisneuvottelun 27.4.2021 muistio
- 12 Seurantalomake
- 13 Kajoamislupa 7.6.2023

1.6 Luettelo muista kaavaa koskevista asiakirjoista, taustaselvityksistä ja lähdemateriaalista

- Museoviraston valtakunnallinen muinaisjäännösrekisteri
- Valtakunnallinen tieliikenne-ennuste 2030, Liikennevirasto 2014
- Jyväskylän seutu rakennemalli 20X0, 2011
- Keski-Suomen kaupallinen selvitys 2010
- Maanmittauslaitos, Kiinteistötietopalvelu
- Maanmittauslaitos, Avoimien aineistojen tiedostopalvelu
- Ympäristöhallinnon selainpohjainen karttapalvelu Karpalo
- Väylävirasto, tienumerokartta
- Väylävirasto, liikennemääräkartta
- Kunnan rakennusjärjestys 2009
- Laukaan kunnan maankäytön rakennemalli
- Kuhanniemen – Tarvaalan yleiskaava
- Kuusveden rantaosayleiskaava
- Kuusveden rantaosayleiskaavan luonto- ja maisemaselvitys 2006
- Kuhanniemen – Tarvaalan yleiskaavan luonto- ja maisemaselvitys 2006

4.9.2023

2 TIIVISTELMÄ

2.1 Kaavaprosessin vaiheet

2.2 Ranta-asemakaava

Ranta-asemakaava mahdollistaa alueelle matkailuun liittyviä majoitus-, kokoontumis- ja muita tuki- ja toimitiloja osayleiskaavassa määritetyn rakennusoikeuden puitteissa.

Ranta-asemakaavassa huomioidaan alueen kulttuurihistorialliset-, muinaismuisto-, maisema-, luonto- ja virkistysarvot.

2.3 Ranta-asemakaavan toteuttaminen

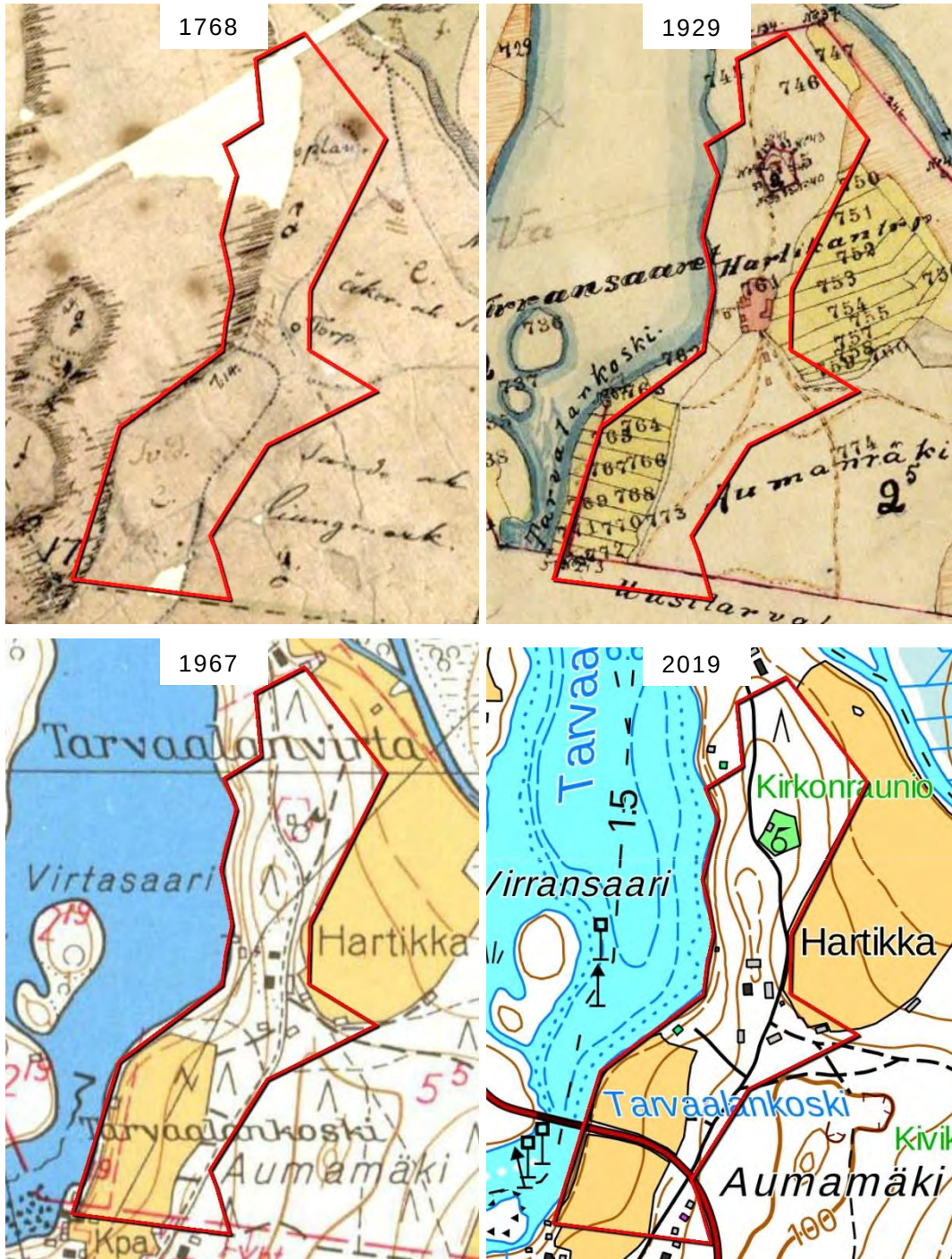
Kaavan toteuttaminen voidaan aloittaa sen saatua lainvoiman.

4.9.2023

3 LÄHTÖKOHDAT

3.1 Selvitys suunnittelualueen oloista

3.1.1 Alueen kehittyminen

Kuva 2: Kartat ylhäällä vas. 1768, oik. 1929, alhaalla vas. 1967, oik. 2019. Hartikantie on aiemmin kulkenut pihapiiriin halki navetan länsipuolelta. Vanhat kartat arkeolog. inv. rap.

4.9.2023

Maisemarakenne, maisemakuva

Alue on maisemallisesti suurelta osin kangasmaastoa. Siihen liittyy myös pihapiiri sekä rantapeltä alueen eteläosassa.

Alueesta on tehty erillinen maisemaselvitys, joka on selostuksen liitteenä 5.

Tarvaala on osa *Itäisen Järvi-Suomen Keski-Suomen järvisuutua*, karulla graniittisella kalliopöydällä lepäävien laajojen järviä ja polveilevien vesireittien sekä kumpuilevien moreenimaiden luoteesta kaakkoon suuntautunutta sokkeloa.

Jyväskylän – Laukaan tuntumassa on viljelyyn hyvin sopivia vaihtelevia savikkoalueita kalliokkojen ja harjustojen lomassa. Metsällä on suuri merkitys maisemakuvassa kaikkialla. Paikoin metsäkuva monipuolistavat kaskikulttuurin melko tuoreet merkit.

Suurmaisemallisesti alue sijoittuu maisemalliseen solmukohtaan, kolmen vesistöalueen risteykseen: alue rajautuu Saraaveteen ja Kuusveteen ja noin kilometrin päähän siitä kaakkoon sijoittuu Lievestuoreenjärvi.

Suunnittelualan pohjoispuoliskolla maiseman hallitsevia piirteitä ovat jyrkästi järvelle viettävä maasto sekä mäntymetsävaltaisuus. Pohjoisosissa maisema on sulkeutunutta, joskin valoisa hongikko mahdollistaa näkymät etäämmällekin. Tilan pihapiiri sijoittuu alueen keskivaiheille. Eteläosan maasto viettää länteen loivemmin. Peltalueet ovat tasaisia. Eteläosa on pääasiassa avointa maisematilaa, joskin pellon ja Tarvaalanvirran välissä on tiheä rantapuusto/pensastovähyke.

4.9.2023

Kuva 3: Länteen viettävää rinnettä (kuva: Minna Eskelinen 2019)

Pinnanmuodostus

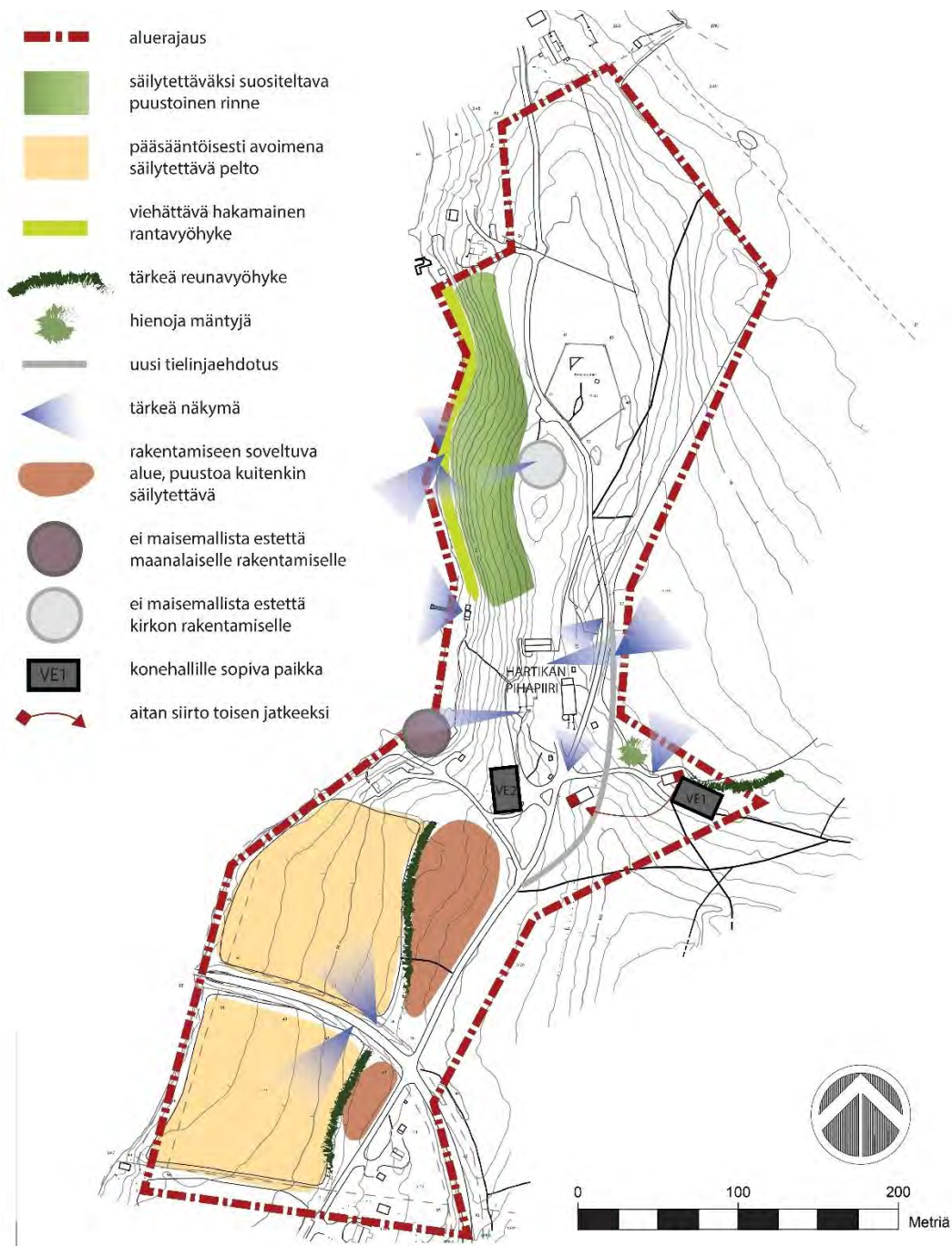
Alueen korkein kohta on keskiosan pohjoispuolella. Laki kohoaa noin 99 metriä merenpinnan yläpuolelle. Keskiosassa sijaitseva pihapiiri sijoittuu myös varsin korkealla paikalle, noin 97 metriä meren pinnan yläpuolelle. Tarvaalanvirran korkeuslukema on 85 metriä (mpy). Eteläosan pellon ylempi reuna sijoittuu tasolle 91-92 metriä (mpy). Suhteelliset korkeuserot ovat suurimmat pohjoispuoliskolla: enimmillään 14 metriä järven pinnasta sitä rajaa- van selänteen "laelle". Laajemmassa yhteydessä selänteen varsinainen lakialue sijoittuu tarkastelu- alueen ulkopuolelle (kaakkoispuolelle) selvästi vielä tätä korkeammalle.

Kuva 4: Topografia (perustuu MML:n aineistoon)

4.9.2023

Maisemaselvityksen suositukset

Maisemaselvityksessä on määritelty säilytettäväksi suositellut alueen osat ja tärkeät näkymät, sekä nostettu esille maisemallisesti tärkeitä yksityiskohtia. Maisemaselvityksen analyysikartalla on otettu kantaa myös rakentamiselle soveltuviin alueisiin.

Kuva 5: Maisema-analyysi ja suositukset

4.9.2023

3.1.2 Luonnonympäristö

Luonnonympäristöä on aiemmin tutkittu vuonna 2006 Kuusveden rantaosayleiskaavan ja Kauhanniemen-Tarvaalan yleiskaavan luonto- ja maisemaselvitysten yhteydessä.

Ranta-asemakaavaa varten on tehty oma luontoselvitys kesällä 2019. Selvitys on kokonaisuudessaan selostuksen liitteenä (Liite 3).

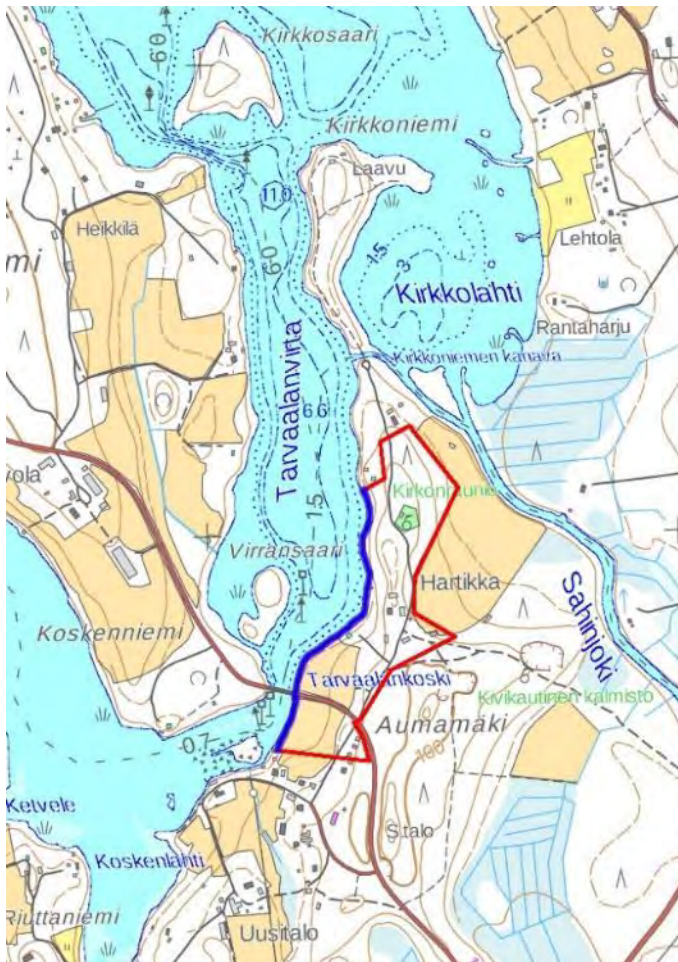
Vesiluonto

Vesistö- ja valuma-alue

Tarvaala kuuluu Kymijoen vesistöalueeseen ja sijaitsee kolmen eri valuma-alueen risteyskohdassa. Pääosin alue kuuluu Leppäveden-Kynsiveden alueeseen. Ränssintien eteläpuoliset alueet kuuluvat Saraaveden alueen ja Ylä-Suonteen valuma-alueisiin.

Kuusvesi

Kaava-alue sijaitsee Kuusveden Tarvaalanvirran rannalla. Vesistöllisesti aluetta rajaa lännessä Tarvaalanvirta ja Tarvaalankoski, pohjoisessa Sahinjokeen liittyvä Kirkkoniemen kanava. Rantaviivaa on 640 m.

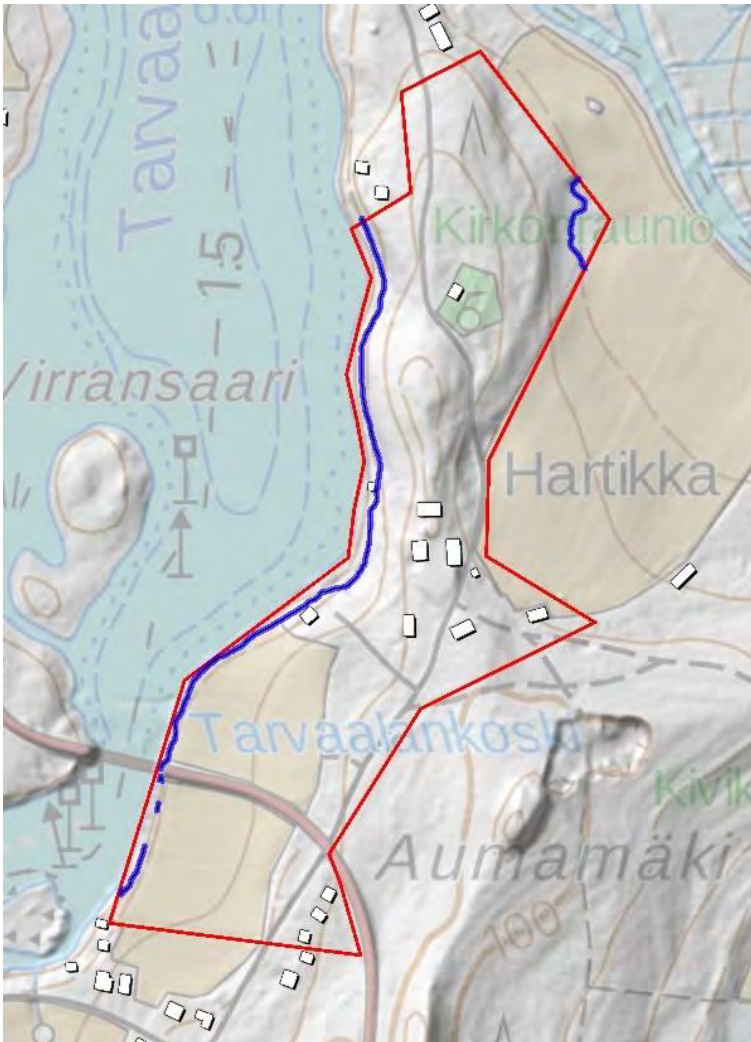

Kuusvesi on karu ja happamuudeltaan neutraali. Vedessä on lievä humusleima. Kuusvedestä vedet virtaavat Tarvaalan kosken kautta Saraaveteen ja edelleen Vaajakosken kautta Päijänteeseen. Tarvaalankosken virta-alue on leveä, tasaisesti pyörteilevä niva. Kuohuvien ja kivien osuus ulottuu Tarvaalansillalta alavirtaan. Koski on perattu, mutta kalataloudellisesti kunnostettu vuonna 2002.

Kuva 6: Rantaviiva 640 m ja vesistöt

4.9.2023

Alin suositeltava rakentamiskorkeus

Kuva 8: +86,7 m:n (N2000) korkeuskäyrä (suositus alimm. rakentamiskorkeudeksi).

Kuusveden keskimääräinen vedenkorkeus on touko - kesäkuussa +84.90 mpy. Vedenkorkeus on vaihdellut välillä +84.30 - +85.05 3v toistuvuudella (+85.30 /10v, +85.60 /50v)¹

Keski-Suomen ELY on antanut suosituksen alimmista rakentamiskorkeuksista vesistöjen rannoilla. Suositus perustuu oppaaseen [Tulviin varautuminen rakentamisessa – Opa alimpien rakentamiskorkeuksien määrittämiseksi ranta-alueilla, ympäristöopas 2014](#).

Suositus koskee vakituksia ja vapaa-ajan asuntoja. Suosituksen lähtökohdaksi on keskimäärin kerran 100 vuodessa tai kerran 50 vuodessa toistuva tulvakorkeus, johon lisätään tarvittavat lisäkorkeudet. Alin suositeltava rakentamiskorkeus tarkoittaa korkeustasoa, jonka alapuolelle ei tulisi sijoittaa kastuessa vaurioituvia rakenteita. Suosituksessa ei ole mukana harkinnanvaraista aaltoiluvaraa, joka tulee ottaa huomioon rakennuspaikakohtaisesti.

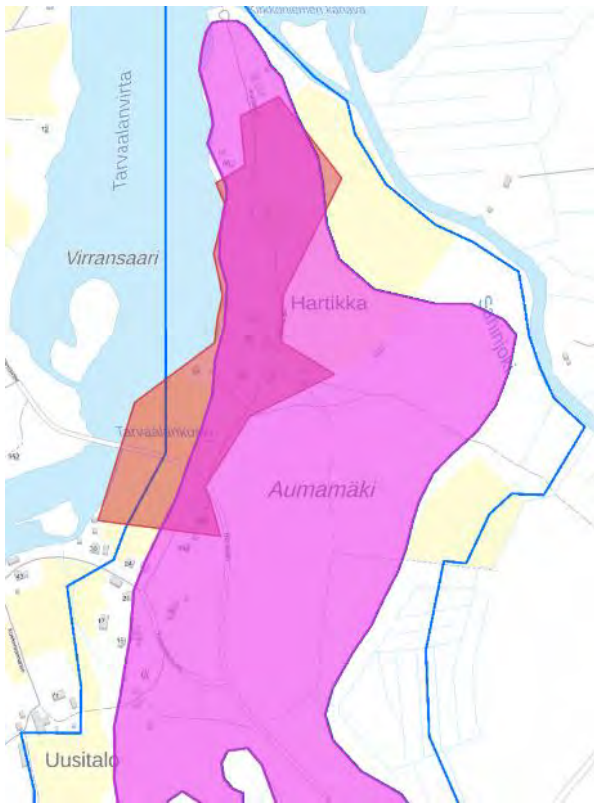
kunta	Järvi	HW1/50	HW1/100	Suositus alimm. rakentamiskorkeudeksi	
		N2000 (m)	N2000 (m)	N2000 (m)	N60 (m)
Laukaa	Kuusvesi		86,35	86,70	86,41
	Kynsivesi		89,30	89,50	89,21
	Leppävesi		82,45	82,85	82,55
	Peurunkajärvi		107,00	107,20	106,90
	Saraavesi		86,30	86,65	86,35
	Vatianjärvi		90,90	91,20	90,90

Kuva 7: Suositukset alimmista rakentamiskorkeuksista Laukaassa.

¹ Lähde: [www.ymparisto.fi http://wwwi2.ymparisto.fi/i2/14/I143511001y/wqfi.html](http://wwwi2.ymparisto.fi/i2/14/I143511001y/wqfi.html)

4.9.2023

Pohjavesi

Alue sijoittuu lähes kokonaan Vuonteen pohjavesialueelle (0941013), joka on vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue. Alueella ei havaittu eikä ole tiedossa lähteitä tai lähdeympäristöjä.

Kuva 9: Pohjavesialue vs. suunnittelualue. Kuvassa pohjavesialue on rajattu sinisellä ja varsinainen muodostumisalue korostettu lilalla. Suunnittelualue on väritetty punaisella.

Kasvillisuus

Laukaa sijaitsee eteläborealisella kasvillisuusvyöhykkeellä, Järvi-Suomen kasvimaantieteellillä alueella.

Selvitysalueen metsät ovat pääosin puustoltaan varttuneita tai uudistuskypsiä, harjualeten mäntykankaita. Vallitsevan latvuserroksen muodostavat mänty ja kuusi, alikasvoksena kasvaa harvassa kuusta, koivua ja pihlajaa. Pensaskerroksessa tyypillisiä ovat kataja ja pihlaja. Kasvillisuus vaihtelee rinteiden yläosien puolukkatyyppin (VT) kuivahkoista kankaista mustikkatyyppin (MT) tuoreisiin mänty- ja kuusi-mänty-koivukankaisiin, joita on lähinnä rinteiden alaosissa sekä selvitysalueen itäosassa peltoihin rajoittuen. Puustoltaan nuoria, kuivahkoja mäntykankaita on lisäksi selvitysalueen eteläosissa.

Hartikan kirkkomaan ja kirkonraunion ympäristö on vanhaa metsää, jossa kasvaa järeit, kilpi-kaarnaisia mäntyjä ja naavaisia kuusia.

Rehevämpää kasvillisuutta on pienellä alalla selvitysalueen koilliskulmassa peltoon rajoittuen. Käenkaali-mustikkatyyppin (OMT) lehtomaisen kuusikankaan kasvillisuus vaihettuu rehevimmillään käenkaali-oravanmarjatyypin (OMaT) tuoreen lehdon kasvillisuuteen.

Varttuneen puuston vallitsevan latvuserroksen muodostavat kuusi, mänty ja koivu, alikasvoksen kuusi ja koivu. Pensaskerroksessa kasvaa punaherukkaa, haapaa, pihlajaa ja kuusta. Kenttäkerros on kulttuurivaikutteinen, valtalajeja ovat käenkaali, oravanmarja ja metsäalvejuuri, muuta lajistoa mm. metsäimmarre, metsäkorte ja puna-ailakki.

4.9.2023

Kuva 10: Selvitysalueen keskiosan mäntykankailta avautuu näkymiä vesimaisemaan.

Kuva 11: Selvitysalueen pohjoisosassa vallitsevat tasaikäiset ja -rakenteiset mäntykankaat.

4.9.2023

Kuva 12: Tuoreita havu-lehtipuukankaita on etenkin selvitysalueen itäosissa.

Kuva 13: Lehtolaikun kasvillisuutta.

Kulttuurivaikutteista kasvillisuutta on tilan lähiympäristössä, peltojen reunamilla ja tienpientareilla. Tilan pihapiiriä ympäröivät koiranputkivaltaiset niittymäiset reuna-alueet. Torpan pohjoispuolella, harvakseltaan järeeä mäntyä kasvavalla metsäkuviolla, on niittykasvillisuutta.

4.9.2023

Kuva 14: Pellot, pellonreunusmetsät ja tienpientareet ovat kasvillisuudeltaan kulttuurivaikutteista ympäristöä. Lupiini on levittäytynyt piennaralueille.

Rantapuustossa ja -pensastossa kasvaa koivua, mäntyä, kuusta, tervaleppää, korpipaatsamaa, kiiltopajua ja katajaa. Rannat ovat selvärajaiset ja niissä on nähtävissä järvenlaskun vaikutus.

Tarvaalankosken ja pellon väliin jäävät rantametsäkaistaleet ovat lehtipuuvaltaisia, pensastoisia, kasvillisuudeltaan kulttuurivaikutteisia reheviä lehtomaisia kankaita.

Kuva 15: Rantapuusto on koivuvaltaista. Rannassa on näkyvissä järvenlaskua edeltäviä rantamuodostumia.

4.9.2023

Metsätaloudellinen kunto

Pohjoisosan metsikön keski- ja itäosat

Alueen pohjoisosan metsä vaatii metsänhoitotoimenpiteitä.

Alueen itäosan pellon viereisen metsän kuusi- ja koivupuusto on yli-ikäistä ja osin lahoamassa; vuosittain kaatuu jo yksittäisiä lahovikaisia puita.

Muu alueen pohjoisosasta on mäntyvaltaista, ylitiheää varttunutta kasvatusmetsää. Latvusten vihreä osuus on huolestuttavassa määrin vähentynyt (alle 25 %) ja kasvu on hidastunut, pystyyn kuolevia puita on yhä enemmän.

Pohjoisosan metsikön länsipuolinen rinnealue

Rinnealue on mäntyvaltaista varttunutta ja ylitiheää kasvatusmetsää. Latvusten vihreä osuus on huolestuttavassa määrin vähentynyt (alle 25 %) ja kasvu hidastunut, pystyyn kuolevia puita on yhä enemmän. Tien varressa on kolhiintuneita puita, jotka haittaavat tien kunnossapitoa ja on poistettava. Samalla näkyvyys virralle paranee tiellä kulkevien kannalta (maisematie).

Metsänhoitosuunnitelmassa itäreunan peltoa vasten oleva puusto on määritetty uudistettavaksi ja muu pohjoisosan ylitiheästä mäntymetsästä harvennettavaksi 25 – 30 %. Länsirinne on määritetty harvennettavaksi n. 25-30 %. Harvennuksen johdosta näkyvyys virralle paranee tiellä kulkevien kannalta (maisematie), rinne säilyy harvennuksesta huolimatta puustoisena.

4.9.2023

Eläimistö

Eläimistö on tyypillistä mäntykankaiden lajistoa. Alueen pesimälinnustoon kuuluu pääosin yleisiä havu- ja lehtisekametsien lintulajeja. Huomionarvoisia lajeja ovat männiköitä ja sekametsiä suosiva palokärki sekä pihapiirissä ja ranta-alueilla havaittu västäräkki. Töyhtöhyppä, kuovi ja naakka ovat peltoalueilla näkyvimmit lajit.

Tarvaalanvirran koski on merkittävä virtavesiympäristö ja kalojen vaellusväylä, jonka luontaisia saalislajeja ovat mm. taimen, harjus, säynävä, ahven, särki ja hauki. Rapukanta on heikko.

Nisäkäslajistoon kuuluvat minkki ja saukko.

Talvella sulana pysyvä virtapaikka on koskikaran talvehtimisaluetta sekä kevään ensimmäisten muuttolintujen levähdysaluetta. Linnustoon kuuluvat mm. kalalokki, naurulokki, kalatiira, isokoskelo, sinisorsa, telkkä, laulujoutsen ja rantasipi. Suunnittelualueen rantojen pesimälinnustoon kuuluu silkkiuikku.

Luonto- ja lintudirektiivilajit sekä uhanalaiset ja harvinaiset lajit

Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeista Tarvaalanvirran eläimistöön kuuluu saukko. Erilaisissa vesiympäristöissä viihtyvän saukon pesä on rantatörmien onkaloissa, rantakivikoissa tai puunjuuriston muodostamissa onkaloissa, usein jokien rannoilla.

Selvitysalueen linnustoon kuuluvat seuraavat huomionarvoiset lajit, jotka ovat lintudirektiivilajeja (DIR), valtakunnallisesti uhanalaisia (VU, vaarantunut laji) tai silmälläpidettäviä (NT) lajeja:

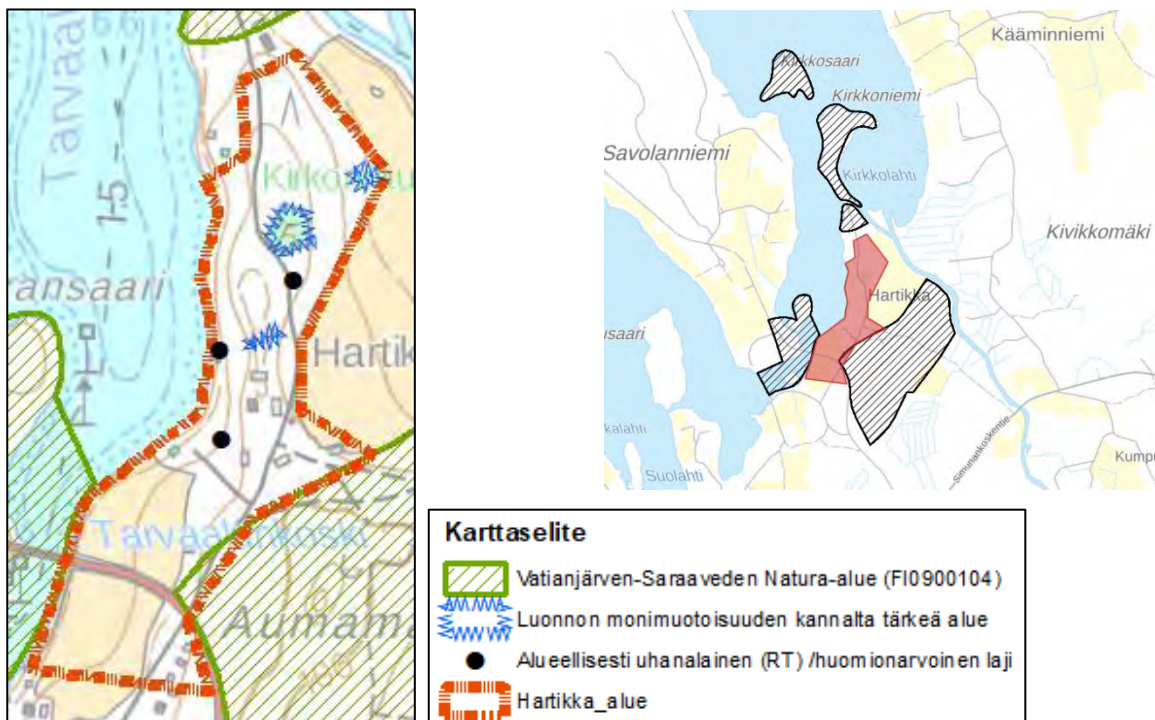
- Isokoskelo (*Mergus merganser*) DIR, NT; ruokaileva
- Kalatiira (*Sterna hirundo*) DIR; ruokaileva
- Koskikara (*Cinclus cinclus*) DIR, VU; talvehtii Tarvaalankoskessa
- Kuovi (*Numenius arquata*) NT; peltojen pesimälintu
- Palokärki (*Dryocopus martius*) DIR; mäntykankaat
- Västäräkki (*Motacilla alba*) NT; pihapiirit ja rannat

Hartikantien itäpuolella, pellolle menevän tien pohjalla, on alueellisesti uhanalaisen (RT) kyläkellukan (*Geum urbanum*) kasvupaikka. Lisäksi selvitysalueelta tavattuja huomionarvoisia kasvilajeja ovat Hartikan pihapiirissä havaitut mali/koiruoho (*Artemisia absinthium*) ja pikkutakiainen (*Arctium minus*).

Arvokkaat luontokohteet

Selvitysalue rajautuu useasta kohdin Vatianjärven–Saraaveden alueen Natura 2000 –alueeseen, ja se kuuluu kokonaisuudessaan Rautalamminreitti Kuhankosken yläpuolisessa vesistössä (MUU090023) koskiensuojelualueeseen. Lisäksi selvitysalueella on pienialaisia, luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä metsäkohteita. Selvitysalueella ei ole valtakunnallisiin suojeluohjelmiin kuuluvia kohteita, luonnonsuojelualueita eikä luonnonsuojelulain (LSL 29 §), metsälain (Metsäl 10 §) tai vesilain (VL 2 luku 10§ ja 11 mukaisia suojeltuja luontotyyppejä.

4.9.2023

Kuva 16: Hartikan ranta-asemakaava-alueen luonnon arvokohteet, oikealla ylhäällä Natura-alueet laajemmin.

Vatianjärven-Saraaveden alue (FI0900104) on sisällytetty Natura suojelalueverkostoon luontodirektiivin perusteella (SAC-alue). Alueen pinta-ala on 394 ha. Natura-alue on moniosainen kohde, josta suunnittelualueeseen rajoittuvat Tarvaalankoski sekä Tarvaalan alueella olevat harjumuodostumat Kirkkoniemi ja Aumamäki.

Kirkkoniemi-Kirkkosaari on Metsähallituksen luonnonhoitometsää. Aumamäellä on luonnonsuojeluarvon lisäksi kulttuurihistoriallista merkitystä, sillä sen aumanmuotoista kumpareta on muinoin pidetty kokoontumispaikkana. Koskien luonnontilaisuuteen on aikoinaan vaikuttanut uittotoiminta.

Kuva 17: Tarvaalankoski kuuluu Vatianjärven-Saraaveden Natura-alueeseen.

4.9.2023

Luonnon monimuotoisuuden kannalta huomionarvoisia kohteita:

- *Lehtolaikku (0,06 ha) selvitysalueen koilliskulmassa. Pääosin tuoretta kuusilehtoa, kasvillisuudeltaan kulttuurivaikutteinen.*
- *Hartikan kirkkomaan vanha metsä. Mänty-kuusikangasta.*
- *Niittykasvillisuutta ja laidunvaikutteista metsää (0,06 ha) Hartikan pihapiirin pohjoisrajalla.*

Kansallisesti tärkeät lintuvedet

Lähialueen vesistöt kuuluvat kansallisesti tärkeisiin lintuvesiin (FINIBA kohde Lievestuoreenjärvi – Kuusvesi (nro: 261 aluekoodi: 610140)).

3.1.3 Pilaantuneet maa-alueet

Maaperän tilan tietojärjestelmän ([MATTI](#)) mukaan alueella ei ole pilaantuneita kohteita. Aineisto on päivitetty 25.1.2018.

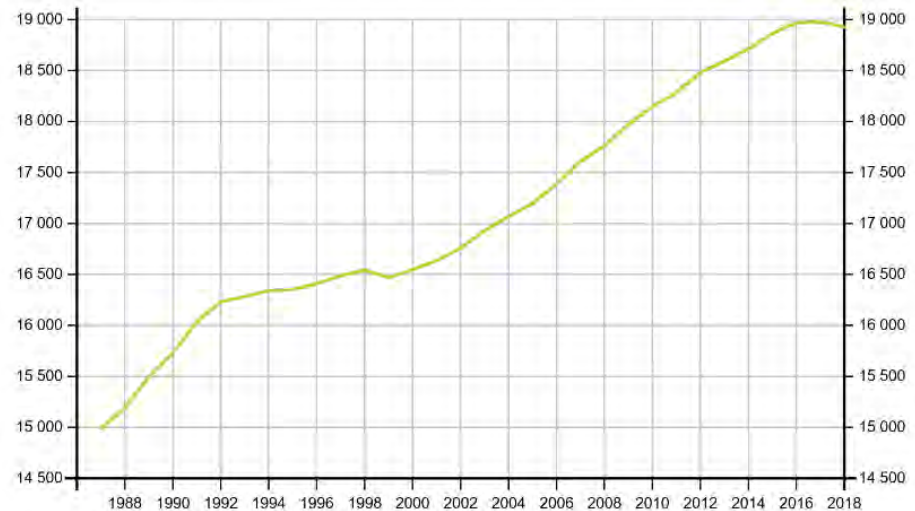
Kuva 18: Lähimmät PIMA-kohteet (Karpalo)

4.9.2023

3.1.4 Rakennettu ympäristö

Väestön rakenne ja kehitys

Esinelöydöksiä Hartikan alueelta on jo kivikauden ajalta 6500 eKr. Tieto torpasta löytyy vuoden 1690 asutuskirjoista yhtenä Laukaan vanhimmista asuinpaikoista. Itsenäinen tila Hartikan torpasta tuli 1920 – luvulla. Päärakennus on asuinkäytössä.

Kuva 19: Laukaan kunnan väkiluku 1987–2018

Yhdyskuntarakenne

Alue on haja-asutusaluetta.

Asuminen

Alueen päärakennus on asuinkäytössä.

Palvelut, työpaikat, elinkeinotoiminta

Tarvaalan alueella on tarjolla palveluja:

- Kyläkauppa
- Ravintola
- Vannesahausta ja puutavaranmyyntiä
- Mökkivuokrausta
- Eläinhoitoa
- Kalastuksen ohjelmapalveluja
- Suunnittelupalveluja
- Taksi- ja inva-kuljetuspalveluja
- Traktoriurakointia, puunajoa ja aurauspalvelua
- Rakennusremonttipalvelua ja polttopuita
- Yksityinen kotimuseo (Hartikan torppa)

Laukaan keskustan palvelut ovat 15 minuutin ajomatkan päässä.

Virkistys

Kaava-alueen pohjoispuolella sijaitsevassa Kirkkoniemessä on uimaranta, tulentekopaikat ja Metsähallituksen laavu, jossa voi yöpyä.

4.9.2023

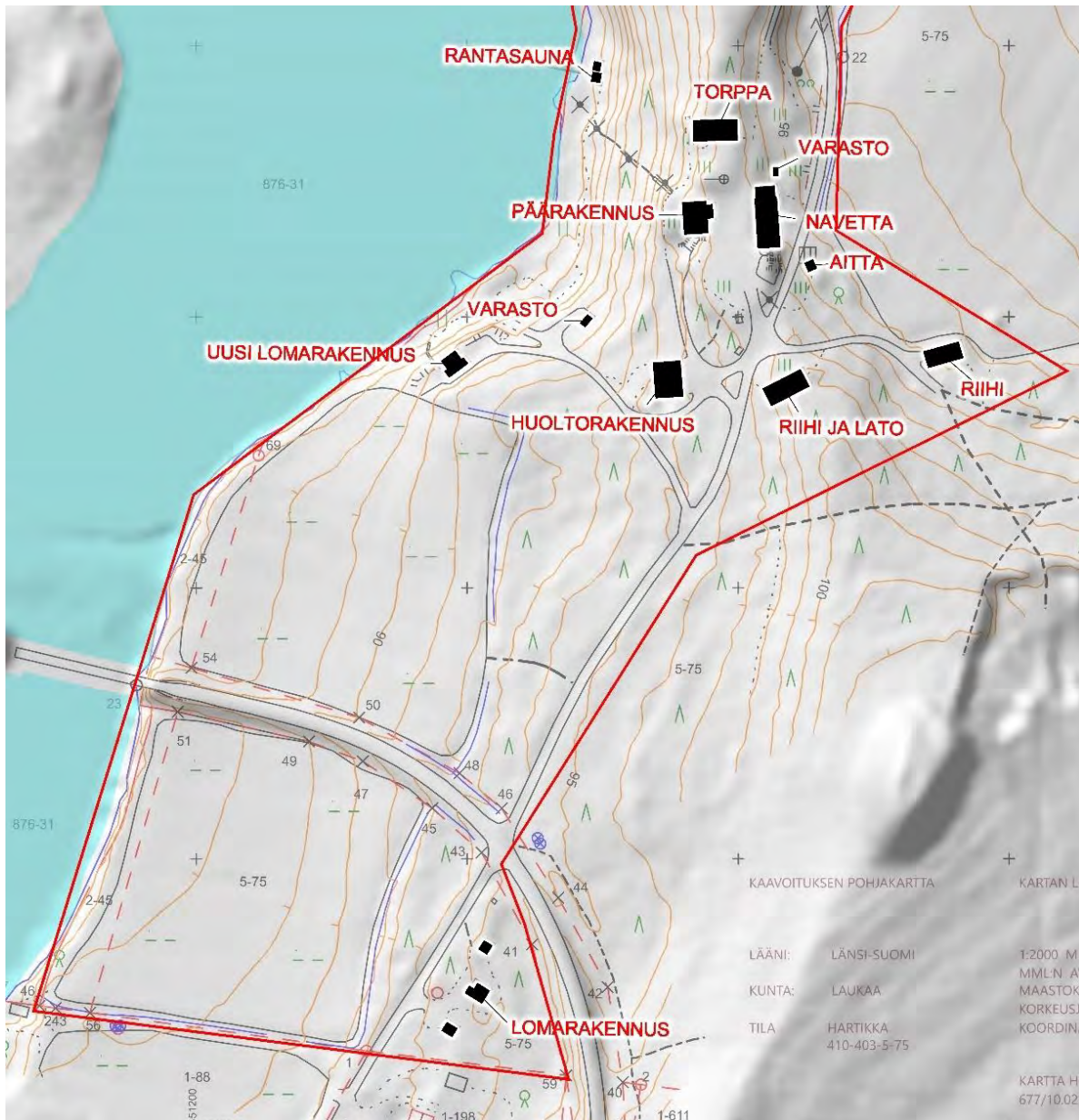
Liikenne

Kaava-alueen eteläosan kautta kulkee tie nro 16762 Ränssintie. Tien liikennemäärä on 175 ajoneuvoa vuorokaudessa.

Kaava-alueella on Hartikantie. Tietä kuljetaan kaava-alueen läpi Kirkkoniemeen.

Hartikan tilan asiakaspaikoitus on pihapiirissä.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Kuva 20: Alueen rakennukset

Kaavan liikenteellisiä vaikutuksia on arvioitu sivulla 86.

4.9.2023

Hartikan torppa

Kaava-alueelle sijoittuu Hartikan torppa, joka on yleiskaavalla suojeltu paikallisesti merkittävä rakennetun kulttuuriympäristön kohde. Hartikan torppa piha-alueineen on huomioitu myös Museoviraston [valtakunnallisessa muinaisjäännösrekisterissä](#).

Kuva 21: Torppa

Tieto torpasta löytyy vuoden 1690 asutuskirjoista yhtenä Laukaan vanhimmista asuinpaikoista. Se on entinen Kuusveden sepän torppa.

Kuva 22: Torpan pääty

Hartikan tilan pihapiiri on kauniissa maisemassa korkean ja kapean mäkiharjanteen päällä lähellä Tarvaalanvirtaa metsän ja pellon rajalla. Jo kivikauden ihmiset löysivät Hartikan esinelöydösten perusteella 6500 eKr. Hyvät metsästysmaat ja kalavedet houkuttelivat asettumaan aloilleen.

Kihlakunnanoikeus määräsi v. 1690, että kosken rannalla olevan sepän torpan omistusoikeus kuului suhteellisesti Kuusveden kylän kaikille taloille.

Perimätiedon mukaan Hartikan suku oli Pohjan Tornioista ja ensimmäinen asukas oli seppä, joka oli tunnettu suurena poppamiehenä. Ilmeisesti seppä harrasti sivutyönään sairaiden parantamista. Vuona 1727 torpparina mainitaan seppä Juhani Hartikka. Isojaossa torppa jäi Niemelän virkatalolle, jonka jälkeen ”torppakontrakti” siirtyi Tahkokorven tilalle. Torpparivapautuksen aikaan Hartikasta tuli itsenäinen tila 1920-luvulla.

4.9.2023

Vanhan hirsirakennuksen päädyssä on savupiirtti 1600/1700-luvulta. Itäpääty on rakennettu 1800-luvulla. Alun perin rakennuksessa oli läpikuljettava kuisti, johon rakennettiin keittiö ja suljettu eteinen 1900-luvun puolella. Matalalla hirsitorpalla on kivijalka ja maapohja sekä satulamainen aaltopeltikatto. Pihamaan läpi kulkee entinen papintie, jota pitkin oletetaan Pietari Brahenkin kulkeneen kirkossa vieraillessaan.

Torpassa asuttiin vuoteen 1962 saakka, jolloin valmistui nykyinen asuttu päärakennus. Pihapiirissä on lisäksi navetta ja varastorakennuksia. Savupiirttiä entisöitiin ja esineistöä kerättiin erityisesti 1990-luvulla. Vuonna 2003, uuden omistajan myötä, torpan itäpääty entisöitiin ja museon esineistöä asetettiin esille. Museo on yksityinen kotimuseo, jota esitellään sopimuksen mukaan².

Kuva 23: Pihapiiri; päärakennus, torppa ja navetta

Kuva 24: Lomarakennus rannalla

² Lähde: Laukaan historia I s. 232, Kari Rahkola 2004, Keski-Suomen museo/ Osmo Kaitalehto 14.6.1983.

4.9.2023

*Kuva 25: Rantasauna**Kuva 26: Navetta ja riihi**Kuva 27: Navetta*

4.9.2023

Muinaismuistot

Kaavoitettavalla alueelta tunnetaan useita Muinaismuistolain (295/1963) tarkoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä:

Hartikka, historiallinen kirkonpaikka ja hautausmaa, mj.tunnus 410500001
www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.410500001

Kirkkoniemä A, esihistoriallinen pyyntikuopastoalue, mj.tunnus 410010034
www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.410010034 Pyyntikuopastoalueeseen sisältyy alakohteina Hartikan tie, kivirakenne sekä Hartikan hiilimiilu

Tarvaalankoski, kivikautinen asuinpaikka, mj.tunnus 410010048
www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.410010048

Hartikka, kivikautinen hautausmaa ja asuinpaikka, mj.tunnus 410010020
www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.410010020

Kiinteistä muinaisjäännöksistä erityistä merkitystä on Hartikan kirkon ja hautausmaan raunioilla sekä valtakunnallisesti merkittävällä kivikautisella Hartikan punamultakalmistolla, jonka alue ulottuu kaava-alueen kaakkoisreunalle.

Kiinteiden muinaisjäännösten lisäksi on kaava-alueella vanha Hartikan torppa. (Käytössä oleva 1600-luvun asuinpaikka, muu kulttuuriperintökohde, mj.tunnus 1000037871
www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.1000037871)

Tarvaalankoski

Tarvaalankosken itäpuolella olevan pellon pohjoislaidalla, Hartikan talon eteläpuolella, sijaitseva asuinpaikka. Paikka on luoteeseen viettävä pelto, jonka yläosasta, hiekkaisesta reunasta metsän läheltä on löydetty saviastianpaloja.

Kuva 28: Kohteen sijainti (kuva virtuaalimallista)

4.9.2023

Kuva 29: Valokuva pellolta

Kohde inventoitiin kesällä 2019 alueen arkeologisen selvityksen yhteydessä (liite).

Hartikan kirkko

Laukaan ensimmäinen kirkko, ns. Hartikan hirsisalvottu kirkko on oletettu rakennetuksi v. 1593 tienoilla. Uusi kirkko rakennettiin v. 1685, jolloin vanha kirkkorakennus hylättiin. Vanha kirkko oli kuitenkin pystyssä vielä v. 1750. Nykyisin ensimmäisestä kirkosta on jäljellä enää yksi nurkasalvos, joka on dendrokronologisen ajoituksen perusteella Keski-Suomen vanhin puurakennuksen jäännös. Ajoituksen perusteella rakennukseen käytetyt puut on kaadettu välillä v. 1589-1591, mikä tukee aikaisempaa olettamusta kirkon rakennusvuodesta.

Kuva 30: Hartikan kirkkomaa on rajattu puisella aidalla. Hartikan kirkkomaan portti.

4.9.2023

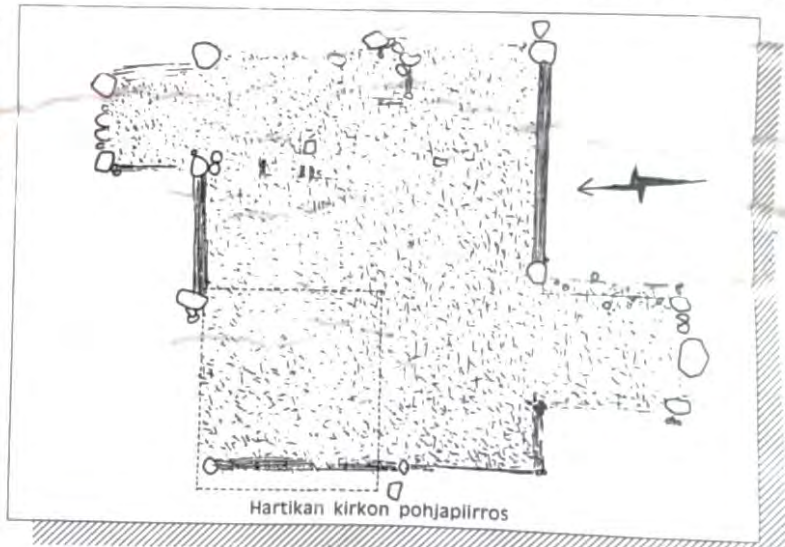
Tällä paikalla sijaitsi Laukaan ensimmäinen kirkko, jota sittemmin alettiin kutsua HARTIKAN KIRKOKSI. Kirkko rakennettiin 1500-luvun viimeisellä vuosikymmenellä Laukaan seurakunnan perustamisen aikoihin (1593).

Tämä paikka, Tarvaalankosken (silloisen Laukaanvirran) suvannon itäpuolisella harjanteella, oli erinomaisten vesiyhteyksien varrella. Kirkkaat, avarat vedet kesäisin ja jäätiet talvisin kokosivat kirkkovaen suoraan pitäjän eri osista.

Hartikan kirkko jäi pois käytöstä Laukaan toisen kirkon valmistuttua vuonna 1685 ja lahosi paikoilleen lukuunottamatta luoteisnurkan salvesta, jota on säilynyt kuusi hirsikertaa.

Säilyneestä nurkkauksesta nähdään, että se on veistetty kehittyneemmällä tavalla kuin talonpoikaistalot yleensä. Rakennusmestarina on ollut joku kirkkojen tai muiden julkisten rakennusten tekoon perehtynyt mies, ja rakennus on tästä päätellen alun pitäen suunniteltu kirkoksi.

Kirkon pohjakaava voidaan helposti rekonstruoida säilyneiden nurkkahirsien avulla. Runkohuone oli rakennet-

tu ajan tavan mukaan itä-länsisuuntaan, se oli leveydeltään 9½ m ja pituudeltaan 12½ m.

Pohjoissivustan itäpäässä on ollut 3 x 2½ m:n kokoinen ulkonema, sakaristo. Eteläisivustan länsipäässä taas on ollut 3½ x 4 m:n asehuone, jossa oli myös kirkon sisäänkäynti. Kuoron kohdalla runkokuoneen itäpäässä on vielä säilyneenä joitakin sen pohjakiviä. Oven edessä ollut kynnyskivi on edelleen havaittavissa.

Kirkon alla on ollut useita hautoja. Ympäroivällä kunnaalla on monen 1500- ja 1600-luvuilla eläneen laukaalaisen viimeinen leposija.

Kirkon jäännösten kaivauksissa saatiin joukko esinelöydöksiä. Näistä arvokkein oli kirkon tuuliviirillinen harjaristi, joka löydettiin alttarin kohdalta. Risti on raudasta taottu ja ristin yläosan keskikohtaan on kierretty vapaasti liikkuva tuuliviirin varsi, johon on kiinnitetty viirinä toiminut linnunkuva - Hartikan kirkonkukko. Hartikan ristiä käytetään edelleenkin Laukaan seurakunnan symbolina.

Kirkkomaalla oleva kirkonkello katok-

sineen saatiin lahjoituksena keräysvaaroin vuonna 1993 paikkakuntamme 400-vuotisjuhlassa. Kirkonkellosta on lisätietoa kirkkomaalla olevaan kiveen kiinnitetyssä laatussa.

Kirkkomaan siisteydestä ja hoidosta

huolehtivat Tarvaalan kyläläiset ja Laukaan seurakunta.

Vuositain on tapana pitää kirkkomaalla kaksi kirkkomaajuhlaa, kesähartaus heinä-elokuun vaihteessa ja jouluhartaus jouluaattona.

**Tervetuloa seurakuntamme
merkittävään ja
historialliseen paikkaan!
Jumala kulkusi sinut koon!**

LAUKAAN SEURAKUNTA

Kuva 31: Esite kirkkomaan rauniolla

Kohde inventoitiin kesällä 2019 kaava-alueen arkeologisen selvityksen yhteydessä (liite).

4.9.2023

Hartikan kirkon ja hautausmaan historia ja kulttuurihistoriallinen merkitys³

Laukaan seurakunnan perustamisvuotta ei ole ajoitettu asiakirjalähteiden avulla. Sen vuoksi seurakunnan perustaminen sijoitetaan Hartikan kirkon rakennusvuoden ja kirkkoherrakunnan toimintavuoden perusteella vuoteen 1593.

Ensimmäinen kirkkoherra oli Ericus Marci eli Eerik Markunpoika Finne (1593)-1605. Maininnat kirkkoherra Eerikistä löytyvät vuoden 1593 asiakirjoista. Sääksmäen kihlakunnan voudin tileihin merkittiin hänelle maksettu papinvero. Samana vuonna kirkkoherra allekirjoitti Uppsalan kirkolliskokouksen päätösasiakirjan, jossa luterilainen oppi julistettiin Ruotsin valtakunnan uskonoksi.

Laukaalaiset kuuluivat Sysmän seurakuntaan vuoteen 1560 saakka ja tämän jälkeen Rautalammen seurakuntaan aina Laukaan seurakunnan itsenäistymiseen saakka.

Kirkon rakentamiseen käytetyt puut kaadettiin vuosina 1589-1591. Hartikassa sijainnut ensimmäinen kirkko oli käytössä sata vuotta ja hylättiin, kun uusi kirkko valmistui Pellosniemelle vuonna 1685. Hartikan kirkko jäi sen jälkeen raunioitumaan.

Hartikan kirkon rakentaminen sijoittuu kirkkopoliittisesti kiinnostavaan ja samalla epävakaiseen aikaan. Keskiajalla koko Suomi kuului Turun hiippakuntaan. Reformaation jälkeen itäinen osa erotettiin Viipurin hiippakunnaksi vuonna 1554. Laukaa kuului itäiseen hiippakuntaan, jonka hallinnollinen keskus sijaitsi Viipurissa vuoteen 1721 saakka. Hiippakunnan perustamisesta Laukaan kirkon rakentamiseen on alle 40 vuotta. Laukaan emäseurakunnan perustaminen liittyy kirkkoorganisaation vahvistamiseen valtakunnan reuna-alueilla ja syvemmillä sisämaassa. Luterilaisen kirkon vahvistuvaan asemaan viittaavat kirkon raudasta taotun harjaristin koristeeksi toteutettu lintuaihe, joka on tulkittu Lutherin joutseneksi. Myös ensimmäisen kirkkoherran allekirjoittama Uppsalan kirkolliskokouksen kokouksen päätösasiakirja osoittaa seurakunnan sitoutumiseen luterilaiseen uskontoon.

Hartikan kirkko raunioitui vuosisatojen kuluessa. Kohde säilyi käyntikohteena. Tästä on osoituksena matkailijoiden merkinnät raunioituneisiin hirsiseiniin. Laukaan kirkkomuseossa esillä olevassa hirrestä löytyy merkintöjä sekä kaiverruksia 1800-luvun jälkipuolelta.

Suomen varhaiset kirkot ovat vajaasti säilyneitä ja niiden ajoitukset ovat summittaisia. Varhaiset puukirkot voidaan jakaa ulkonevalla kapealla kuorilla varustettuihin, suorakaiteen muotoisiin pohjaratkaisuihin sekä suorakaiteen muotoisiin kirkkoihin, joissa ei ole ulkonevaa kuoria. Kirkkojen runkokuoneen koko on 8-14 x 9-23 metriä.

Laukaan kirkon pohjakaava, koko ja rakennustekniikka liittyy suorakaiteenmuotoisiin kirkkoihin, joissa ei ole ulkonevaa kuoria. Suorakaiteen muotoinen pohjakaava, pohjoispuolella sijaitseva sakasti ja eteläpuolella sijaitseva asehuone on tyypillistä tälle kirkkotyypille.

Kirkkotutkimuksen valossa Laukaan kirkko on varhaisimpia reformaation jälkeen rakennettuja puukirkkoja. Laukaata aikaisempi on vain Helsingin Vanhankaupungin kirkko vuodelta 1553.

1500-luvun kirkot

Reformaation jälkeinen aika 1500-luvun osalta vaikuttaa nykytutkimuksen valossa erittäin niukalta niin kirkkojen rakentamisen kuin sisustamisen osalta. Kirkkoja rakennettiin vähän ja interiöörimaalauksista on säilynyt Isonkyrön kirkon vuoteen 1560 ajoitettu maalaussarja. Seurakuntien asiakirja-aineistot yleistyvät vasta 1600-luvun puolivälissä. Taantuman syynä pidetään Kus-taa Vaasan kirkkoreduktiota, jonka köyhdyttämällä seurakunnilla ei ollut toimintaresursseja.

³ Miikka Kumpulainen

4.9.2023

Kirkkojen ja niiden irtaimiston osalta tyydyttiin käyttämään ja säilyttämään jo olemassa olevia toimintaympäristöjä.

Puisten kirkkorakennusten rakenteita tai rakenteiden osia tai maan sisästä löytyneitä rakennusten pohjia, jotka kuuluisivat 1500-luvun jälkipuoliskolle, ei tunneta muita kuin Hartikan kirkon rauniot. Koko tuon aikainen Suomi (Turun ja Viipurin hiippakunnat) näyttäytyivät näissä suhteissa valkoisena karttana.

Suomen seurakunnissa ja kappelikunnissa käynnistettiin keskiajan varsin intensiivisen rakentamisjatkumon puitteissa ajallisesti viimeisimmät rakennushankkeet Keminmaalla ja Närpiössä, molemmissa varmuudella 1550-luvulla. Ne lienevät molemmat jääneet kesken, mutta joka tapauksessa tulivat runkokuoneet seinien osalta valmiiksi. Vuotta 1560 voi pitää Suomen keskiajan kirkkojen kivirakennuskauden loppupisteenä.

Puukirkkojen osalta vuoden 1560 tienoilla Suomessa oli noin 150 seurakuntaa ja kappeliseurakuntaa. Yhteensä 86 paikkakunnalla oli kivistä keskiajan puolella rakennettu runkokuone, kun taas kivirakennushanke jäi kivisen sakariston rakentamisen tasolle 18 paikkakunnalla. Siten Suomessa elettiin puukirkkojen maailmassa noin 65 seurakunnassa ja kappelikunnassa vuoden 1560 tienoilla. Niiden määrä nousi jonkin verran vuoteen 1600 mennessä, muttei kyllä kovin paljon - enintään muutaman kymmenen. Näiden joukkoon kuuluu Laukaa, josta on ainoana fyysisiä merkkejä maassa.

Hartikan kirkon jäännöksiä voi pitää ainutlaatuisena Suomen hävinneiden puukirkkojen ja niiden jäännösten joukossa.

Kirkon nykyinen ympäristö on vakiintunut viimeisen sadan vuoden aikana metsäiseksi raunio-alueeksi. Rauniot ja hautausmaa tarvitsevat metsäisen tilan ympärilleen, jotta kohteen historiallinen luonne ja paikan arvostuksen kokeminen voidaan turvata. Lisäksi kirkonraunioiden ympärillä on esihistoriallinen pyyntikuoppa-aluekokonaisuus, joka ulottuu pohjois- eteläsuunnassa aina Kirkkosaaresta melkein Hartikan torppaan saakka.

4.9.2023

Kirkkoniememi

Tarvaalanvirran niskassa on vesistöön pistävän pohjois-eteläsuuntainen harju (pääosaksi luonnonhoitometsää). Noin 15 pyyntikuopalta vaikuttavaa kuopannetta 600 m matkalla Kirkkoniememen pohjoiskärjestä Hartikan kirkonpaikalle. Lähimmät kuopat ovat kirkonpaikalta noin 100 m pohjoiseen.

Koepistoin on todettu kuopat ilmeisesti pyyntikuopiksi. Paikkakunnalla ne yhdistetään kirkon paikkaan ja niitä pidetään hautoina. Kuopat ovat noin 1,5-2 m läpimitoiltaan, ja niiden ympärillä on kehävallit.

Kuva 32: Maallikon silmin kuoppia ei ole helppo tunnistaa.

Kohde inventoitiin viimeksi kesällä 2019 kaava-alueen arkeologisen selvityksen yhteydessä (liite).

4.9.2023

Hartikan kivikautinen punamultakalmisto ja asuinpaikka⁴

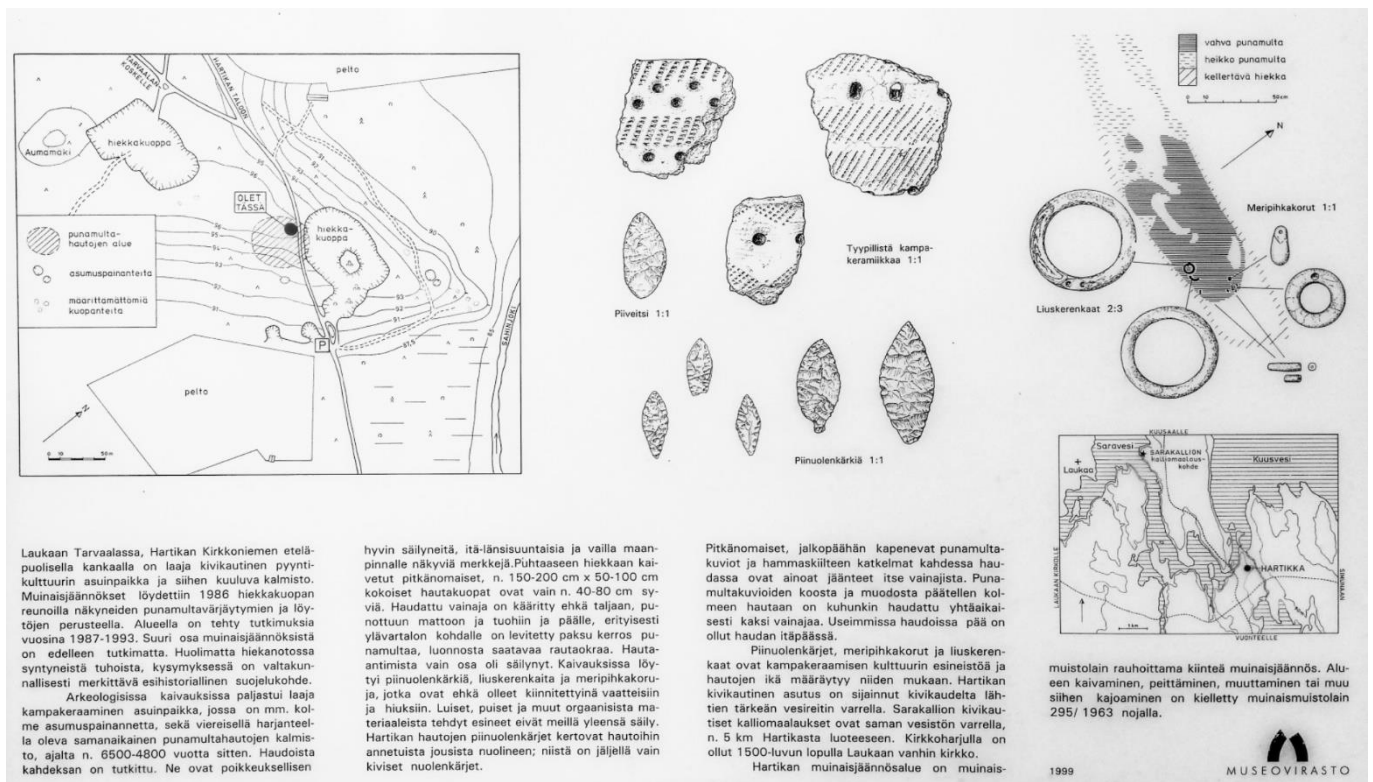
Valtakunnallisesti merkittävä kivikautinen asuinpaikka ja kalmisto sijaitsee Tarvaalanvirran eteläpuolella, Kuusveden lasku-uoman rannalla, Kuusveden ja Lievestuoreenjärvestä tulevan Sahiojoen yhtymäkohdassa, moreeniharjun keskikohdalla olevalla niemekkeellä, sen pohjois-, itä- ja etelä-lounaisrinteillä.

Harjanteen itäpäässä, mäntyvaltaisessa kangasmetsässä on laaja asuinpaikka ja punamultahautakalmisto (vähintään 15 todettua hautaa, joista seitsemän on kokonaan tai osaksi tutkittu vuosina 1987-1991).

Keskellä aluetta oleva hiekkakuoppa on tuhonnut sekä asuinpaikkaa että kalmistoa. Niemekkeen kaakkoiskärjessä erottuu ainakin kaksi selvää laakeaa asumuspainannetta. Kolmas on niemekkeen eteläreunalla kalmistoalueen alapuolella.

Asuinpaikan ja kalmiston ja niiden suoja-alueen rajat on 17.6.1996 vahvistettu Keski-Suomen ympäristökeskuksen päätöksellä.

Paikalle on pystytetty vuonna 2000 Museoviraston informaatiotaulu.

Kuva 33: Informaatiotaulu

⁴ Miikka Kumpulainen

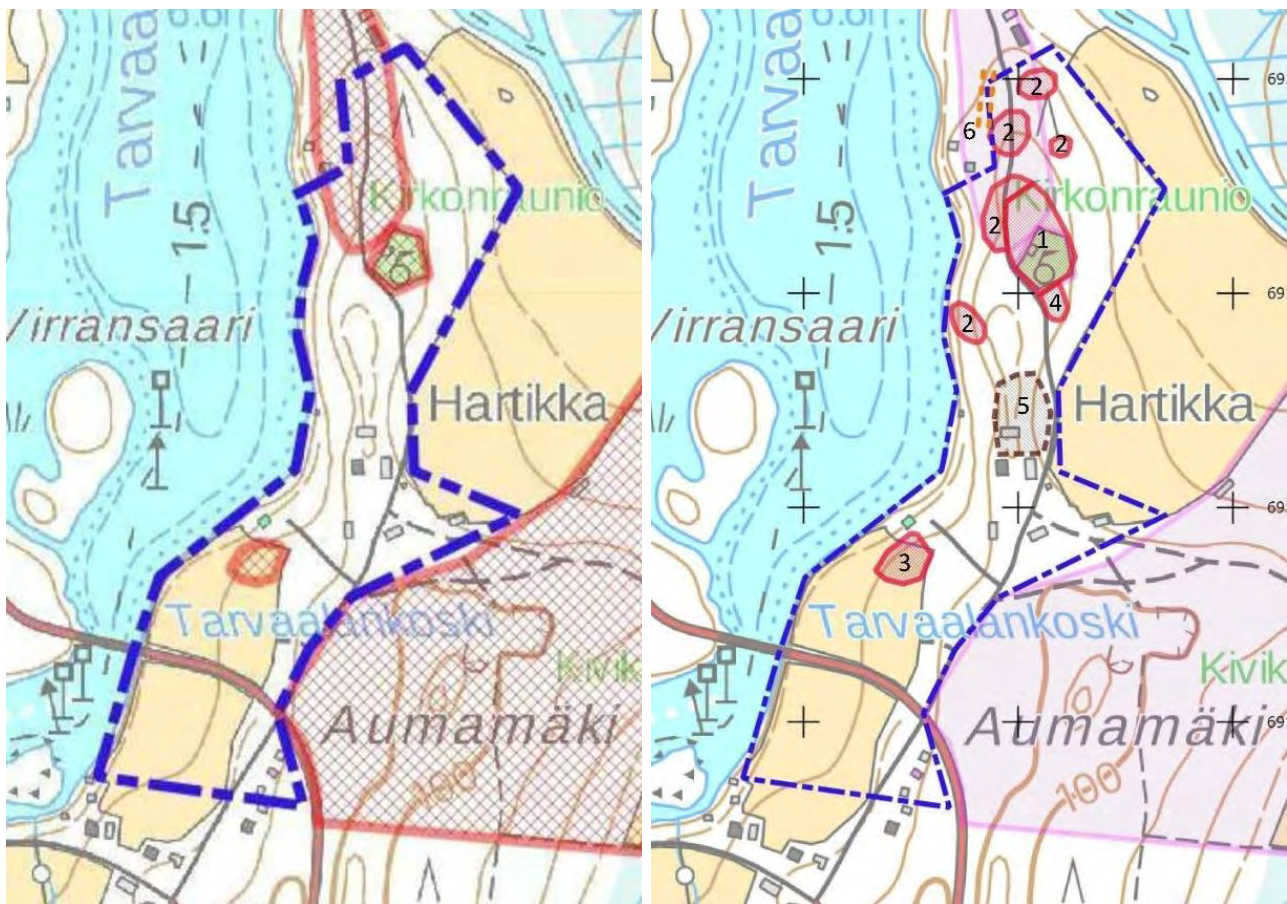
4.9.2023

Arkeologinen inventointi 2019

Kaavaa varten on alueella kesällä 2019 tehty arkeologinen inventointi (Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy). Inventointiraportti on kaavaselostuksen liitteenä 5.

Tulokset

Inventoinnin tuloksena täydennettiin / tehtiin uusia havaintoja kaikkiaan kuudesta eri kohteesta. Aiemmin tunnettujen kohteiden, Hartikka (kirkkomaa), Tarvaalankoski ja Kirkkoniemi A rajausta voitiin maastohavaintojen perusteella tarkentaa. Alueella havaitut uudet kohteet, hiilimiilu, torppa ja kiviäitä, liittyivät todennäköisesti alueen nuorempaan maankäyttöön ja asutukseen. Hiilimiilu on sinänsä mielenkiintoinen, sillä Hartikan torpassa tiedetään harjoitetun sepän toimintaa, missä on hiiliä tarvittu. Lisäksi torpan historiallisesta pihapiiristä löydettiin kuonan kappaleita, mikä myös viittaa pajatoimintaan.

Kuva 34: Vasemmalla lähtötilanne, oikealla täydennettynä inventoinnin 2019 tuloksilla.

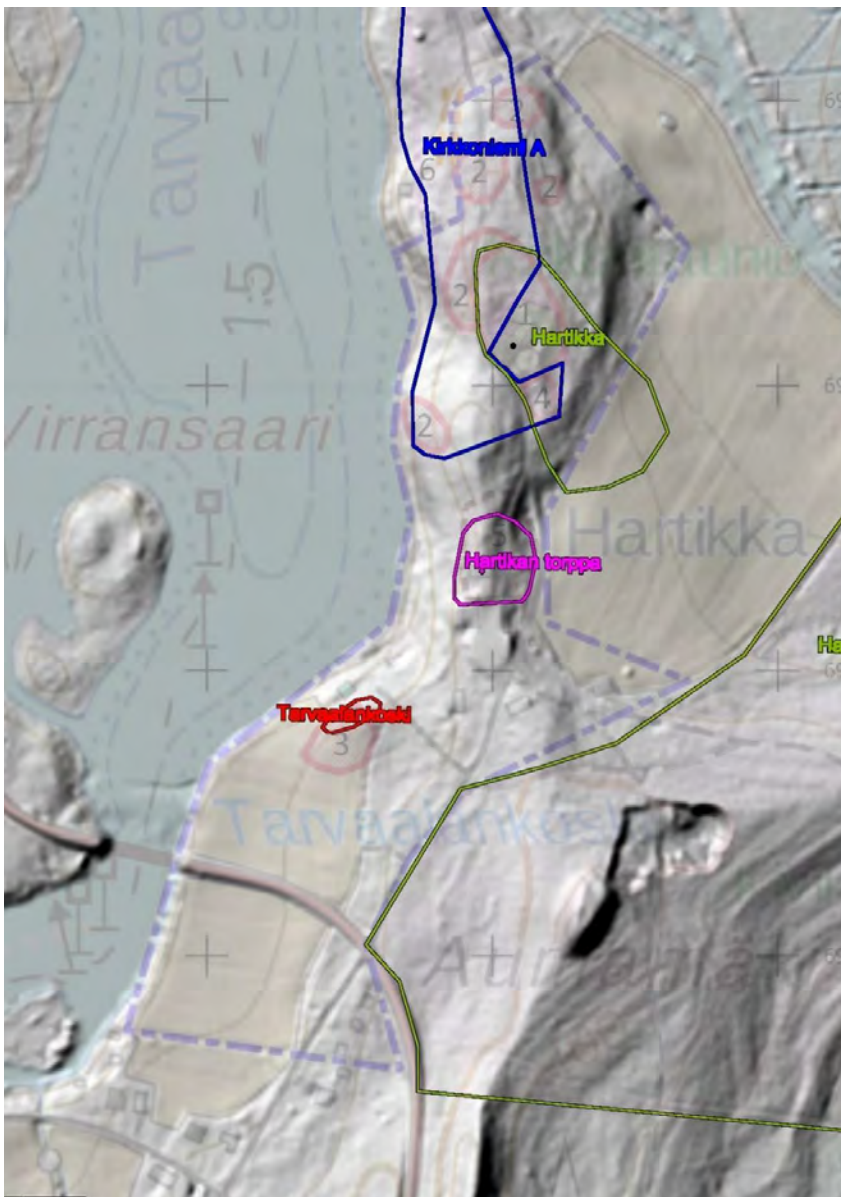
4.9.2023

Aluerajaukset Museoviraston valtakunnalliseen muinaisjäännösrekisteriin

Arkeologisen inventoinnin 2019 aluerajauksissa ei oteta kantaa muinaisjäännösten suoja-alueisiin, vaikka rajaukset ovatkin muinaisjäännösten näkyviä ulkoreunoja suuremmat.

Inventoinnin tulosten sekä aikaisempien tutkimusten ja kerättyjen historiatietojen pohjalta on Museoviraston ylläpitämän valtakunnallisen muinaisjäännösrekisterin (KYPPI) aluerajauksia muokattu 17.2.2020 ja 11.4.2022.

Museovirasto ei ole vahvistanut rajauksia Muinaismuistolain 5 § 1 momentin mukaisesti suoja-alueiksi. Muinaismuistolain 5 §:n 2 momentissa todetaan, että jos muinaisjäännöksen ja siihen kuuluvan suoja-alueen rajoja ei ole vahvistettu, suoja-alueen leveys on kaksi metriä muinaisjäännöksen näkyvissä olevista ulkoreunoista.

Kuva 35: Aluerajaukset KYPPI:ssä

4.9.2023

Tekninen huolto

Vesihuolto

Laukaassa toimii vesihuoltolain mukaisia vesihuoltolaitoksia 15 kpl. Tarvaalassa ei ole kunnallista vesi- ja viemäriverkostoa.

Laukaan Vesihuolto Oy toimittaa Laukaan kunnan hyväksymällä toiminta-alueella asiakkailleen hyvää talousvettä ja huolehtii asiakkaiden viemäriveresien poisjohtamisesta ja käsittelystä. Laukaan kunnalla on seitsemän pohjavedenotantoa, joista vesi pumpataan kuluttajille 214 km pitkää verkostoa pitkin. Viemäriverkostoa laitoksella on 218 km.

Yhtiö ottaa valvontatutkimusohjelman mukaisia näytteitä verkostovedestä, Tarvaalassa viimeksi 11.12.2019 Mustankorpin saluunasta. Verkostovesinäytteet otetaan pääasiassa julkisista tiloista ja näytetulokset julkaistaan tiedotteen muodossa.

Energia

Hartikan tila on sähköistetty.

Ympäristöhäiriöt

Läpikulkuliikenne Kirkkoniemeeseen rasittaa kaava-alueita aiheuttaen liiallisen ajonopeuden johdosta ajoittain vaaratilanteita ja häiriötä.

Sosiaalinen ympäristö

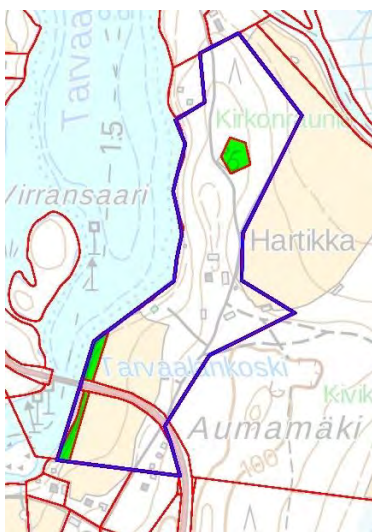
Tarvaalalla on oma kyläseura. Vakituisten asujien lisäksi alueella vierailee lomailijoita, museo-vieraita ja virkistyskävijöitä Kirkkoniemessä.

Hulevedet

Hulevedellä tarkoitetaan rakennetulla alueella maan pinnalle tai muille vastaaville pinnoille kertyvää sade- ja sulamisvettä.

Suunnittelualueella syntyvät hulevesimäärät ovat vähäiset ja maapohja pääosin vettä hyvin imevää. Pohjaveden laadun turvaamiseksi tulee hulevesien laatuun ja käsittelyyn kuitenkin kiinnittää huomiota.

3.1.5 Maanomistus

Suunnittelualue on pääosin yksityisessä omistuksessa. Metsähallitus omistaa vanhan kirkon alueen sekä Tarvaalankosken rantavyöhykkeitä. Kaava-alueen eteläosan kautta kulkee tie nro 16762 Ränsöntie.

Kuva 36: Metsähallituksen omistamat maa-alueet osoitettu vihreällä.

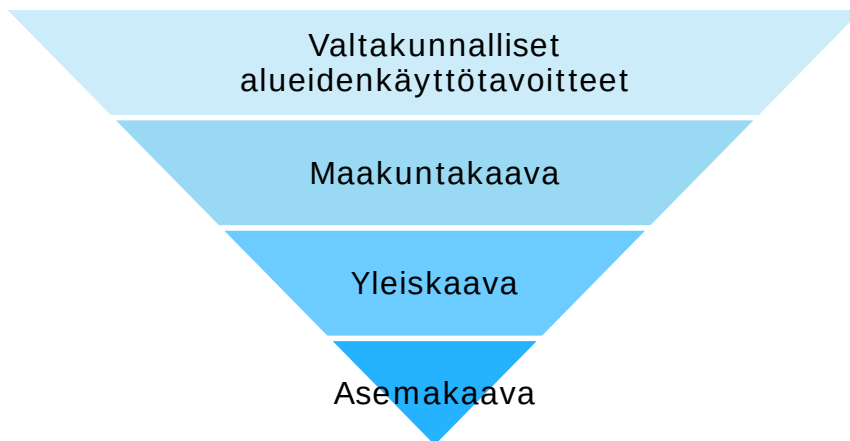
4.9.2023

3.2 Suunnittelutilanne

3.2.1 Suunnitteluhierarkia

Maankäytön suunnittelua säätelee Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL). Kaavojen välinen hierarkia on tiivistetysti seuraava:

- *Valtioneuvosto hyväksyy alueiden käyttöä ja aluerakennetta koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet*
- *Maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma maakunnasta*
- *Yleiskaavoilla esitetään kunkin kunnan alueiden käytön pääpiirteet*
- *Asemakaavoilla ratkaistaan kunnan osa-alueiden käyttö ja rakentaminen*

Kaavojen sisältö tarkentuu ylhäältä alaspäin. Kullakin alueella tarkin oleva kaavataso on ratkaiseva. Ylempi kaavataso ohjaa alemman laatimista ja muuttamista. Ylemmän kaavatason vastaista välittömästi alempaa kaavaa tai sen muutosta ei voida hyväksyä⁵. Poikkeuksena tästä on vanhentunut yleiskaava, joka ei ole ohjeena asemakaavan laadinnassa (MRL 42.4§).

Alueella on voimassa oikeusvaikutteinen yleiskaava vuodelta 2010. Ranta-asemakaavan laadintaa ohjaa pääosin yleiskaava.

Pienellä osaa suunnittelualueen eteläosaa on voimassa vanhempi yleiskaava vuodelta 1995.

⁵ Esim. yleiskaavan vastaista asemakaavaa ei voida hyväksyä

4.9.2023

3.2.2 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT)

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Ne on otettava huomioon ja niiden toteuttamista on edistettävä maakunnan suunnittelussa, kuntien kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Uudet valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet astuivat voimaan 1.4.2018.

Alueidenkäyttötavoitteiden tehtävänä on

- *varmistaa valtakunnallisesti merkittävien seikkojen huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa,*
- *auttaa saavuttamaan maankäyttö- ja rakennuslain ja alueidenkäytön suunnittelun tavoitteet, joista tärkeimmät ovat hyvä elinympäristö ja kestävä kehitys,*
- *toimia kaavoituksen ennakko-ohjauksen välineenä valtakunnallisesti merkittävässä alueidenkäytön kysymyksissä ja edistää ennakko-ohjauksen johdonmukaisuutta ja yhtenäisyyttä sekä*
- *edistää kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa Suomessa*

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet käsittelevät seuraavia kokonaisuuksia:

- *Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen*
- *Tehokas liikennejärjestelmä*
- *Terveellinen ja turvallinen elinympäristö*
- *Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat*
- *Uusiutumiskykyinen energiahuolto*

Lisätietoja valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista löytyy ympäristöministeriön kotisivuilta: www.ymparisto.fi/vat.

3.2.3 Maakuntakaavoitus

Keski-Suomen strategia 2040

[Keski-Suomen strategia 2040](#) sisältää pitkän tähtäimen maakuntasuunnitelman ja maakuntaohjelman. Uuden vision mukaan Keski-Suomi on vuonna 2040 osaava ja hyvinvoiva bio- ja digitaalouden kansainvälinen maakunta. Maakuntavaltuusto hyväksyi Keski-Suomen strategian 6.6.2014.

Maakuntaohjelma

Keski-Suomen maakuntavaltuusto hyväksyi vuosien 2018 - 21 [maakuntaohjelman](#)⁶ kokouksessaan 1.12.2017. Vuosien 2018-2021 kehittämisen kärjet ovat biotalous, digitalous, osaamistalous, hyvinvointitalous ja matkailu.

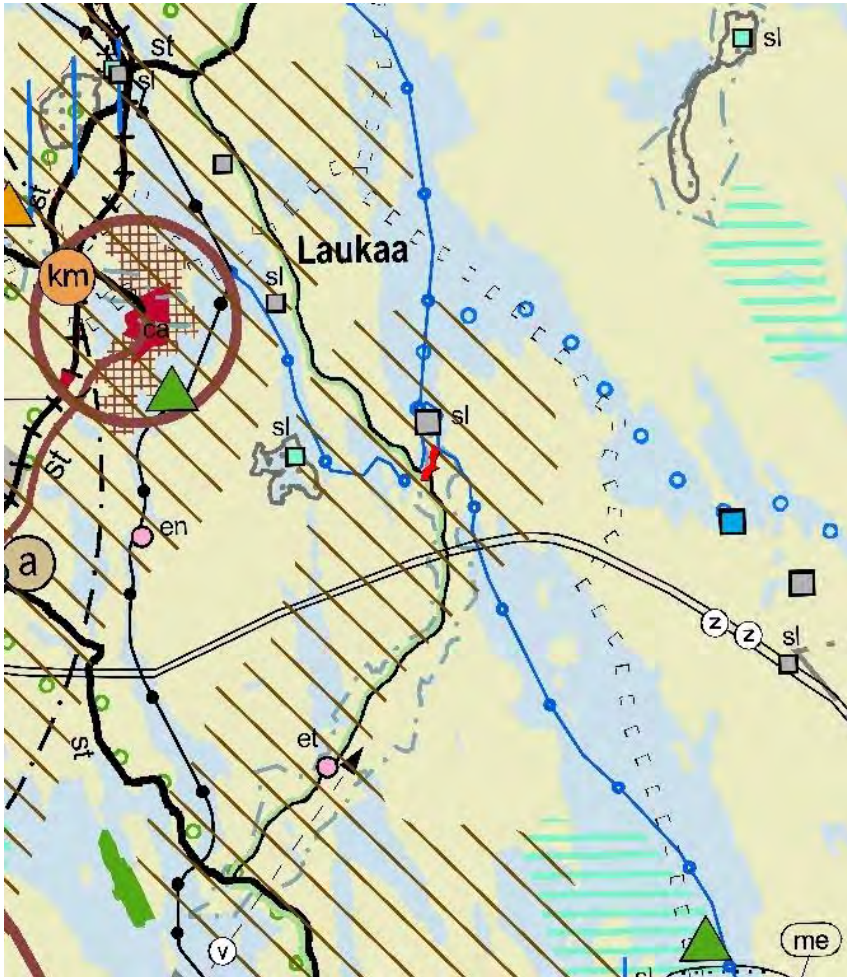
Tavoitteina on vuoteen 2021 mennessä saada Keski-Suomeen 10 000 uutta yksityisen sektorin työpaikkaa, 2 000 uutta yritystä, 2 mrd € lisää vientituloja sekä nostaa yksityisen sektorin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (T&K&I) panostusten osuus 60 %:iin verrattuna vuoteen 2014.

⁶ https://www.keskisuomi.fi/maakunnan_kehittaminen/suunnitteluasiakirjat/maakuntaohjelma

4.9.2023

Maakuntakaava

Alueella on voimassa [Keski-Suomen tarkistettu maakuntakaava](#). Maakuntavaltuusto hyväksyi kaavan 1.12.2017 ja Keski-Suomen maakuntahallitus päätti kokouksessaan 26.1.2018 (§ 6) maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n mukaisesti määrätä sen tulemaan voimaan.

Kuva 37: Ote Keski-Suomen tarkistetusta maakuntakaavasta. Suunnittelualue kuvan keskellä on merkitty punaisella.

Suunnittelualue on maakuntakaavassa

- biotalouteen tukeutuvaa aluetta
- kulttuuriympäristön vetovoima-alue
- maakunnallisesti tärkeää pohjavesialuetta
- Kirkkonien kohdalle on merkitty [Natura 2000 – kohdemerkintä](#)⁷
- aluetta kiertävät veneväylät
- Ränssintie on maisema-/matkailutie
- Ränssintien suuntaan on etelästä osoitettu pääjohdon yhteystarve
- Ränssintien varressa etelämpänä on tekopohjavesilaitosalue

⁷ [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet/Vatianjarven_Saraaveden_alue\(5205\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Suojelualueet/Natura_2000_alueet/Vatianjarven_Saraaveden_alue(5205))

4.9.2023

Maakuntakaavamerkinnot

Biotalousalueen tukeutuva alue

Merkinillä osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätaloustuotantoon tarkoitettuja alueita.

Suunnittelumääräys: Alueen suunnittelussa varmistetaan maa- ja metsätalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen toiminta- ja kehittämisedellytykset sekä turvataan hyvien ja yhtenäisten metsä- ja peltoalueiden säilyminen maaseutuelinkeinojen käytössä.

Maisema-/matkailutie

Merkinillä osoitetaan maisemallisesti arvokas tie. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Maakunnallinen tärkeä pohjavesialue

Merkinillä osoitetaan maakunnallisesti tai seudullisesti tärkeä pohjavesialue.

Suunnittelumääräys: Pohjavesialueille ei tule sijoittaa pohjaveden pilaantumis- ja muuttamisperusteita aiheuttavia laitoksia ja toimintoja eikä maa-ainesten ottoa.

Veneväylä

Merkinillä osoitetaan veneilyä palveleva runkoväylä. Väylällä on voimassa MRL 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

Pääjohto, yhteystarve (j, v)

Merkinillä osoitetaan siirtoviemärin (j) tai päävesijohdon (v) pitkän aikavälin yhteystarve.

Kulttuuriympäristön vetovoima-alue

Merkinillä osoitetaan maakunnan kulttuuriympäristön monimuotoiset aluekeskittymät.

Suunnittelumääräys: Alueen kehittämisessä tulee hyödyntää kulttuuriympäristön monimuotoisuutta. Alueidenkäytön suunnittelulla edistetään kulttuuriympäristöjen kestävä käyttöä ja hoitoa. Alueilla metsien hoito ja käyttö perustuu voimassa olevaan metsälainsäädäntöön.

4.9.2023

Natura 2000 -alue

Merkinnällä osoitetaan Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue.

133	Kuusaankoski - Saraakallio - Ranginniemi-Kirkkoniemi	Laukaa	Osa Natura-alueesta FI0900104. V
-----	--	--------	----------------------------------

Yhdyskuntateknisen huollon alue (et)

Merkinnällä osoitetaan kuntien yhteistä vedenhankintaa palvelevat tekopohjavesilaitosalueet tai jäteveden käsittelyä palvelevat jätevedenpuhdistamoalueet. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus.

5	Vuonteen tekopohjavesilaitos	Laukaa	Merkinnällä osoitetaan alue Jyväskylän seudun vedenhankintaa palvelevaa tekopohjavedenottamoa varten.
---	------------------------------	--------	---

Koko maakuntaa koskevat suunnittelumääräykset

Maakuntakaavassa on annettu koko maakuntaa koskevia suunnittelumääräyksiä. Alueeseen liittyen tulevat huomioitavaksi erityisesti seuraavat:

Biotalous

Maa- ja metsätalous sekä turvetuotanto tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että kulloinkin voimassa olevassa Keski-Suomen pintavesien toimenpideohjelmassa esitetyt vesienhoidon tavoitteet saavutetaan.

Uusiutuva energia

Asuin-, kauppa-, teollisuus-, työpaikka- tai vapaa-ajan alueita suunniteltaessa on mahdollisuuksien mukaan selvitettävä geoenergian ja puun hyödyntämismahdollisuudet.

Kulttuuriympäristö

Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon tunnetut muinaisjäännökset ja maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet sekä arvokkaat perinnemaisemat. Ajantasainen tieto on tarkistettava museoviranomaiselta ja perinnemaisemien osalta toimivaltaiselta viranomaiselta. Maakunnallisesti merkittävät rakennetun kulttuuriympäristön kohteet on esitetty maakuntakaavan alueluettelossa.

Luonnonvarat

Pohjavesiluokituksen mukaisia alueita koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, että pohjaveden kemiallinen ja määrällinen tila ei niiden vaikutuksesta heikkene. Pohjavesiluokituksen alueet on esitetty maakuntakaavan alueluettelossa.

4.9.2023

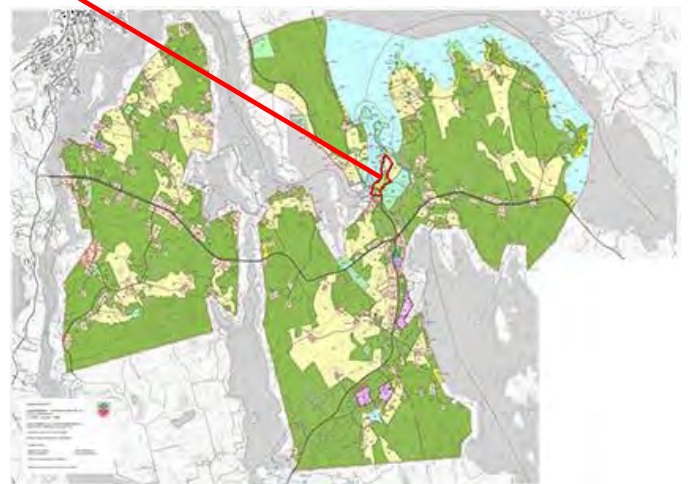
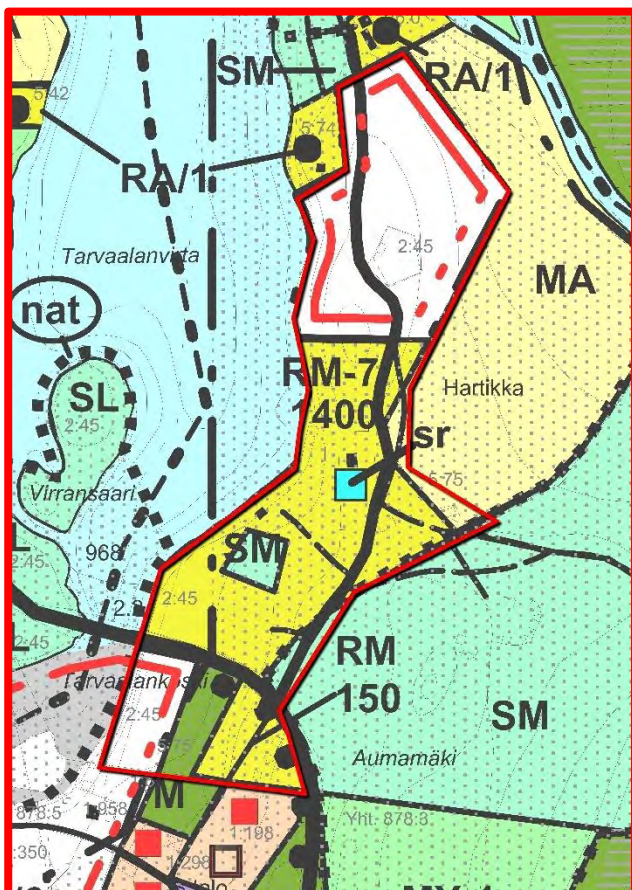
3.2.4 Yleiskaava

Yleiskaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Laukaan kunnan ranta-alueilla on voimassa kuusi yleiskaavaa, joissa on ohjattu haja-asutusalueen rantarakentamista. Kaavojen päivittäminen ja numeeristaminen on vireillä. Tavoitteena on laatia yhtenäiset suunnittelu- ja mitoitusperusteet sekä kaavamääräykset. Jo osoitettuja ranta-rakennuspaikkoja ei kaavamutoksissa tulla poistamaan.

Hartikan tilan ranta-asemakaava-alue sijoittuu kahden yleiskaavan alueelle.

Suurimmalla osalla alueesta on voimassa oikeusvaikutteinen *KUHANNIEMEN – TARVAALAN RANTA- JA KYLÄYLEISKAAVA, kanavanreitin ja Lievestuoreenjärven rantaosayleiskaavojen muutos*, joka on hyväksytty kunnanvaltuustossa 27.09.2010 § 32. Vanhan kirkon alueella ja sen ympäristössä ei ole voimassa olevaa yleiskaavaa.

Kuva 38: Ote oikeusvaikutteisesta yleiskaavasta 2010. Otteeseen on lisätty suunnittelualueen rajausta punaisella.

4.9.2023

Yleiskaavamerkinnot suunnittelualueella

MATKAILUPALVELUJEN ALUE

Alue on tarkoitettu pääasiassa matkailua ja lomailua palveleville toiminnoille.

Tilan päärakennuksen pihapiiriin saa sijoittaa matkailua palvelevia majoitus-, ravitsemis- ja koontumistiloja.

Luku Y osoittaa alueen rakennusten yhteenlasketun kokonaisalan neliömetreinä.

Alueen rakentamisen tulee perustua asemakaavaan.

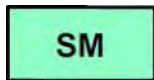

MATKAILUPALVELUJEN ALUE

Alue on osoitettu pääasiassa matkailua ja lomailua palveleville toiminnoille.

Alueelle saa rakentaa matkailu- ja lomailutoimintaa palvelevia majoitustiloja.

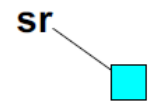
Luku Y osoittaa alueen rakennusten yhteenlasketun kokonaisalan neliömetreinä.

MUINAISMUISTOALUE

Kohteessa sijaitsee muinaismuistolaila (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös. Kohteen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen ja muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty.

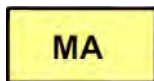
Aluetta koskevat maankäyttösuunnitelmat on lähetettävä Museovirastoon lausuntoa varten.

Suojeltava rakennus/kohde

Merkinnällä on osoitettu maakunnallisesti ja paikallisesti kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet.

Kohteessa suoritettavat korjaus- ja muutostyöt sekä muu täydennysrakentaminen tulee tehdä siten, että kohteen kulttuurihistorialliset arvot säilyvät.

MAISEMALLISESTI ARVOKAS PELTOALUE

Alue on tarkoitettu pääasiassa maatalouden harjoittamiseen. Alue tulisi mahdollisuuksien mukaan pitää keskeisiltä osin avoimena ja viljelyskäytössä.

MRL 43.2 §:n perusteella määrätään, että alueella saa rakentaa vain maa- ja metsätaloutta palvelevia rakennuksia ja rakennelmia eikä niitä saa sijoittaa 150 metriä lähemmäksi rantaa.

Alueen mahdollinen muu rantarakennusoikeus on tilakohtaisesti siirretty rakentamisen sallivalle alueelle (AM-, AP- ja RA-alueille).

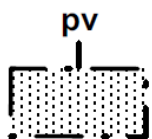
4.9.2023

M**MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE**

Alue on tarkoitettu pääasiassa maa- ja metsätalouden harjoittamiseen.

MRL 43.2§: perusteella määrätään, että rakennuksia ei saa sijoittaa 150 metriä lähemmäksi rantaviivaa.

Kaikkea rantaosayleiskaavan mitoituksen mukaista rantarakennusoikeutta ei ole siirretty rakentamisen sallivalle alueelle, vaan se tulee tarvittaessa osoittaa alueelle laadittavalla rantayleiskaavan muutoksella tai ranta-asemakaavalla.

Tärkeä pohjavesialue (luokka I)

Alueelle ei saa sijoittaa pohja- tai pintaveden laatua vaarantavia laitoksia tai toimintoja. Alueella tapahtuva toiminta ei saa aiheuttaa YSL 7 §:n ja 8 §:n mukaista maaperän eikä pohjaveden pilaantumista tai näihin verrattavia ympäristöhaittoja. Alueella on voimassa pohjaveden muuttamiskielto (VL 1:18 §).

Maa-ainesten oton on tarkoitus perustua pohjaveden suojeluun ja maa-ainestenoton yleissuunnitelmiin.

Yleiskaavamääräykset

Uusien rakennuspaikkojen tulee liittyä mahdollisuuksien mukaan alueelle rakennetun vesihuollon piiriin. Mikäli tämä ei ole mahdollista, uuden AP-rakennuspaikan koko tulee olla vähintään 5000 m² ja RA-rakennuspaikan koko 2000 m². Vesi- ja jätevesihuolto on järjestettävä tonttikohdasta siten, ettei synny vesistön eikä pohjaveden pilaumisvaaraa.

Tämä yleiskaava on laadittu maankäyttö- ja rakennus lain 72 §:n tarkoittamana oikeusvaikutteisena yleiskaavana. Tätä yleiskaavaa voidaan käyttää ranta-alueilla yleiskaavan mukaisten rakennuslupien myöntämisen perusteena.

Maankäyttö- ja rakennuslain 44§:n mukaisesti määrätään, että tämän yleiskaavan mukaisen enintään kaksiasuntoisen asuinrakennuksen rakennuslupa ranta-alueen ulkopuolella voidaan myöntää suoraan yleiskaavan perusteella AM- ja AP-alueilla, joilla uusien rakennuspaikkojen määrä on enintään neljä. Rakennuspaikkojen tulee olla lohkottuja tai merkitty maastoon ja ne tulee liittää vesi- ja viemäriverkostoon ennen rakennuksen käyttöönottoa. Ellei liittäminen ole mahdollista, tulee jätevesien käsittelyä järjestettäessä noudattaa jätevesiasetusta ja Laukaan kunnan ympäristönsuojelumääräyksiä.

Uudis-, laajennus- ja korjausrakentaminen on sovitettava huolellisesti maisemaan ja kyläympäristöön ottaen huomioon paikallinen rakentamisen perinne. Rakennettaessa avoimeen maisemaan tai ranta-alueille tulee erityistä huomiota kiinnittää rakennusten korkeusasemaan, muotoon, ulkomateriaaleihin ja väritykseen.

Rakentamisessa on mahdollisuuksien mukaan säilytettävä rakennuspaikan luonnonmukaisuus sekä säästettävä arvokkaita kasvillisuuden reunavyöhykkeitä. Rakentamisella ei saa tuhota luonnon merkittäviä kauneusarvoja ja erikoisia luonnonesiintymiä, kuten kauniita yksittäispuita ja siirtolohkareita. Rakennuspaikan rantavyöhykkeen kasvillisuus tulee pääosin säilyttää ja vain harventaminen on sallittua. Maisemallisesti merkittäviä puita ei saa kaataa.

4.9.2023

Rantaviivan oleellinen muuttaminen ruoppaamalla tai pengertämällä on kielletty ilman asianmukaista lupaa.

Alimman lattiatason tulee olla vähintään 1 metri ylävesirajaa korkeammalla. Ellei ylävesirajaa ole tiedossa, on alimman lattiatason oltava vähintään 1,5 metriä keskiveden korkeudesta.

Jätevesien käsittely

Rakennuspaikkojen vesi-, jätevesi- ja jätehuollossa on noudatettava voimassa olevia viranomais määräyksiä ja järjestettävä huolto siten, ettei synny vesistön eikä pohjaveden pilaantumisvaaraa.

Kiinteiden jätteiden keräyksessä ja käsittelyssä tulee noudattaa kunnan yleisiä jätehuoltomääräyksiä.

Jätevesijärjestelmää koskeva suunnitelma on liitettävä rakennus- tai toimenpidelupahakemukseen tai rakentamista koskevaan ilmoitukseen.

Metsänkäsittely

Ranta-alueen metsänkäsittelyssä tulee noudattaa Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion ranta-alueita kulloinkin voimassa olevia metsänhoitosuosituksia sekä metsälakia.

Tämän kaavan merkintöjen ja määräysten estämättä tekopohjaveden tuotantoon liittyvien laitteiden, rakennelmien ja rakennusten rakentaminen kaavan M-alueille on sallittu. Laitteiden, rakennelmien ja rakennusten sijoittamisesta yksityisten maanomistajien maille tulee tehdä asianmukaiset sopimukset.

Tiestö

Uusien rakennuspaikkojen pääsytiät tulee johtaa ensisijaisesti olemassa olevien liittymien kautta yleiselle tielle. Vierekkäisten rakennuspaikkojen kulku tulee ensisijaisesti tapahtua samasta liittymästä.

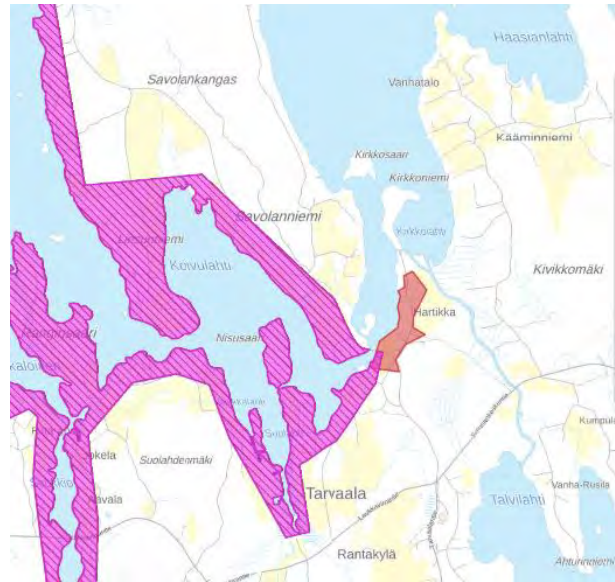
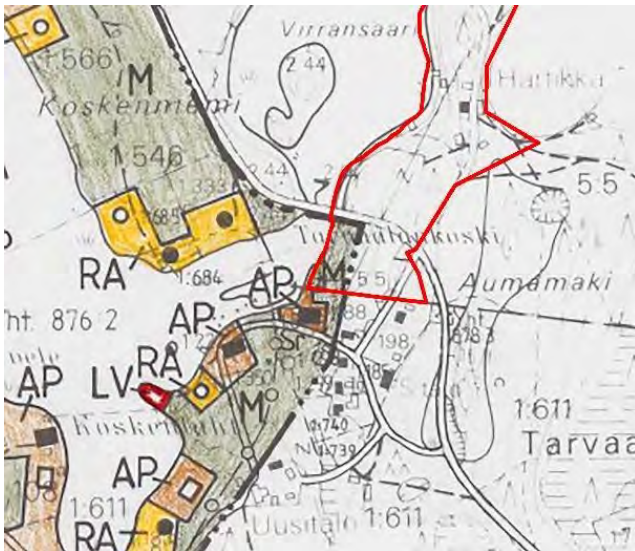
Tienpitoviranomaisen kanssa tulee neuvotella hyvissä ajoin uuden liittymän sijainnista tai liittymän käyttötarkoituksen muutoksesta.

4.9.2023

Kanavareitin rantaosayleiskaava

Hartikan tilan ranta-asetusalueen suunnittelualueen lounaiskulmassa on mukana pieni osa 19.1.1995 vahvistetun Kanavareitin rantaosayleiskaavan (osa-alue I: Kuusaankoski, Saraavesi, Kuhankoski, Tarvaalanvirta, sekä Peukaloinen ja Mataroinen) maa- ja metsätalousvaltaista aluetta M.

3.2.5 Asemakaava

Alueella ei ole voimassa olevaa asemakaavaa.

Ranta-asetusalueen tultua voimaan yleiskaava ei enää ole alueella voimassa muutoin kuin ranta-asetusaluea muutettaessa tai kumottaessa.

3.2.6 Rakennusjärjestys

Rakennusjärjestyksen määräykset täydentävät maankäyttö- ja rakennuslakia ja -asetusta sekä voimassa olevia asemakaavoja ja oikeusvaikutteisia yleiskaavoja. Laki, asetus, oikeusvaikutteinen yleiskaava, asemakaava sekä Suomen rakentamismääräyskokoelman määräykset menevät rakennusjärjestyksen edelle.

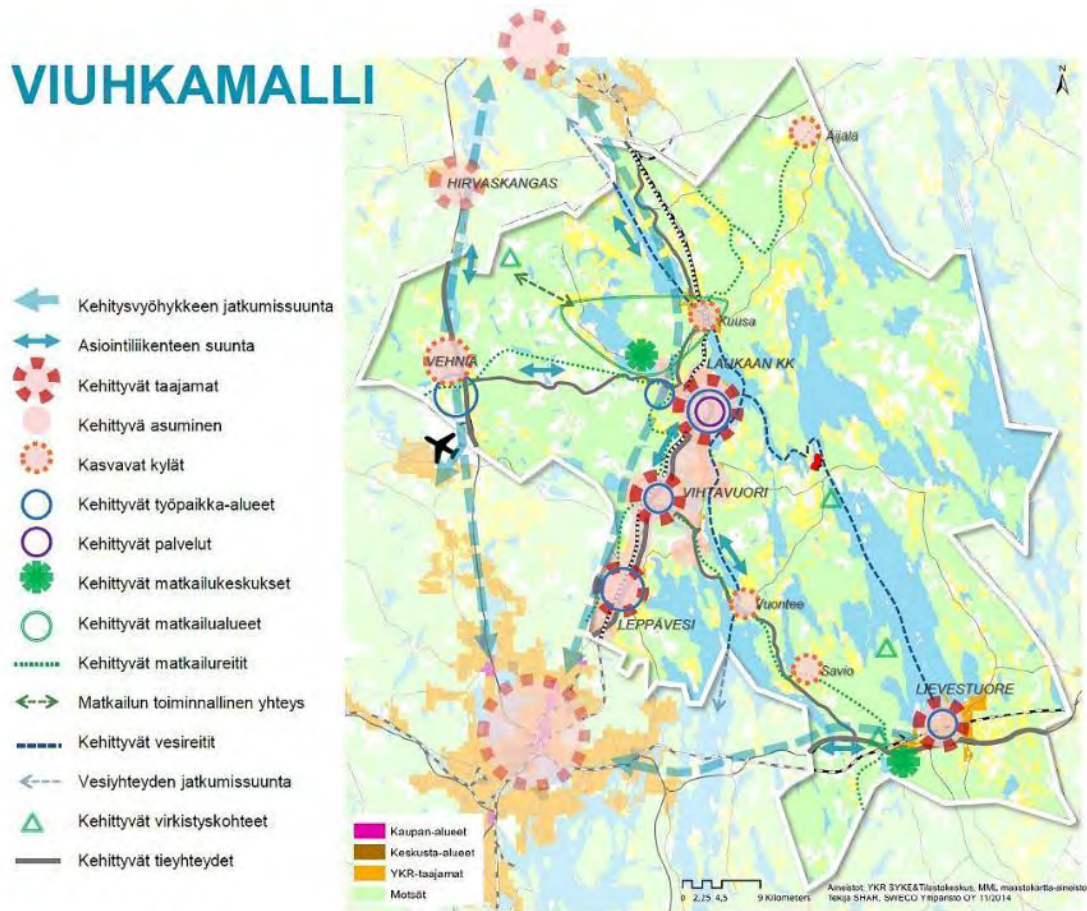
Laukaan kunnan voimassa oleva [rakennusjärjestys](#) on vuodelta 2022.

4.9.2023

3.2.7 Laukaan kunnan maankäytön rakennemalli

Laukaan kunnan alueelle on laadittu koko kunnan kattava maankäytön rakennemalli. Malli on hyväksytty kunnanvaltuustossa joulukuussa 2015. Rakennemallilla muodostetaan Laukaan kunnan hallitun kasvun mahdollistava maankäytön kehittämisen raami ja esitetään painopistealueet tulevalle maankäytön suunnittelulle, kaavoitukselle sekä muulle kehittämiselle. Rakennemallin tavoitevuosi on 2040.

Rakennemalli ei ole MRL:n mukainen kaava, mutta se sisältää strategisen yleiskaavan tavoin yhdyskuntarakenteen yleiset kehittämisperiaatteet. Rakennemalli jalkautuu kunnan maankäytön suunnitteluun yleiskaavoituksessa ja muussa suunnittelussa.

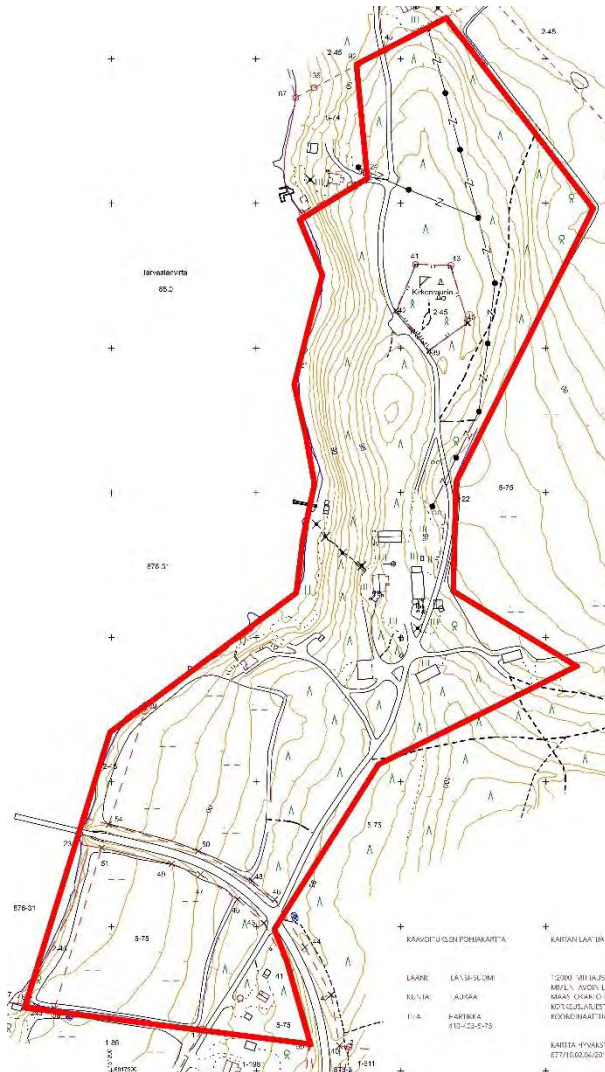
Kuva 39: Laukaan rakennemalli, Hartikan sijoittuminen merkitty punaisella.

Tarvaalan kylä esitetään rakennemallissa profiloituvaksi matkailu- ja maatalouskylänä; matkailu, maatalous, asuminen (tonttitarjontaa on, ei vesi- ja viemäröintiä).

Suunnittelukohdetta kiertää ”kehittyvä vesireitti” – merkintä.

4.9.2023

3.2.8 Pohjakartta ja raja-aineisto

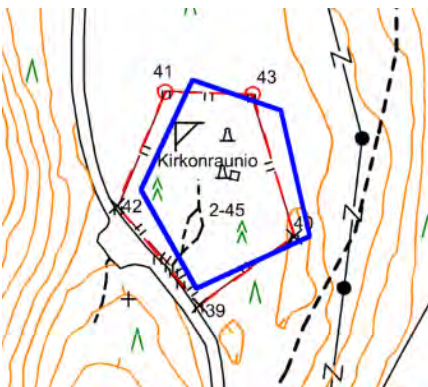
Alueelle on tehty ranta-asemakaavan laadintaa varten ajantasainen ja numeerinen pohjakartta ([Äänekartta Ky](#)).

Pohjakartan mittakaava on 1:2000, mittausluokka 3. Apuna on käytetty MML:n avointa laserkeilausaineistoa 2015. Maastokartoitus on tehty joulukuussa 2018. Korkeusjärjestelmä on N2000 ja koordinaattijärjestelmä ETRS-TM35-FIN.

Kaavakartta piirretään koordinaatistoon ETRS-GK26-FIN. Pohjakartta käännetään samaan koordinaatistoon AutoCAD Map:n kyselytoiminnalla.

Kartta on hyväksytty 20.12.2018
(677/10.02.04/2018 maanmittausinsinööri Lau-
kaa).

Raja-aineistona käytetään MML:n kiinteistötietoja. Pohjakarttaan mitatut rajapyykit poikkeavat hieman sijainniltaan kiinteistörekisterin tiedoista vanhan kirkon kohdalla (kuva alla).

4.9.2023

4 RANTA-ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET

4.1 Ranta-asemakaavan suunnittelun tarve

Yleiskaavamääräyksen mukaisesti *Alueen rakentamisen tulee perustua asemakaavaan*. Omistaja – matkailuyrittäjällä on pyrkimys kehittää toimintaa ja siihen liittyen tarve lisärakentamisen mahdollistamiseen.

4.2 Suunnittelun käynnistäminen ja sitä koskevat päätökset

Ranta-asemakaavoitus käynnistettiin maanomistajan aloitteesta.

Aloitustaiheen viranomaisneuvottelu pidettiin 27.3.2019 ja maastokatselmus viranomaisten kanssa 11.6.2019.

4.3 Osallistuminen ja yhteistyö

Kaavaan liittyen on laadittu erillinen osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS), joka on selostuksen liitteenä 1.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli yleisesti nähtävillä 3.10. - 18.10.2019 välisen ajan ja se lähetettiin tiedoksi viranomaisille. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatiin lausunnot Keski-Suomen liitolta ja Keski-Suomen museolta.

4.3.1 Osalliset

Osallisia ovat alueen maanomistajat ja ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (MRL 62§). Osallisia on lueteltu OAS:ssa.

4.3.2 Vireilletulo

Hartikan ranta-asemakaava tuli vireille kunnanhallituksen hyväksyessä kaavoituskatsauksen 2019 kokouksessaan 17.6.2019 §148. Hanke kuvattiin kaavoituskatsauksen sivulla 15 seuraavasti:

Suunnitteluala sijaitsee Laukaan Tarvaalan kylällä Kirkkoniemen tyvässä alkaen Hartikan tilan etelärajalta ulottuen pohjoisrajalle saakka, rajoittuen lännen puolella Tarvaalanvirran rantaviivaan ja idän puolella aluksi Hartikantiehen ja RM-alueeseen Ränssintien eteläpuolella. Alue laajenee ennen tilakeskusta Itään päin rajautuen Sahinjoen rantapeltoon. Kohde on kokonaan ranta-alueita ja sijaitsee Hartikan Kirkkomaan sekä Hartikan Kivikautisen alueen välittömässä läheisyydessä. Kohde sijaitsee pohjavesialueella ja on haasteellinen myös korkeusvaihteluiden vuoksi.

Ranta-asemakaavan tavoitteena on osoittaa alueelle matkailuun liittyviä majoitus-, kokoontumis- ja muita tuki- ja toimitiloja sekä vapaa-ajan harrastepaikkoja osayleiskaavassa määritetyn rakennusoikeuden puitteissa. Ennen suunnittelun käynnistämistä selvitetään alueelle tehdyt aiemmat selvitykset luonto- ja ympäristövaikutuksista. Tarvittaessa tehdään lisäselvityksiä. Suunnittelussa huomioidaan alueen virkistysarvot.

Suunnittelun vaihe: Aloitust. Käynnistyy kaavoituskatsauksen yhteydessä.

4.9.2023

4.3.3 Osallistuminen ja vuorovaikutusmenettely

Osallistuminen ja vuorovaikutusmenettely on kuvattu kaavaselostuksen liitteenä olevassa OAS:ssa, johon voi tutustua koko kaavaprosessin ajan kunnan [nettisivuilla](http://www.laukaa.fi)⁸ ja kunnanvirastolla. OAS:ia päivitetään tarpeen mukaan prosessin kuluessa.

4.3.4 Viranomaisyhteistyö

Osalliset viranomaiset on lueteltu OAS:ssa. Viranomaiset ottavat kantaa suunnitelmiin toimialansa ja tehtäviensä puitteissa.

Neuvottelut

MRL 66.1 mukaan valmisteltaessa kaavaa, joka koskee *vaikutuksiltaan valtakunnallisia tai merkittäviä maakunnallisia asioita* tai joka on *valtion viranomaisen toteuttamisvelvollisuuden kannalta tärkeä*, kunnan on oltava yhteydessä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja kunnan kesken on järjestettävä neuvottelu tällaisen kaavan laadintaan liittyvien valtakunnallisten, maakunnallisten ja muiden keskeisten tavoitteiden toteamiseksi.

- *Viranomaisneuvottelu pidettiin 27.3.2019. Neuvottelun muistio on liitteenä 2*
- *Paikan päällä pidettiin maastokatselmus viranomaisten kanssa 11.6.2019*
- *Valmisteluvaiheen kuulemisen jälkeen pidettiin työneuvottelu 15.5.2020*
- *Paikan päällä tehtiin maastokatselmus museoviranomaisen kanssa 24.6.2020*
- *MRA 26.1 mukainen ehdotusvaiheen jälkeinen viranomaisneuvottelu pidettiin 27.4.2021*

Lausunnot

Kaavaluonnos lähetettiin viranomaisille tiedoksi ja kommentointia varten.

Kaavaehdotuksesta pyydettiin kirjalliset lausunnot. Kaavaselostukseen ja erilliseen vastinereporttiin on kirjattu lausuntojen sisältö sekä miten ne on kaavan laadinnassa huomioitu.

4.4 Ranta-asemakaavan tavoitteet

Ranta-asemakaavan tavoitteena on osoittaa alueelle matkailuun liittyviä majoitus-, kokoontumis- ja muita tuki- ja toimitiloja sekä vapaa-ajan harrastepaikkoja osayleiskaavassa määritetyn rakennusoikeuden puitteissa.

Suunnittelussa huomioidaan alueen kulttuurihistorialliset-, muinaismuisto-, maisema-, luonto- ja virkistysarvot.

Ranta-asemakaava laaditaan maanomistajan aloitteesta ja - kustannuksella.

4.4.1 Lähtökohta-aineiston antamat tavoitteet

Kunnan asettamat tavoitteet

Kunnan tavoitteena on yleiskaavan mukaisesti matkailutoiminnan kehittämisen mahdollistaminen. Menestyvä yritystoiminta tuottaa myönteisiä kerrannaisvaikutuksia koko kunnalle.

Suunnittelutilanteesta johdetut tavoitteet

Suunnittelutilanne ja sen mukaiset tavoitteet (valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maakuntakaava, yleiskaava) on kuvattu edellä kohdassa 3.2 Suunnittelutilanne, sivu 36. Valtakun-

⁸ <http://www.laukaa.fi>

4.9.2023

nalliset alueidenkäyttötavoitteet, maakuntakaava ja yleiskaava ohjaavat alueen käyttötarkoitukseksi matkailun kehittämisen, kuitenkin muinaismuistot, luontoarvot sekä pohjavesialueen huomioiden.

Ranta-asemakaavan tavoitteet ovat sen laadintaa ohjaavien suunnitelmien mukaiset.

Alueen oloista ja ominaisuuksista johdetut tavoitteet

Alueella on muinaismuistoja, kulttuurihistoriallisia arvokohteita, maisemallisia ja luontoarvoja sekä pohjavesialuetta. Ranta-asemakaavoituksen tavoitteena on alueen kehittämisen mahdollistaminen siten, että nämä olevat arvot eivät heikenny.

Kiinteistä muinaisjäännöksistä erityistä merkitystä on Hartikan kirkon ja hautausmaan raunioilla sekä valtakunnallisesti merkittävällä kivistä Hartikan punamultakalmistolla, jonka alue ulottuu kaava-alueen kaakkoisreunalle. Näiden kohteiden osalta tulee maankäytön suunnittelun olla erityisen laadukasta ja kohteet huomioonottavaa.

Maankäyttö ja metsänhoito muinaisjäännösten ympärillä tulee tehdä alisteisesti alueen muinaisjäännöksiin nähden kohteiden laajuuden ja herkkyyden vuoksi, jotta historiallisten kohteiden säilyminen ja niiden ainutlaatuinen kulttuurihistoriallinen merkitys voidaan turvata.

4.4.2 Prosessin aikana syntyneet tavoitteet, tavoitteiden tarkentuminen

Tavoitteet ovat tarkentuneet maastokatselmusten, selvitysten ja käytyjen neuvottelujen myötä.

Osallisten tavoitteet

Osallisten tavoitteet tarkentuivat kuulemisvaiheiden myötä.

Laadulliset ja muut tavoitteet

Luonto-, arkeologisen- ja maisemaselvitysten yhteydessä on määritelty ko. arvojen kannalta kaavalle sisältötavoitteita.

4.5 Ranta-asemakaavaratkaisun vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Kaavan luonnosvaiheessa oli päähuoltorakennuksen sijoittelulle esillä pari vaihtoehtoa. Kaava on pyritty laatimaan siten, että se mahdollistaisi lopullisen sijoitusratkaisun toteutusvaiheessa. Selvitysten myötä todettujen arvojen säilymisestä ei kuitenkaan tingitä.

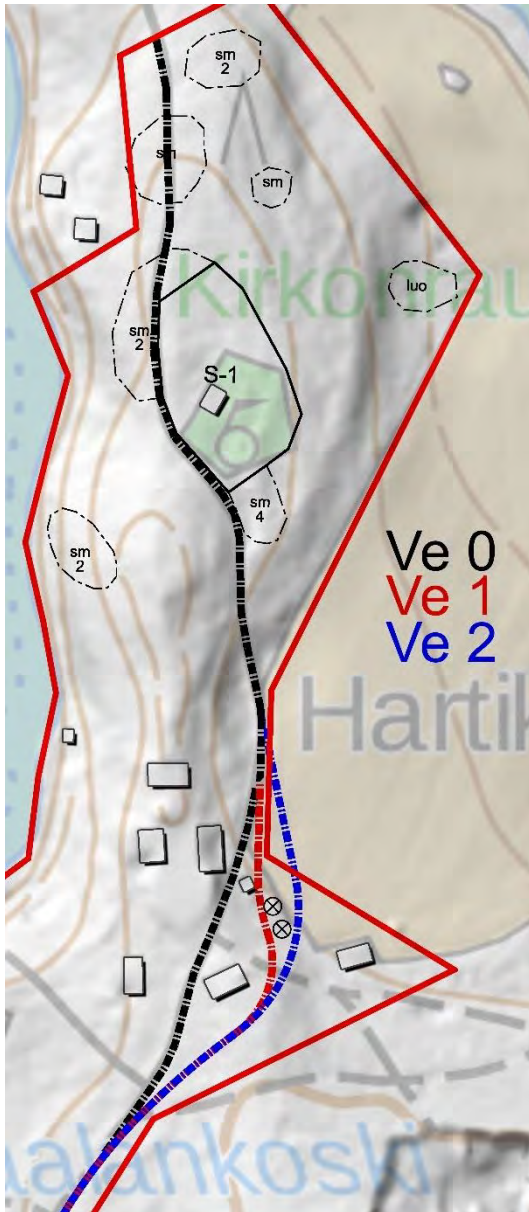
Kuva 40: Huoltohallin sijoitusvaihtoehdot

4.9.2023

4.5.1 Tielinjausvaihtoehdot

Kirkkoniemeen suuntautuva liikenne kulkee alueen läpi. Liikenneyhteys sivusi lähtötilanteessa Hartikan pihapiiriä aiheuttaen vaaratilanteita sekä häiriötä.

Läpikulkuliikenteelle hahmoteltiin kaavaprosessin aikana kahta vaihtoehtoista linjausta.

Kuvassa mustalla on esitetty ajoreitti kaavaprosessin alkaessa (Ve 0).

Punainen ja sininen esittävät kaavaprosessin alkuvaiheessa hahmoteltuja vaihtoehtoja 1 ja 2, jotka kiertävät pihapiirin kauempaa itäpuolelta pellon reunassa.

Pellon reunassa on maisemallisesti arvokkaita puita. Linjausvaihtoehdoissa on pyritty kiertämään nämä puut.

Oleva tielinjaus menee pohjoisosassa muinaismuistoalueiden ja eteläosassa myös Natura-alueen läpi. Näillä osilla kaavan ajoyhteys merkitään kaavaan pistekatkoviivalla (ehdoton raja). Raja noudattaa olevaa tielinjaa.

Ranta-asetmakaava ei pakota toteuttamaan tiettyä vaihtoehtoa hahmotelluista tielinjauksista, niiden kohdalla ajoyhteys osoitetaan katkoviivalla (= ohjeellinen).

Läpikulkutien vaihtoehtoista on toteutettu Ve 2. Tietöimitus pidettiin 18.11.2022 ja tielinja avattiin 12.2022. Tie tehtiin valmiiksi kesäkuussa 2023 ja otettiin käyttöön juhannukseksi 2023.

Kuva 41: Vaihtoehtoiset tielinjaukset, Ve 2 on toteutettu.

4.5.2 Kokoontumisrakennuksen sijoittamisen vaihtoehdot

Kokoontumisrakennuksen sijoitteluvaihtoehtoja on kuvattu kohdassa 6.5.2 Kokoontumisrakennuksen sijainnin vaihtoehdot, sivu 77.

4.9.2023

4.6 Valmisteluvaiheen kuuleminen

Valmisteluvaiheen kuulemisena kaavaluonnos oli nähtävillä 30.1.-2.3.2020. Viranomaisilta pyydettiin lausuntoja.

4.6.1 Valmisteluvaiheen palaute

Selostuksen liitteeksi on laadittu erillinen valmisteluvaiheen palaute- ja vastineraportti, josta käy ilmi annetut lausunnot ja mielipiteet sekä vastineet niihin.

Palautetta antoivat:

- Alva-yhtiö Oy
- Keski-Suomen Museo
- Metsähallitus
- Keski-Suomen Liitto
- Keski-Suomen Lintutieteellinen Yhdistys ry (KSLY)
- Keski-Suomen ELY-keskus
- 2 yksityistä mielipidettä

Mielipiteiden ydinkohtia olivat:

- Yleiskaavan rakennusoikeus ylittyy
- Uskonnollisuus näkyisi toiminnassa
- Ekosysteemi ja muinaismuistot tuhoutuisivat
- Rakentaminen virran rantaan kiellettävä
- Millaista vapaa-ajan toimintaa? Konehalli viittaa moottoriajoneuvoihin?
- Pohjavedet pilaantuvat, ei selvityksiä
- Tien siirto tarpeetonta
- Kirkko tarpeeton, ei käy ympäristöön, vaatii ison maastonmuokkauksen
- Tukes:ilta eikä pelastusviranomaiselta ole pyydetty lausuntoa
- Ympäristö ei kestä
- Matkailu- ja virkistystoiminta sinänsä suotavaa
- Lisääntyvä kävijämäärä rasittaa luontoa
- 40 ha tilalla olisi tilaa sijoittaa rakennukset muuallekin
- Liikenne - ristiriidat
- Riskit pohjavedelle, maalämpö
- Maanalainen rakentaminen?
- Tuhoaa alueen luonto- ja ympäristöarvot

4.9.2023

4.6.2 Toimenpiteet palautteen johdosta

Palautteen johdosta kaavaluonnokseen päätettiin tehdä seuraavia muutoksia ja täydennyksiä:

- *Maaperän tilan tietojärjestelmän tiedot tarkistetaan ja lisätään kaavaselostukseen.*
- *Pelastuslaitokselta pyydetään lausunto kaavaehdotuksesta.*
- *Vuonteen tekopohjavesilaitoksen raakavesilinja merkitään kaavakartalle 20 m leveänä joh-toalueena ja kaavaselostukseen lisätään kuvaus johdosta ja sen merkityksestä.*
- *Peltoviljelyn ulkopuoliset, Metsähallituksen hallinnassa olevat alueet Tarvaalankosken itä-rannalla osoitetaan ranta-asemakaavaehdotuksessa suojelualueiksi (SL).*
- *Vaihdetaan selostuksen kuva 11 oikeaksi.*
- *Liikennetuotos lasketaan ja arvioidaan tarkemmin*
- *Sallitaan tarvittaessa pääkäyttötarkoituksen mukaisten tilojen sijoittaminen kellariin.*
- *Alueesta laadittua 3D-mallia kehitetään ja käytetään apuna maisemavaikutusten arvioin-nissa.*
- *Kerrosalamerkintä poistetaan MY-1 – aluemerkinän yhteydestä.*
- *Selvitetään Metsähallituksen suhde ja suhtautuminen ranta-asemakaavaan.*
- *Luontoon kohdistuvien vaikutusten arviointia täydennetään.*
- *Täydennetään kaavaselostukseen tieto lähialueen vesistöjen kuulumisesta kansallisesti tär-keisiin lintuvesiin.*
- *Korjataan tieto pohjavesialueen luokasta asiakirjoihin ja kaavakartan määräyksiin.*
- *Alueen toiminnallisen kokonaisuuden kuvausta tarkennetaan ja vaikutustenarviointia täy-dennetään.*
- *Kaavaselostukseen lisätään selvitys, miksi Hartikan vanhan kirkkomaan kohdalla ei ole yleiskaavaa ja kuvataan maakuntakaavan ohjaus ko. alueella.*
- *Rajataan kaavakartalle pihapiiri.*
- *Sr-merkinnän sisältöä tarkennetaan ja suojeltavia kohteita lisätään.*
- *Vanha kirkkomaa lähiympäristöineen osoitetaan muinaismuistoalueeksi SM.*
- *Muinaisjäännösalueet suoja-alueineen rajataan Museoviraston valtakunnalliseen muinais-jäännösrekisteriin 17.2.2020 merkityn mukaisesti.*
- *MY-1 - merkinnän selitys muutetaan muotoon: ”Maa- ja metsätalousalue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja. Alue säilytetään metsäisenä. Alueelle voidaan sijoittaa ulkoilupolkuja ja alueen ulkoilukäyttöä palvelevia rakennelmia”.*
- *Maantie rajataan kaavan ulkopuolelle.*
- *Liikenne- ja pysäköintiratkaisua tarkennetaan.*
- *Järjestetään työneuvottelu viranomaisten kanssa.*

4.6.3 Työneuvottelu viranomaisten kanssa

15.5.2020 pidettiin Teams – kokouksena työneuvottelu valmisteluvaiheen palautteesta, niihin laadituista alustavista vastineista ja kaavan jatkotoimenpiteistä. Neuvotteluun osallistuivat:

- Keski-Suomen ELY- keskus
- Keski-Suomen Liitto
- Keski-Suomen Museo
- Laukaan kunta
- Metsähallitus

Työneuvottelun muistio on liitteenä 6.

4.9.2023

Kuva 42: vasemmalla kaavaluonnos, oikealla kaavaehdotus.

4.9.2023

4.7 Ehdotusvaiheen kuuleminen

Kaavaehdotus oli nähtävillä 14.1. - 15.2.2021. Viranomaisilta pyydettiin lausunnot.

4.7.1 Ehdotusvaiheen palaute

Selostuksen liitteeksi on laadittu erillinen ehdotusvaiheen palaute- ja vastineraportti, josta käyvät ilmi annetut lausunnot ja muistutukset sekä vastineet niihin.

Palautetta antoivat:

- *Metsähallitus*
- *Keski-Suomen Museo*
- *Keski-Suomen Liitto*
- *Keski-Suomen ELY-keskus*
- *2 yksityistä muistutusta*

Ydinkohdat:

Keski-Suomen liitto

- *Maakuntakaavan ohjausvaikutus huomioitu, ei huomautettavaa*

Metsähallitus

- *Hautausmaan SM – merkintä hyvä*
- *sm – osa-aluemerkintöjä voisi yhdistää*
- *rmk ristiriidassa sm-alueen kanssa, perustelut?*
- *rmk tulisi sijoittaa kauemmas SM – alueesta*
- *200 kem² rmk:lle liikaa, tulisi asettaa korkeusrajoitus*

Keski-Suomen Museo

- *Kaavan tavoitteet muuttuneet alkuperäisistä*
- *Hautausmaan SM – merkintä hyvä*
- *sm – osa-aluemerkintöjä voisi yhdistää, termien päivitykset*
- *Metsänhoitomääräykset tarpeettomat*
- *rmk muinaisjäännöksen suoja-alueen ulkopuolelle, nyt liian lähellä: heikentää historiallista merkitystä ja raunion vaikuttavuutta lähimaisemassa*
- *Perustelut sijoitusesitykselle?*
- *Viranomaisneuvottelu*
- *VARK 2022*
- *Vaihtoehtovertailut?*
- *Koko rajoitettava enintään mallinnuksen mukaiseksi (200 → 135)*
- *Siirto lounaaseen?*
- *Kulkureitti ylileveä*
- *Pysäköintialue säilytettävä ennallaan*
- *Esitys ei alisteinen*
- *Rakennetun kulttuuriympäristön osalta ei merkittävää huomautettavaa*

Keski-Suomen ELY-keskus

- *Hautausmaan SM – merkintä hyvä*
- *rk:n sijoittuminen aiheuttaa haasteita*
- *perusteluja sille, miksi rmk osoitettu muinaisjäännösalueelle Hartikan kirkkomaan välittömään läheisyyteen*
- *Vaihtoehtovertailut?*

4.9.2023

- *Muilta osin ELY-keskuksella ei lausuttavaa ja ehdotusta voidaan pitää hyvänä ja perusteltuna ratkaisuna*

Muistutus 1

- *Kirkon sijoitus kapealle niemimaalle ja muinaismuistojen läheisyyteen kyseenalaista*
- *Kirkko pääasia?*
- *vaikutuksia talouteen ei ole selvitetty*
- *vaikutuksia luontoon ja maisemaan vähätelty*
- *muillakin oltava mahdollisuus toteuttaa visioitaan*

Muistutus 2

- *Alue luonnon ja kulttuurihistorian kannalta erityislaatuinen ja säilytettävä sellaisenaan*
- *Rannan käsittely?*
- *Konehalli pohjavesialueella*
- *Kunnan kustannukset vesihuollon rakentamisesta?*
- *Perustelut suojelualueelle rakentamiselle?*

4.7.2 Toimenpiteet ehdotusvaiheen palautteen johdosta

Ehdotusvaiheen kuulemisen ja palautteen saamisen jälkeen katsottiin tarpeelliseksi järjestää MRL 66.2 ja MRA 26.1 mukainen ehdotusvaiheen jälkeinen viranomaisneuvottelu.

Viranomaisneuvottelu 27.4.2021

MRL 66.2 ja MRA 26.1 mukainen ehdotusvaiheen jälkeinen viranomaisneuvottelu pidettiin 27.4.2021 videoneuvotteluna.

Neuvottelusta on laadittu muistio, josta ilmenevät keskeiset neuvottelussa esillä olleet asiat ja kannanotot. Muistio on kaavaselostuksen liitteenä 11.

Viranomaisneuvottelussa todettiin kaavan kehittyneen pääosin kaikkia osapuolia tyydyttävään muotoon. Liitolla ei ollut kaavaehdotukseen huomauttamista. Kunta suhtautuu hankkeeseen myönteisesti, kunhan kaava on MRL:n mukainen.

Erimielisyyttä oli kuitenkin hautausmaan läheisyyteen osoitetusta kokoontumisrakennuksesta. Keskustelu keskittyi erityisesti sen *sijaintiin ja alisteisuuteen* vanhan kirkkomaan suhteen. Museon, ELY:n ja Metsähallituksen edustajat kokivat rakennuksen sijoittuvan liian lähelle vanhaa kirkkomaata. Maanomistajan näkemys rakennuspaikan soveltuvuudesta oli vastakkainen. Kokoontumisrakennuksen suhteesta vanhaan kirkkomaahan ja kirkonraunioon ei neuvottelussa päästy yhteisymmärrykseen.

ELY esitti, että kaava-asiakirjoja ja perusteluja täydennettäisiin, minkä jälkeen kaavaa tarjotaisiin kuntaan hyväksymiskäsittelyyn.

Museoviranomaisten näkemys oli, että ennen kaavan hyväksymistä tulisi vielä käydä Muinaismuistolain 13 pykälän mukaiset neuvottelut ja mahdollisesti uusi lausuntokierros.

Toimenpiteet viranomaisneuvottelun jälkeen

Maanomistaja oli yhteydessä Museovirastoon muinaismuistolain 13 § mukaisten neuvottelujen käymiseksi. Asiaan perehtymisen ja sisäisten keskustelujen jälkeen Museovirastosta ehdotettiin neuvottelun sijaan hakemaan muinaisjäännöksen kajoamislupaa.

4.9.2023

Kajoamislupahakemus 21.2.2023

Maanomistaja haki 21.2.2023 päivätyllä hakemuksella Museovirastolta lupaa kajota kiinteään muinaisjäännökseen muinaismuistolain (295/1963) 11 §:n mukaisesti.

Hakemuksen kohteena oli maanomistajan kiinteistöllä 410-403-0005-0075 Hartikka sijaitseva muinaismuistolain (295/1963) suojelema kiinteä muinaisjäännös Kirkkonie mi A (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 410010034), esihistoriallinen pyyntikuoppa-alue.

Hakemuksen liitteinä oli erillinen hanke-esittely ja kaavakarttaehdotus, johon kokoontumistilan rakennuspaikka oli merkittynä.

Museovirasto pyysi kajoamislupahakemuksesta 1.3.2023 päivätyllä lausuntopyynnöllä lausunnot Keski-Suomen liitolta, Laukaan kunnalta ja Keski-Suomen museolta.

Museoviraston ratkaisu 7.6.2023

Museovirasto hyväksyi hakemuksen ja myönsi luvan kajota muinaisjäännökseen Kirkkonie mi A (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 410010034) kiinteistöllä 410-403-0005-0075 Hartikan ranta-asemakaavaehdotuksessa esitetyllä rakennuspaikalla rakennushankkeen toteuttamista varten, ottaen huomioon seuraavat lupamääräykset:

Lupamääräykset:

1) Mikäli rakentamishanke toteutuu em. kaavakartassa osoitetulle alueelle, katsotaan tehty inventointi riittäväksi, eikä arkeologisia lisätutkimuksia edellytetä. Mikäli rakennuksen paikkaa muutetaan muinaisjäännösalueen sisällä, tulee uudet suunnitelmat lähettää myös Museovirastolle arvioitaviksi mahdollisten lisätutkimustarpeiden kannalta.

Kaikessa maahan kajoavassa toiminnassa tulee aina huomioida muinaismuistolain 14 § ja 16 §. Mikäli rakentamisen yhteydessä tehdään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavia havaintoja tai löytyy muinaisesine, tulee työt keskeyttää ja ottaa yhteyttä Museovirastoon, jotta havainnot saadaan dokumentoitua.

Museoviraston päätöksessä todettiin myös, että kajoamisluvan haltijan on ilmoitettava Museovirastolle, jos kajoamisluvan myöntämisen edellytyksenä olleet seikat ovat muuttuneet tai lupa siirretään muulle kuin hankkeen toteuttajalle.

Museoviraston päätöksen perustelut

Muinaismuistolain 1 §:n mukaan kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty.

Kiinteän muinaisjäännöksen kajoamiseen voidaan muinaismuistolain 11 §:n nojalla myöntää lupa, jos muinaisjäännös tuottaa merkitykseensä nähden kohtuutonta haittaa. Muinaismuistolain 11 c §:n mukaan kajoamisluvan myöntämistä harkittaessa on otettava huomioon muinaisjäännöksen merkitys, kajoamisesta aiheutuva haitta muinaisjäännökselle ja rauhoituksen vaikutus suunniteltuihin toimenpiteisiin.

Muinaismuistolain 11 c §:n mukaan kajoamisluvassa on annettava tarpeelliset määräykset:

- 1) siitä, mihin muinaisjäännökseen tai sen osaan kajoamislupa myönnetään;*
- 2) siitä, mihin kajoamistarkoitukseen kajoamislupa myönnetään;*
- 3) kajoamisen edellyttämistä tutkimuksista;*
- 4) toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään kiinteälle muinaisjäännökselle aiheutuvaa*

4.9.2023

haittaa;

5) hakijan osallistumisesta 3 ja 4 kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä aiheutuvien kustannustenkorvaamiseen.

Pyyntikuopat ja -kuopastot ovat tärkeä osa tutkittaessa vanhoja pyyntimenetelmiä ja pyyntielinkeinoja. Muinaisjäännöksen Kirkkonieni A alueelta on löydetty jo kymmeniä pyyntikuoppia ja niitä on todennäköisesti löydettävissä lisää alueelta, jota ei vielä ole tarkemmin inventoitu. Muinaisjäännös Kirkkonieni A on hyvä esimerkki laajasta pyyntikuoppa-alueesta.

Pyyntikuoppa-alue on laaja ja ulottuu myös suunnitellun rakennuspaikan alueelle. Suunnitellulta rakennuspaikalta ei ole havaittu pyyntikuoppia tai muita rakenteita. Inventoinnin tulokset on katsottu riittäviksi ts. inventointia on käytetty kaavatyön materiaalina.

Mikäli suunniteltu kirkkorakennus toteutetaan, ei kajoaminen kohdistu tunnettuun pyyntikuopparakenteeseen eikä rakennettavaan alueeseen kajoaminen merkittävästi muuta kohteen Kirkkonieni A laajaa aluerajausta. Museovirasto katsoo, että muinaisjäännös tuottaa maanomistajalle merkitykseensä nähden kohtuutonta haittaa ja kajoamislupa voidaan myöntää.

Kajoamislupahakemuksen mukainen rakentaminen ei edellytä kajoamista kiinteään muinaisjäännökseen Hartikan kirkko (tunnus muinaisjäännösrekisterissä 410500001). Kajoamislupahakemuksen käsittelyn yhteydessä ei ole arvioitu tai muutoin otettu kantaa rakentamisen mahdollisiin alueidenkäyttöisiin tai muihin vaikutuksiin tähän kohteeseen.

Museoviraston päätös on kokonaisuudessaan kaavaselostuksen liitteenä 13.

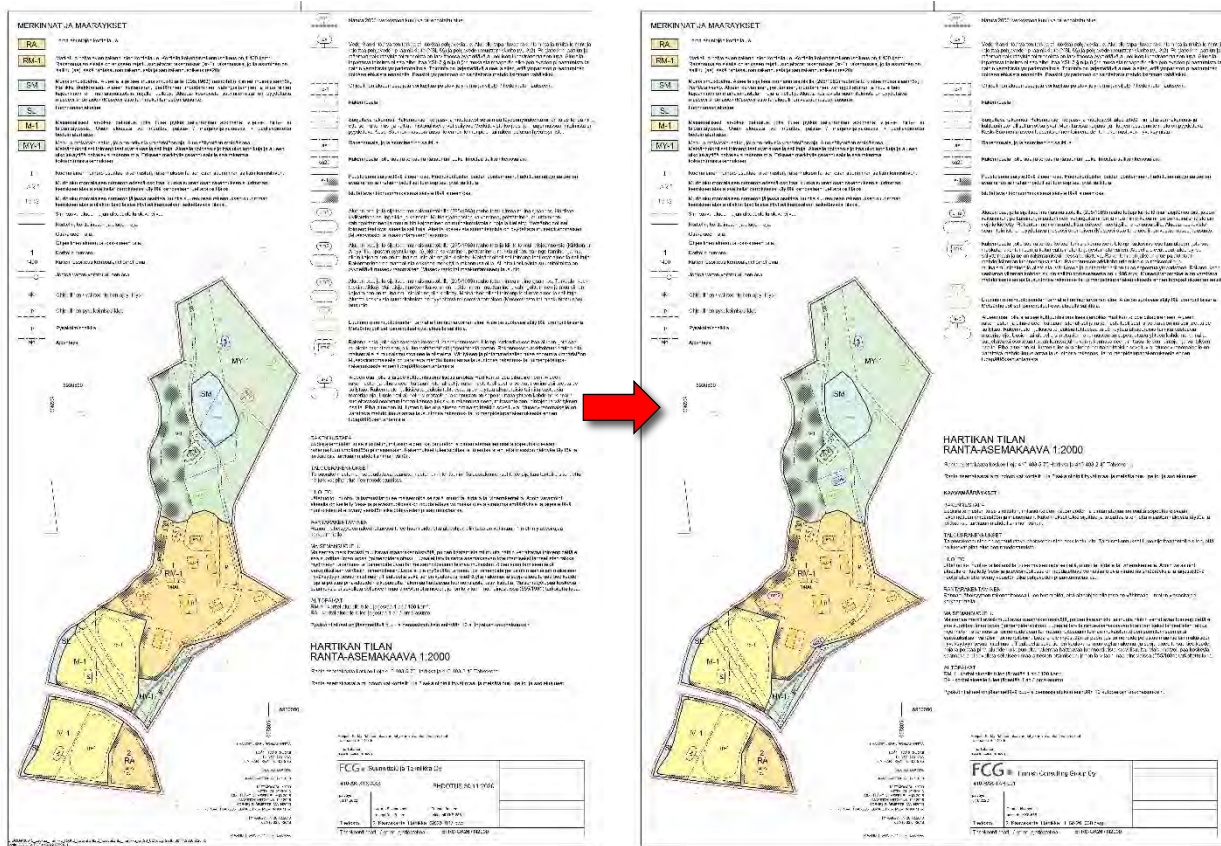
4.8 Kaava-asiakirjoihin ehdotusvaiheen nähtävilläolon jälkeen tehdyt muutokset ja täydennykset

Kaavaselostusta on päivitetty kaavaprosessin loppuvaiheiden kuvauksen sekä vaikutusten arvioinnin osalta. Kaavaselostuksen kohtaan "kaavan toteuttaminen" lisättiin Museoviraston kajoamislupapäätöksen lupamääräykset tiedoksi.

Merkittävimmät asiakirjoihin tehdyt muutokset ja täydennykset ovat:

1. Eri sm-indeksimerkinnät (sm1, sm2 ja sm3) on yhdistetty yhden sm2 - merkinnän alle ja määräyksen lause "metsänhoidolliset toimenpiteet ovat alueella sallittuja" on poistettu.
2. Rmk – rakennusalamerkintään on lisätty määräykset:
 - a. "Alueella olevat puut tulee pyrkiä säilyttämään ja ne on rakentamisvaiheessa suojattava. Rakentamisen jälkeen alue palautetaan mahdollisimman luonnonmukaiseksi"
 - b. "Rakennuksen vesikaton ylimmän kohdan suurin sallittu korkeusasema on + 106 mpy".
3. SM – merkinnän kaavamääräyksen nimi "Hartikka" on päivitetty muotoon "Hartikka kirkko" ja maakuntamuseo-termi muotoon "alueellinen vastuumuseo".
4. Kaavaselostuksen liitteeksi on lisätty maanomistajan kirjalliset perustelut kirkko – hankkeelle ja sen rakennuspaikan sijainnille.
5. Kaavaselostusta on täydennetty kokoontumisrakennuksen sijoittelun vaihtoehtotarastelulla.
6. Kaavaselostuksen liitteeksi on lisätty asemapiirros, joka esittää maaston tasauksen, kulkuväylän ja rakennusaikaiset järjestelyt.

4.9.2023

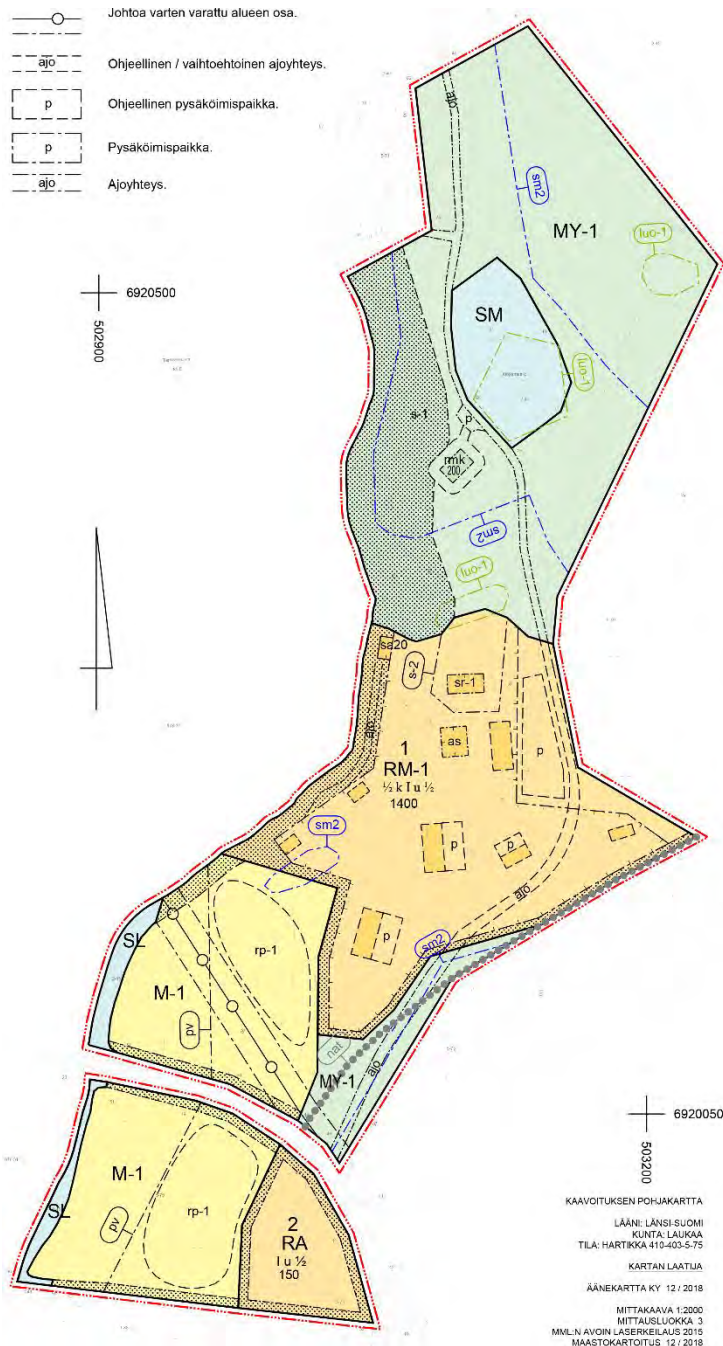

Kuva 44: Vasemmalla nähtävillä ollut kaavaehdotus, oikealla hyväksymiskäsittelyyn esitettävä kaava-kartta.

4.9.2023

5 RANTA-ASEMAKAAVAN KUVAUS

5.1 Kaavan rakenne

Kuva 45: Kaavaehdotus

Toiminnallinen ydinalue on merkitty matkailua palvelevien rakennusten korttelialueeksi RM-1.

Erikseen osoitetulla rakennusalueella sallitaan vakituinen asuminen.

Pohjoisosassa on maa- ja metsätalousaluetta MY-1, jolla on erityisiä ympäristöarvoja.

Eteläosassa on maisemallisesti arvokasta peltoa M-1.

Alueet, joiden sisälle sijoittuu muinaismuistoja, on rajattu sm2 - merkinnällä. Muinaismuistojen tarkka sijoittuminen käy ilmi arkeologisesta selvityksestä.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta huomionarvoiset alueen osat on rajattu kaavakartalle.

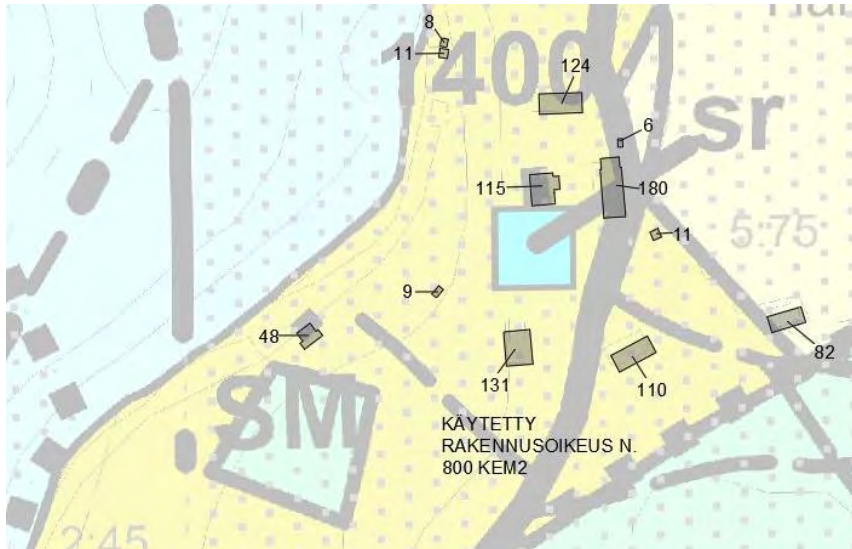
Maisema-arvojen suojelemiseksi on kaavaan merkitty puustoisena säilytettäviä vyöhykkeitä.

Merkinnät ja määräykset ovat kiinteästi kaavakartan yhteydessä.

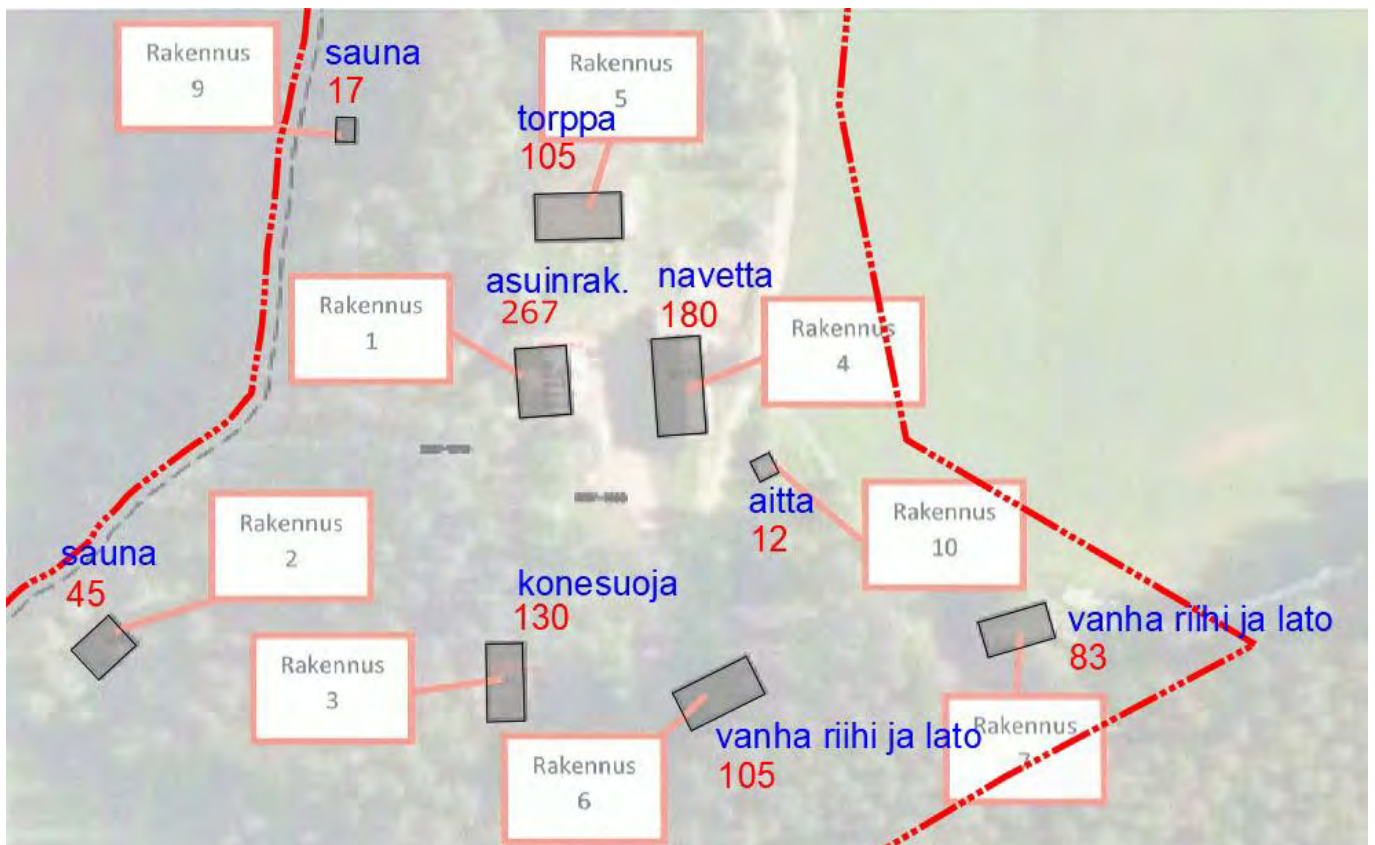
4.9.2023

5.1.1 Mitoitus

Ränssintien pohjoispuolella yleiskaavan mukainen RM-1 – alueen rakennusoikeus on 1400 kem². Käytetty rakennuspinta-ala Ränssintien pohjoispuolella on n. 944 m².

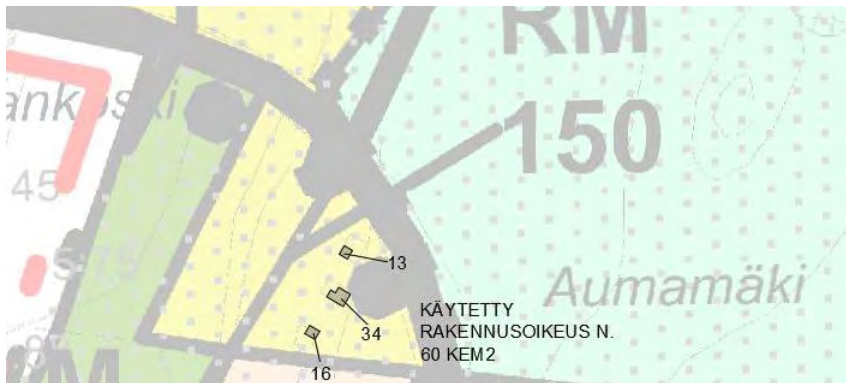

Kuva 46: Rakennusten pohjapinta-alat Ränssintien pohjoispuolella

Kuva 47: Käytetty kerrosala 944 kem².

4.9.2023

Kuva 48: Käytetty rakennusoikeus Ränssintien eteläpuolella.

Ränssintien eteläpuolella yleiskaavan mukainen rakennusoikeus on RM - alueella 150 kem². Käytetty rakennuspinta-ala on n. 60 kem².

Ranta-asemakaavassa on Ränssintien pohjoispuolella RM-1 – korttelissa yleiskaavan mukainen 1 400 kem²:n rakennusoikeus. Sen lisäksi ranta-asemakaavassa on 200 kem²:n rakennusoikeus kokoontumisrakennusta varten ranta-asemakaavan MY-1 – alueella. Kokoontumisrakennus sijoittuu alueen osalle, jolla ei ole voimassa olevaa yleiskaavaa.

Ränssintien eteläpuolella ranta-asemakaavassa on yleiskaavan mukainen 150 kem²:n rakennusoikeus RA -korttelissa.

Yhteensä ranta-asemakaavassa on (1 400 + 200 + 150) 1 750 kem²:n rakennusoikeus.

5.1.2 Palvelut

Alue osoitetaan yleiskaavan mukaisesti matkailupalveluja varten.

5.2 Ympäristön laatua koskevien tavoitteiden toteutuminen

Luonto-, arkeologisen- ja maisemaselvitysten yhteydessä on selvitetty ko. arvot alueella. Selvitysten tulokset on huomioitu kaavaratkaisussa.

5.3 Aluevaraukset

5.3.1 Korttelialueet

RA

Loma-asuntojen korttelialue.

RM-1

Matkailua palvelevien rakennusten korttelialue. Korttelin kokonaisrakennusoikeus on 1 400 kem². Rakennusalan sisälle on erikseen rajattu suojeltavat rakennukset (sr-1), rakennusala, joilla asuminen on sallittu (as), sekä rantasaunan rakennusala ja sen rakennusoikeus (sa20).

5.3.2 Muut alueet

SM

Muinaismuistoalue. Alueella sijaitsee muinaismuistolaila (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös, *Hartikka kirkko*. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen ja muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Aluetta koskevista suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen (Museovirasto tai alueellinen vastuumuseo) lausunto.

SL

Luonnonsuojelualue.

4.9.2023

MY-1

Maa- ja metsätalousalue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja. Alue säilytetään metsäisenä. Metsänhoidolliset toimenpiteet ovat alueella sallittuja. Alueelle voidaan sijoittaa ulkoilupolkuja ja alueen ulkoilukäyttöä palvelevia rakennelmia. Erikseen merkitylle rakennusalueelle saa rakentaa kokoontumisrakennuksen.

luo-1

Luonnon monimuotoisuuden kannalta huomionarvoinen alue. Alue on suotavaa säilyttää luonnontilaisena. Metsänhoidolliset toimenpiteet ovat alueella sallittuja.

s-2

Alueen osa, jolla sijaitsee kulttuurihistoriallisesti arvokas Hartikan torppa pihapiireineen. Alueen rakennusten ja piha-alueen kulttuurihistorialliset ja rakennustaiteellisesti arvokkaat ominaispiirteet tulee säilyttää. Rakennusten julkisivukorjauksia tehtäessä tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Uusien tai alueelle siirrettävien rakennusten on sopeuduttava yhteen kohdemerkinnällä suojeltavaksi osoitetun torpan kanssa julkisivun rakennusaineen, mittasuhteiden, pintojen ja värityksen osalta. Piha-alueiden istutusten tulee olla alueen ominaispiirteisiin soveltuvia. Museoviranomaiselle on varattava mahdollisuus antaa lausuntonsa rakennus- tai toimenpidelupahakemuksesta ennen lupapäätöksen antamista.

Hartikan torppa ei ole muinaismuistolain tarkoittama kiinteä muinaisjäänne, mutta sen säilyttäminen on perusteltua sen historiallisen merkityksen ja kulttuuriperintöarvojen takia. Pihapiiriä tulee käsitellä historiallisena pihapiirinä.

sm2

Alueen osa, jolla sijaitsee muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettuja kiinteitä muinaisjäänneksiä, joiden kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen ja muu niihin kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Rakentaminen on mahdollista erikseen merkityillä rakennusaloilla. Aluetta koskevista suunnitelmista on pyydettävä museoviranomaisen (Museovirasto tai alueellinen vastuumuseo) lausunto.

Alueen osa, jonka sisälle sijoittuu muinaismuistoja, joiden tarkemman sijoittumisen voi tarkistaa arkeologisesta selvityksestä, esim. metsänhoidollisia toimenpiteitä suoritettaessa.

Rakennusala, jolle saa rakentaa kokoontumisrakennuksen. Ulompi katkoviiva osoittaa alueen, jota saa muokata rakentamisen ja kulun välttämättömyyden järjestämistä varten. Alueella olevat puut tulee pyrkiä säilyttämään ja ne on rakentamisvaiheessa suojattava. Rakentamisen jälkeen alue palautetaan mahdollisimman luonnonmukaiseksi. Rakennuksen arkkitehtuurin tulee olla maisemalle ja muinaismuistoalueelle alisteista. Värityksen ja pintamateriaalien tulee sopeutua ympäristöön. Rakennuksen vesikaton ylimmän kohdan suurin sallittu korkeusasema on + 106 mpy. Museoviranomaiselle on varattava mahdollisuus antaa lausuntonsa rakennus- tai toimenpidelupahakemuksesta ennen lupapäätöksen antamista.

Museovirasto on 7.6.2023 myöntänyt luvan (MV/00121/2023) kajoata muinaisjäänneeseen Kirkkoniemi A (tunnus muinaisjäänne rekisterissä 410010034) merkinnällä osoitetulla rakennusalueella rakennushankkeen toteuttamista varten, ottaen huomioon seuraavat lupamääräykset:

1. Mikäli rakentamishanke toteutuu osoitetulle alueelle, katsotaan tehty inventointi riittäväksi, eikä arkeologisia lisätutkimuksia edellytetä. Mikäli rakennuksen paikkaa muutetaan muinaisjäännealueen sisällä, tulee uudet suunnitelmat lähettää myös Museovirastolle arvioitaviksi mahdollisten lisätutkimustarpeiden kannalta.

Kaikessa maahan kajoavassa toiminnassa tulee aina huomioida muinaismuistolain 14 § ja 16 §. Mikäli rakentamisen yhteydessä tehdään kiinteään muinaisjäänneeseen viittaavia havaintoja tai löytyy muinaisesine, tulee työt keskeyttää ja ottaa yhteyttä Museovirastoon, jotta havainnot saadaan dokumentoitua.

Kajoamisluvan haltijan on ilmoitettava Museovirastolle, jos kajoamisluvan myöntämisen edellytyksenä olleet seikat muuttuvat tai hankkeen toteutus siirtyy muulle kuin kajoamislupahakemuksen 21.2.2023 hakijalle.

4.9.2023

Merkinnällä on osoitettu kirkonraunion – hautausmaan muinaismuistoalueen (SM) läheisyyteen sallittu rakennusala kokoontumisrakennukselle. Arkeologisen selvityksen perusteella ko. rakennusalueelle ei sijoitu muinaisjäännöksiä.

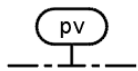
Tilastokeskuksen [rakennusluokituksen](#) mukaan *kokoontumisrakennuksella* tarkoitetaan rakennusta, joka on tarkoitettu yleisölle tai jäsenistölle suunnattujen esitysten, juhlien, näyttelyjen, kilpailujen tai muiden tilaisuuksien järjestämiseen tai liikunnan mahdollistamiseen. Kokoontumisrakennuksia ovat kulttuurirakennukset, seura- ja kerhorakennukset, uskonnollisten yhteisöjen rakennukset, urheilu- ja liikuntarakennukset sekä muut kokoontumisrakennukset.

Kokoontumisrakennus tässä tapauksessa tarkoittaa lähinnä ”rukoushuonetta” tai ”kappelia”, jonka käyttö rajoittuu juhla-, yhteisö- ja uskonnolliseen kokoontumiskäyttöön.

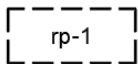
Museoviraston 7.6.2023 myöntämä kajoamislupa on selostuksen liitteenä 13.

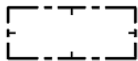
Natura 2000 -verkostoon kuuluva tai ehdotettu alue.

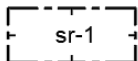
Vedenhankintaa varten tärkeä (1-luokka) pohjavesialue. Alueella tapahtuvaa rakentamista ja muita toimintoja rajoittaa pohjaveden pilaamiskielto (YSL 8§) ja pohjaveden muuttamiskielto (VL 3:2). Pohjaveden laatuun ja määrään vaikuttavista toiminnoista on tarvittaessa pyydettävä alueellisen lupaviranomaisen lupa. Alueella tapahtuva toiminta ei saa aiheuttaa YSL 7 §:n ja 8 §:n mukaista maaperän eikä pohjaveden pilaantumista tai näihin verrattavia ympäristöhaittoja. Toiminta on järjestettävä alueella siten, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä ennakolta. Päästöt ympäristöön on rajoitettava mahdollisimman vähäisiksi.

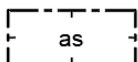
Ohjeellinen alueen osa, jota voi käyttää palstaviljely- / marjanviljely- / hedelmätarhaukseen.

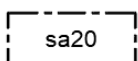
Rakennusala.

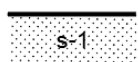
Suojeltava rakennus. Rakennuksen korjaus- ja muutostyöt sekä muu täydennysrakentaminen tulee tehdä niin, että sen rakennus- ja kulttuurihistorialliset arvot säilyvät. Merkittävistä korjaus- ja laajennussuunnitelmista on pyydettävä Keski-Suomen museon lausunto ennen toimenpide- tai rakennusluvan hyväksymistä.

Rakennusala, jolla asuminen on sallittua.

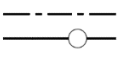
Rakennusala, jolle saa rakentaa rantasaunan. Luku ilmoittaa sallitun kerrosalan.

Puustoisena säilytettävä alueen osa. Huonokuntoisten puiden poistaminen, harkittujen näkymäakselien avaaminen ja metsänhoidolliset toimenpiteet ovat sallittuja.

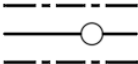
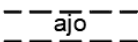
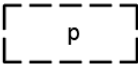
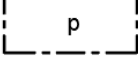
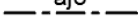
Istutettava / luonnonmukaisena säilytettävä alueen osa.

Johtoa varten varattu alueen osa.

Kaavassa esitetyllä M-1 alueella kulkee Vuonteen tekopohjavesilaitoksen raakavesilinja 630 PEH/1998. Raakavesilinjaa pitkin pumpataan raakavettä imeytettäväksi Kiikkuharjulle. Johtolinjan kohdalle on kaavaan merkitty ”Johtoa varten varattu alueen osa”. Aluevaraus johtolinjan molemmiin puoliin on 10 m. Johtolinjan vaurioituminen voisi estää Vuonteen tekopohjavesilaitoksen käytön.

4.9.2023

I	Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.
$\frac{1}{2} k I$	Murtoluku roomalaisen numeron edessä osoittaa, kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta saa kellarikerroksessa käyttää kerrosalaan luettavaksi tilaksi.
$I u \frac{1}{2}$	Murtoluku roomalaisen numeron jäljessä osoittaa, kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta ullakon tasolla saa käyttää kerrosalaan laskettavaksi tilaksi.
	3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.
	Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.
	Osa-alueen raja.
	Ohjeellinen alueen tai osa-alueen raja.
1	Korttelin numero.
1400	Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.
	Johtoa varten varattu alueen osa.
	Ohjeellinen / vaihtoehtoinen ajoyhteys.
	Ohjeellinen pysäköimispaikka.
	Pysäköimispaikka.
	Ajoyhteys.

Nimistö

Kaavan muutos ja – laajennus ei sisällä uusia katualueita tai nimettyjä puistoja.

4.9.2023

5.4 Yleismääräykset

RAKENNUSTAPA

Uudisrakennusten tulee sijoittelun, mittasuhteiden, kattomuodon ja pintamateriaalien osalta sopeutua olevaan rakennettuun ympäristöön ja maisemaan. Rakennukset tulee sijoittaa ja toteuttaa siten, että maaston näkyvää täyttööä ja leikkauksia tarvitaan mahdollisimman vähän.

TALOUSRAKENNUKSET

Talousrakennusten on sopeuduttava päärakennusten arkkitehtuuriin. Talousrakennukset tulee sijoittaa tonteille siten, että ne tukevat piha-alueiden muodostumista.

HUOLTO

Jätehuolto-, huolto- ja lastaustilat tulee maisemoida seinällä, muurilla, aidalla tai viherrakenteilla. Avoin varastointi alueella on kielletty. Vesi- ja jätevesihuollossa on noudatettava voimassa olevia viranomaismääräyksiä ja järjestettävä huolto siten ettei synny vesistön eikä pohjaveden pilaantumisvaaraa.

RANTARAKENTAMINEN

Rannan läheisyyteen rakennettaessa tulee huomioida, että alapohjan alin taso on vähintään 1 metrin ylävesirajaa korkeammalla.

MAISEMANSUOJELU

Maisemaa merkittävästi muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman lupaa (toimenpiderajoitus). Lupaa ei tarvita ranta-asetuksen toteuttamiseksi tarpeellisten taikka myönnetyn rakennus- tai toimenpideluvan tai metsänhoitosuunnitelman mukaisten töiden suorittamiseen eikä vaikutuksiltaan vähäisiin toimenpiteisiin. Lupa ei ole myöskään tarpeen, jos toimenpide perustuu maantielain mukaiseen hyväksytyyn tiesuunnitelmaan. Tiealueelta sekä tiehen kuuluvaksi määrättyä näkemä- ja suoja-alueelta saa tieoikeuden nojalla poistaa piha-alueiden ulkopuolelta näkemää haittaavaa luonnontilaista kasvillisuutta. Maisematyölupaa koskevia säännöksiä ei sovelleta sellaiseen maanainesten ottamiseen, johon tarvitaan maa-aineslaissa (555/1981) tarkoitettu lupa.

AUTOPAIKAT

- RM-1 - korttelialueelle tulee järjestää 1 ap / 100 kem².
- RA - korttelialueelle tulee järjestää 1 ap / loma-asunto.

Pysäköintialueet on jäsennettävä puu- ja pensasistutuksin enintään 10 autopaikan kokonaisuuksiin.

4.9.2023

6 KAAVAN VAIKUTUKSET

6.1 Ympäristölliset vaikutukset

6.1.1 Maa- ja kallioperä

Rakentaminen vaikuttaa maaperään uudisrakentamiseen käytettävällä rakennus- ja piha-alalla. Ei merkittäviä vaikutuksia.

6.1.2 Hulevedet

Rakentamisen myötä lisääntyvät vettä imemättömät pinnat lisäävät hulevesien määrää. Pintojen määrä on kokonaisuuteen nähden suhteellisen pieni ja maanpinta vettä hyvin imevää, johon hulevedet pääosin imeytyvät ennen vesistöön kulkeutumista.

6.1.3 Pohjavedet

Harjoitettava toiminta ei ole luonteeltaan sellaista, että se muodostaisi erityistä riskiä pohjaveden laadulle. Alueen sijoittuminen pohjavesialueelle tuodaan esille selostuksessa ja kaavakartalla. Kaavassa on annettu pohjaveden vaarantumisen estäviä määräyksiä.

6.1.4 Maa- ja metsätalous

Ei merkittäviä vaikutuksia.

6.1.5 Vesistö

Lisärakentamisesta ei aiheudu kiintoainekuormitusta tai sameutta vesistöön, johtuen maaston imukyvystä ja peitteisyydestä sekä rakennusten etäisyydestä rantaan. Alueen jätevesien käsittelyssä noudatetaan voimassa olevia määräyksiä. Hulevesien osalta ei ole riskiä merkittävistä vaikutuksista vesistölle.

6.1.6 Luonto ja eläimistö

Alueen luonnonympäristöä on kuvattu edellä kohdassa 3.1.2 Luonnonympäristö, sivu 11.

Kaava-alueella on pienialaisia, luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä metsäkohteita.

Alue kuuluu kokonaisuudessaan Rautalamminreitti-Kuhankosken yläpuolisessa vesistössä (MUU090023) koskiensuojelualueeseen.

Kaava-alueella ei ole valtakunnallisiin suojeluohjelmiin kuuluvia kohteita, luonnonsuojelualueita eikä luonnonsuojelulain (LSL 29 §), metsälain (Metsäl 10 §) tai vesilain (VL 2 luku 10§ ja 11 mukaisia suojeltuja luontotyyppejä.

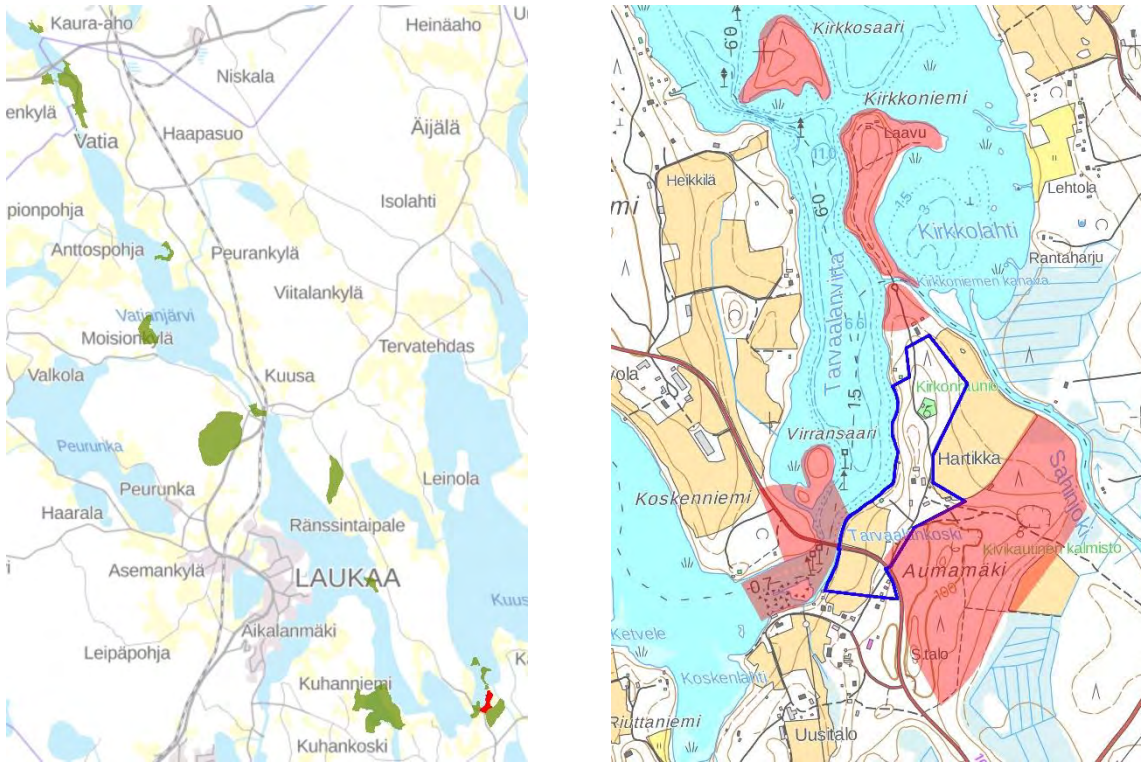
Luontoselvityksessä esille tuodut monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueen osat on kaavassa otettu huomioon vähintään informatiivisina aluerajauksina, eikä rakentamista ole osoitettu arvokkaille alueille.

Kaavalla ei ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia alueen luontoon tai eläimistöön.

4.9.2023

6.1.7 Vaikutukset Natura-alueeseen

Kaava-alue rajautuu lännessä ja idässä Vatianjärven–Saraaveden alueen Natura 2000 –alueeseen. Moniosaisen Natura-alueen kokonaispinta-ala on 394 ha. Koskiensuojelulainkin nojalla suojeltu Tarvaalankoski sijoittuu alueen eteläisimpään osaan.

Kuva 49: Vasemmalla Vatianjärven–Saraaveden alueen Natura 2000 –alue kokonaisuudessaan, oikealla Tarvaalankosken alue

Vatianjärven–Saraaveden natura-alue on hajanainen, mutta luonnonsuojelullisesti tärkeitä ja luontotyypeiltään vaihtelevista osa-alueista koostuva kohde. Alueella kasvaa Keski-Suomessa uhanalaiset ja harvinaiset putkilokasvilajit. Uhkina metsäisillä alueilla voivat olla suunnittelemattomat metsänhakkuut, harjualueilla mahdollisesti myös maa-ainesten otto.

Natura-alueen tyyppi on SAC ja sen suojelun perusteina oleva *luontotyyppit* ovat:

– Harjumuodostumien metsäiset luontotyyppit	50.00 ha
– Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit	20.00 ha
– Vaihtelutyyppiset suot ja rantasuot	16.00 ha
– Kasvipeitteiset silikaattikalliot	8.00 ha
– Borealiset luonnonmetsät	8.00 ha
– Fennoskandian hakamaat ja kaskilaitumet	4.50 ha
– Borealiset lehdot	4.20 ha
– Fennoskandian metsäluhdet	2.00 ha
– Humuspitoiset järvet ja lammet	1.20 ha
– Puustoiset suot	1.20 ha
– Kallioiden pioneerikasvillisuus (<i>Sedo-Scleranthion</i> tai <i>Sedo albi-Vernicion dillenii</i>)	0.10 ha
– Fennoskandian lähteet ja lähdesuot	0.01 ha

Suojelun perusteena oleva *laji* on liito-orava.

4.9.2023

Kaikkien suojelun perusteena olevien luontotyyppien ja lajin suojelutavoitteena on vähintäänkin alueen merkityksen säilyttäminen osana verkostoa.

Alueen suojelussa ja hoidossa painotetaan:

- alueella vallitseva luontotyyppien ja lajien sekä niiden elinympäristöjen tila säilytetään turvaamalla luonnon omien prosessien mukainen kehitys
- luontotyyppin tai lajin elinympäristön laatua tai lajin populaation elinvoimaisuutta parannetaan ennallistamis- ja hoitotoimenpitein

Vaikutukset

Kaava-alueen eteläosan länsiraja sivuaa Natura-alueeseen liittyvää Tarvaalankoskea.

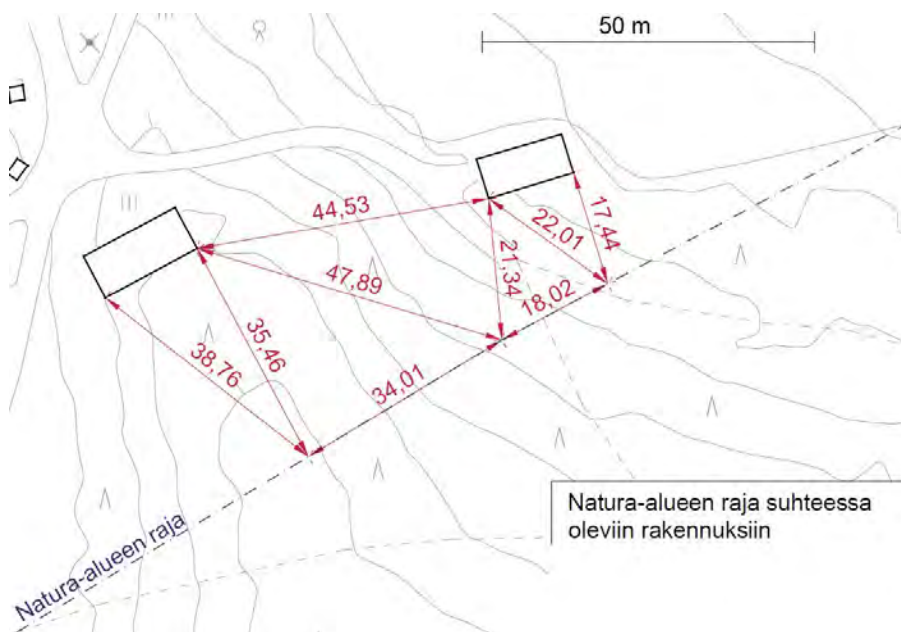
Natura-aluetta sivuava peltoalueen ulkopuolinen rantavyöhyke on Metsähallituksen omistuksessa ja kaavassa luonnonsuojelualueeksi osoitettu. Peltoalueen valumavesien suunta on kohti Tarvaalankoskea. Peltoalue on osoitettu maisemallisesti arvokkaana peltona eikä sille osoiteta rakentamista.

Kaavalla ei ole merkittävää vaikutusta Natura-alueeseen Tarvaalankosken osalta.

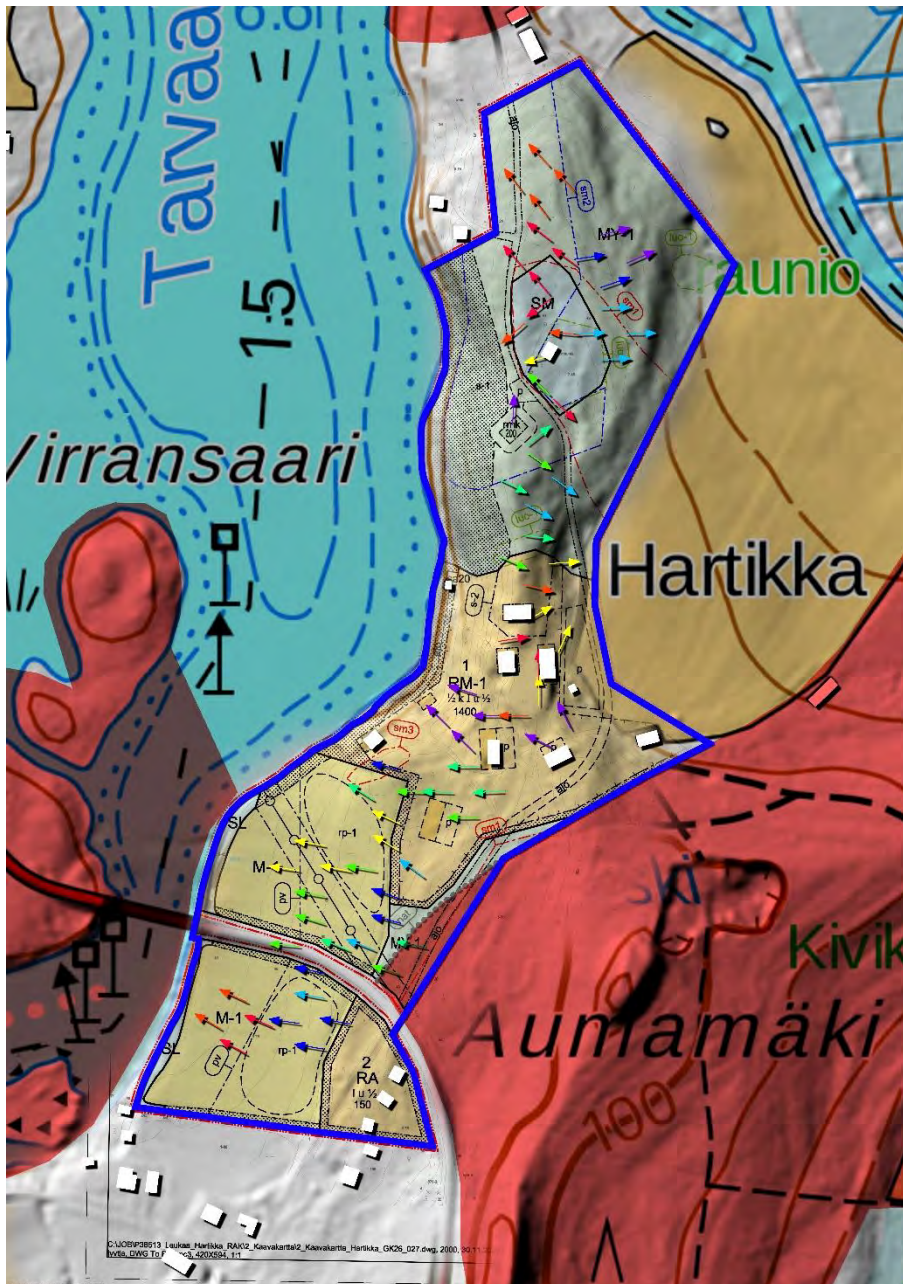
Kaava-alueen eteläosan itäraja osin sivuaa ja vähäiseltä osin ulottuu Aumamäen puolella Natura-alueelle.

Maasto viettää pois päin Aumamäen alueelta. Natura-alueelle sijoittuvalla kaava-alueen osalla sijaitsee oleva Hartikantie, jonka kautta tilalle sekä Kirkkoniemeeseen suuntautuva liikenne kulkee. Tie ja sen Natura-alueelle sijoittuva osa on pääkäyttötarkoitukseltaan varattu *Maa- ja metsätalousalue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja. Alue säilytetään metsäisenä. Metsänhoidolliset toimenpiteet ovat alueella sallittuja. Alueelle voidaan sijoittaa ulkoilupolkuja ja alueen ulkoilukäyttöä palvelevia rakennelmia. Erikseen merkitylle rakennusalueelle saa rakentaa kokoontumisrakennuksen.*

Natura-alueen Aumamäen puoleiseen osaan rajautuva kaava-alueen osalla RM-1 – korttelin rakennusala on erotettu Natura-alueen rajasta 4 metriä leveällä istutettavalla / luonnonmukaisena säilytettävällä alueen osalla.

4.9.2023

Kuva 50: Natura-alueet osoitettu punaisella. Kaavakartan päälle lisätty valmasuuntanuolet.

Kaavalla ei ole suoraa rakenteellista vaikutusta Natura-alueeseen. Toteutuessaan kaava kuitenkin lisää matkailukohteen käyttöastetta, mistä seuraa liikenteen ja kävijämäärän lisääntyminen. Natura-alueella kulkijat rasittavat luontoa mekaanisesti. Rasitus keskittyy alueen olevaan polkuverkostoon, mikä säästää luonnonympäristöä.

Alueelle hakeudutaan lähtökohtaisesti nauttimaan alueen kulttuuriympäristö- ja luonnonarvoista. Toiminta on nykyisellään ja myös tulevaisuudessa luonteeltaan alueen arvoja kunnioittavaa.

Kaavalla ei ole merkittävää haitallista vaikutusta Natura-alueeseen.

4.9.2023

6.2 Yhdyskuntataloudelliset vaikutukset

Ranta-asemakaavan toteuttaminen turvaa rakennettua kulttuuriympäristöä ja muinaismuistoja sekä kehittää alueen matkailua ilman merkittäviä yhdyskuntataloudellisia kustannuksia. Yhdyskuntataloudelliset vaikutukset ovat myönteiset.

6.3 Vaikutukset taajamakuvaan

Ei vaikutusta, haja-asutusaluetta.

6.4 Vaikutukset muinaismuistoihin

Kaava sallii kokoontumisrakennuksen rakentamisen erikseen määritellylle paikalle sm2 – alue-
rajauksen sisällä. Aluemerkinän määräyksessä on viittaus [Muinaismuistolakiin](#) ja muinaismuisto-
jen sijoittuminen on tarkennettu erillisellä kaavaa varten alueelle tehdyllä selvityksellä (selos-
tuksen liite 4). Selvityksen perusteella uudisrakennuksen etäisyys muinaisjäännösten näkyvissä
olevista ulkoreunoista tulee olemaan yli 20 metriä.

Kokoontumisrakennuksen sijoittelussa on otettu huomioon muinaismuistot, sekä vanha kirkko
että pyyntikuopat. Muinaismuistolain 4 §:n 1 mom. mukaan kiinteään muinaisjäännökseen kuu-
luu sellainen maa-alue, joka on tarpeen jäännöksen säilymiseksi sekä jäännöksen laadun ja
merkityksen kannalta välttämättömän tilan varaamiseksi sen ympärille. Aluetta, josta 4 §:n 1
momentissa on säädetty, nimitetään muinaismuistolaissa suoja-alueeksi.

Muinaismuistolain 5 §:n 1 mom. mukaan Museovirasto voi vahvistaa kiinteän muinaisjäännöksen
ja siihen kuuluvan suoja-alueen rajat joko maanomistajan hakemuksesta tai omasta aloittees-
taan. Muinaismuistolain 5 §:n 2 momentissa todetaan, että jos muinaisjäännöksen ja siihen
kuuluvan suoja-alueen rajoja ei ole vahvistettu, suoja-alueen leveys on kaksi metriä muinais-
jäännöksen näkyvissä olevista ulkoreunoista.

Pyyntikuopille eikä vanhalle kirkolle ei ole vahvistettu suoja-aluetta. Kaavan sm2 - raja-
us perustuu Kulttuuriympäristön palveluikkuna, KYPPI:n tietokantaan. Sanottu raja-
us ei muodosta muinaismuistolain tarkoittamaa suoja-aluetta. Rakennuksen sijoittuminen kaavassa esitetyllä
tavalla ei vaaranna muinaismuistoja.

Kaavan mukaisesti toimien rakentamisella ei ole haitallista vaikutusta muinaismuistoihin.

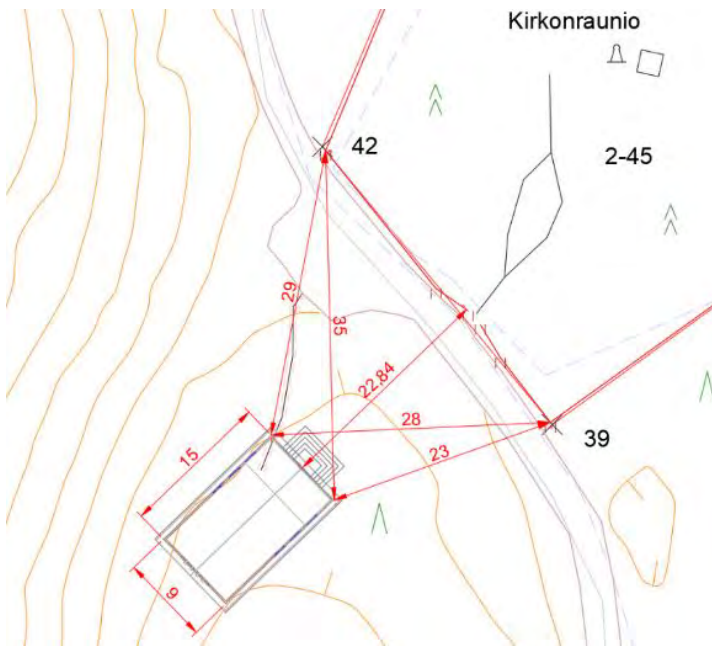
4.9.2023

6.5 Vaikutukset kulttuuriperintöön, rakennettuun ympäristöön ja maisemaan

Alueella on arvokasta kulttuuriperintöä, rakennettua ympäristöä ja maisema-arvoja. Arvot liittyvät toisiinsa ja seuraavassa vaikutuksia on käsitelty aluekokonaisuuksittain.

Ranta-asemakaavan laatimista varten on tehty maisemaselvitys, jossa on määritelty maiseman kannalta tärkeitä näkymiä ja alueen osia. Alueen olevaa maisemarakennetta ja maisemakuvaa on selvityksen pohjalta kuvattu selostuksen sivulla 8. Maisemaselvitys on selostuksen liitteenä.

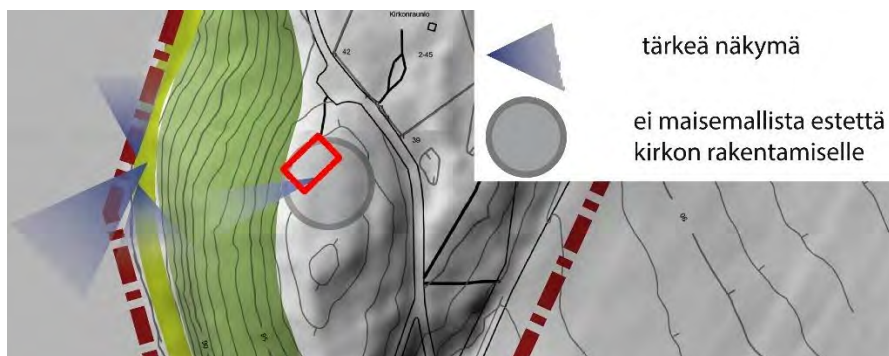
6.5.1 Maisemavaikutukset Hartikan kirkonraunioiden osalta

Uudisrakennuksen paikkaa hautausmaan läheisyydessä on soviteltu huolellisesti. Rakennuksen ehdotetun sijoituspaikan nurkkapisteet merkittiin paaluihin ja rakennuspaikkaa kuvattiin eri kulmista. Nurkkapisteiden sijainnit kolmiomitattiin kirkonraunioita aidan nurkkapisteiden suhteen.

Mallitarkastelun jälkeen tehtiin 24.6.2020 yhdessä museoviranomaisen kanssa vielä maastokatselmus, jossa rakennuksen mahdollista sijaintipaikkaa ja näkymiä edelleen arvioitiin sekä otettiin panoraamakuvia keskeisistä tarkastelupaikoista. Maastokatselmuksen perusteella rakennuksen sijainti mitoitettiin vielä uudelleen. Kaavaehdotukseen on merkitty rakennusala tämän mittauksen perusteella (kuva alla). Rakennuksen pääty on suoraan kohti hautausmaan

porttia, etäisyys parikymmentä metriä. Näin asettuen rakennus peittää mahdollisimman vähän näkymää hautausmaalta päin, samalla rakennus asettuu maastoon suhteellisen tasaiselle paikalle ja kulku sinne onnistuu pysäköintialueelta olevaa polkua pitkin.

Uudisrakennus sijoittuu maisemaselvityksessä paikalle, jossa *"maisemallista estettä kirkon rakentamiselle ei ole"*.

Uudisrakennus mallinnettiin ja sijoitettiin koko alueesta tehtyyn 3d-malliin mitoitettulle paikalleen ja lisäksi kahteen muuhun vertailukohtaan. Mallin avulla arvioitiin uudisrakennuksen vaikutusta maisemaan erityisesti kirkonraunioita suunnasta tarkasteltaessa.

4.9.2023

Näkymä hautausmaan portilta

Alla näkymä hautausmaan portilta uudisrakennukseen päin. Kaavassa sallitaan metsän raivaus enintään 6 metrin etäisyydelle uudisrakennuksesta. Rakennuksen ja Hartikantien väliin jää 10 m leveydeltä metsää, joka osin peittää rakennusta näkymästä.

Kuva 51: Näkymä hautausmaan portilta uudisrakennuksen suuntaan. Yläkuvassa oleva tilanne 24.6.2020, alakuvassa uudisrakennus.

Uudisrakennuksen suurin sallittu kerrosala on kaavassa 200 kem². Kaavaan merkityn rakennusalan pituus on 15 ja leveys 9 metriä. Vaikutustenarviointia varten mallinnettu rakennus on ko. mittojen mukainen.

4.9.2023

Näkymä Hartikantieltä pohjoisen suunnasta

Alla näkymä Hartikantieltä pohjoisen suunnasta uudisrakennukseen päin.

Kuva 52: Näkymä Hartikantieltä pohjoisesta uudisrakennuksen suuntaan, etualalla hautausmaan pysäköintialue. Yläkuvassa oleva tilanne 24.6.2020, alakuvassa kuvaan istutettu uudisrakennus.

Hautausmaan lähelle sijoittuvaa uudisrakennusta koskien annetaan erityismääräys "Rakennuksen arkkitehtuurin tulee olla maisemalle ja muinaismuistoalueelle alisteista. Väriyksen ja pintamateriaalien tulee sopeutua ympäristöön. Museoviranomaiselle on varattava mahdollisuus antaa lausuntonsa rakennus- tai toimenpidelupa- hakemuksesta ennen lupapäätöksen antamista".

Lisäksi rakennusta koskee kaavan yleismääräys:

"Uudisrakennusten tulee sijoittelun, mittasuhteiden, kattomuodon ja pintamateriaalien osalta sopeutua olevaan rakennettuun ympäristöön ja maisemaan. Rakennukset tulee sijoittaa ja toteuttaa siten, että maaston näkyvää täyttöä ja leikkauksia tarvitaan mahdollisimman vähän".

4.9.2023

Uudisrakennus jättää kohteliaan välimatkan kirkonraunioon ja hautausmaahan ja tasapainottaa maisemaa lisäten siihen elementin, jonka vaistomaisesti odottaa hautausmaan ja paikoitusalueen yhteyteen kuuluvan. Uudisrakennus ei vähennä kirkonraunion arvoa. Rakennuksen päädyn suuntaaminen kohti porttia vahvistaa uuden rakennuksen liittymistä luontevasti ympäristöön.

Kuva 53: Varsinainen kirkonraunio on suojattu säältä katoksella.

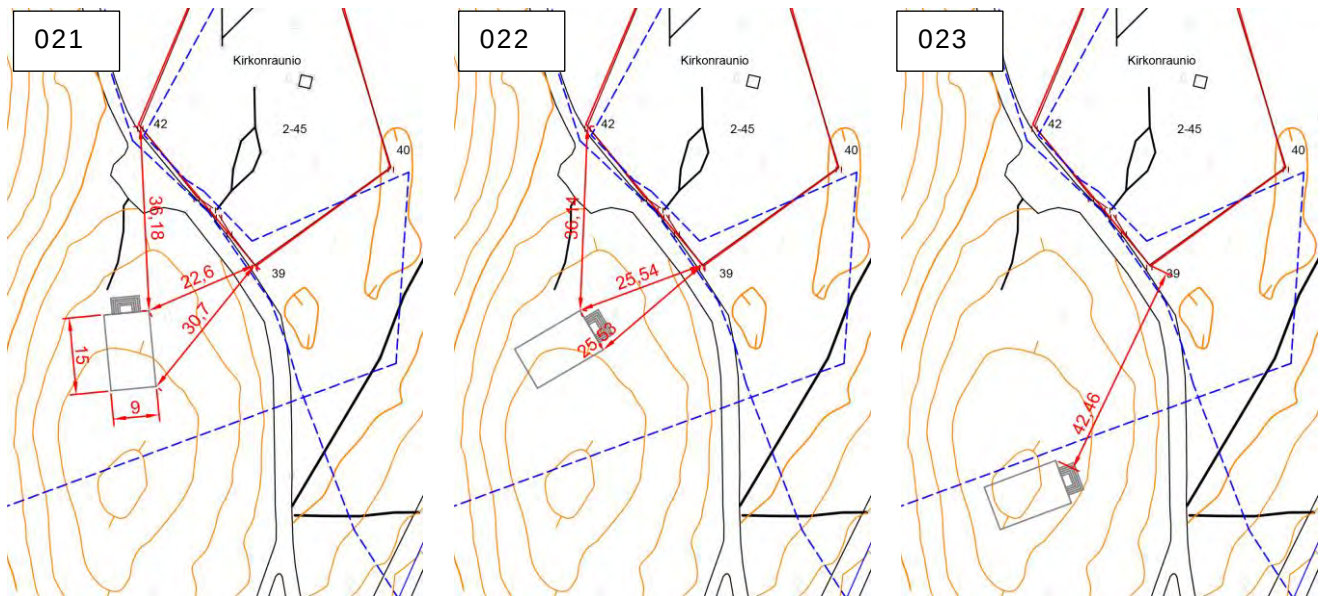
Kuva 54: Metsä aitauksen sisällä on havupuuvaltainen ja tiheä, keskeltä ei jää enää näköyhteyttä uudisrakennukselle.

4.9.2023

6.5.2 Kokoontumisrakennuksen sijainnin vaihtoehdot

Tavoite kokoontumisrakennuksen sijoittamiselle perustuu maanomistajan intuitioon ja näkyyn. Sijainnin tarkentamiseksi tarkasteltiin kolmea eri vaihtoehtoa. Vaihtoehtoja tutkittiin ensin virtuaalisesti 3d-mallissa;

Ensimmäisessä vaihtoehdossa (021) rakennus oli paikoituslevikkeeltä tulevan polun päässä pohjois-etelä-suunnassa. Toisessa versiossa (022) rakennuksen sisääntulopääty oli suunnattuna koilliseen, mutta ei suoraan hautausmaan porttia kohti. Kolmannessa vaihtoehdossa (023) rakennus oli sijoitettu sm – aluerajauksen ulko- ja eteläpuolelle, rajauksen suuntaisesti. Samanlaisesti maanomistaja kävi maastossa paaluttamassa rakennuksen nurkat oman näkemyksensä mukaisesti (neljäs vaihtoehto).

24.6.2020 tehtiin maastokatselmus, johon osallistuivat maanomistaja, Keski-Suomen Museon arkeologi Kumpulainen ja kaavan laatija. Virtuaalisia sijoitusvaihtoehtoja vertailtiin ensin tietokoneen ruudulta, minkä jälkeen menttiin maastoon ja tarkasteltiin maanomistajan tekemää paalutusta. Arkeologi arvioi maastoon tehdyn paalutuksen mukaisen sijoituksen olevan liian lähellä kirkkomaata. Näkymistä ja etäisyyksistä käytiin keskustelua.

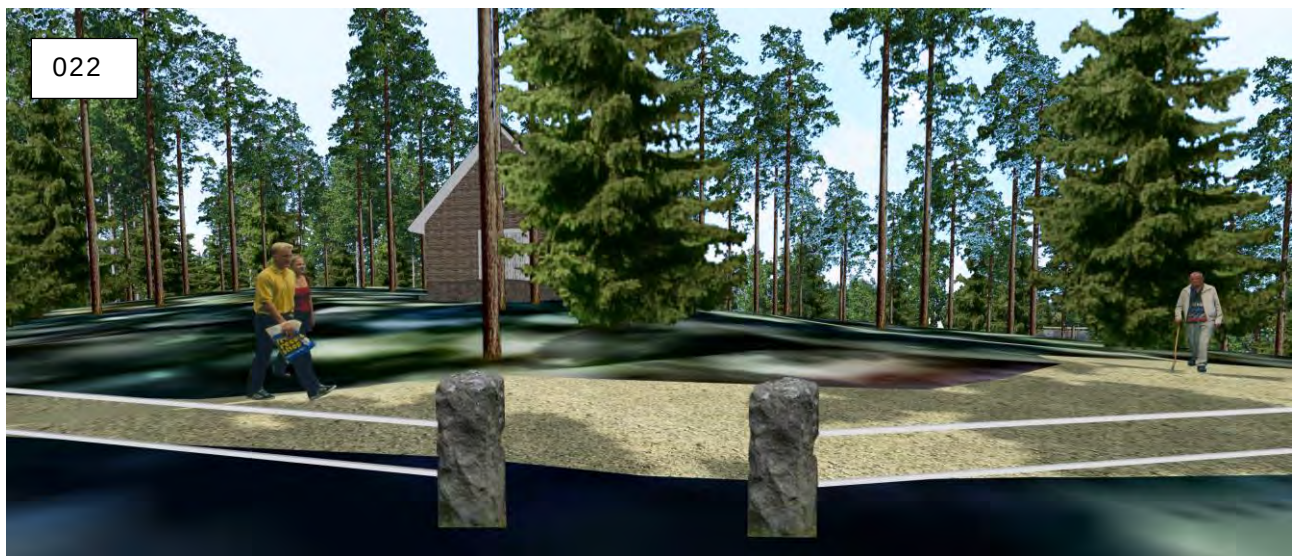
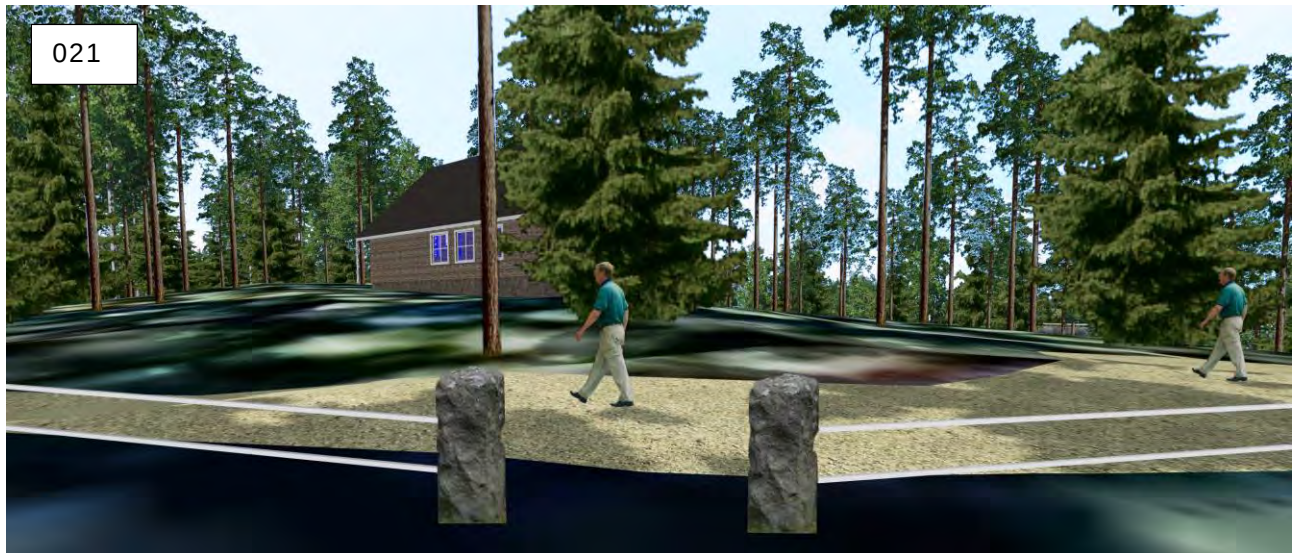
Maastokäynnin jälkeen maanomistaja tarkensi rakennuksen sijaintia käydyin keskustelun perusteella. Rakennusta siirrettiin kirkkomaasta kauemmaksi ja sitä käännettiin siten, että pääty suuntautui suoraan kohti hautausmaan porttia. Maanomistaja ilmoitti rakennuksen päädyn nurkkapisteiden sijainnit kolmiomitoin hautausmaan aidan nurkkapisteistä. Maanomistajan toimitamien mittojen mukaisesti rakennusala merkittiin kaavaan sekä siirrettiin myös 3d-mallissa mittauksen mukaiselle paikalle kaavaselostuksen kuvasovitteiden laatimista varten.

Seuraavalla sivulla olevissa kuvissa ovat ennen maastokatselmusta virtuaalimallissa tarkastellut vaihtoehdot. Sijoitusvaihtoehdoissa 021 - 023 rakennus näyttää suhtautuvan välinpitämättömästi hautausmaahan. Tilanne ei vaikuta paremmalta vaihtoehdossa 023, vaikka rakennus on siinä viety sm-aluerajauksen ulkopuolelle. Ko. vaihtoehdossa kirkkorakennus vaikuttaa irralliselta suhteessa hautausmaahan ja näkyy maisemassa korostetummin, vaikka on sm-aluerajauksen ulkopuolella.

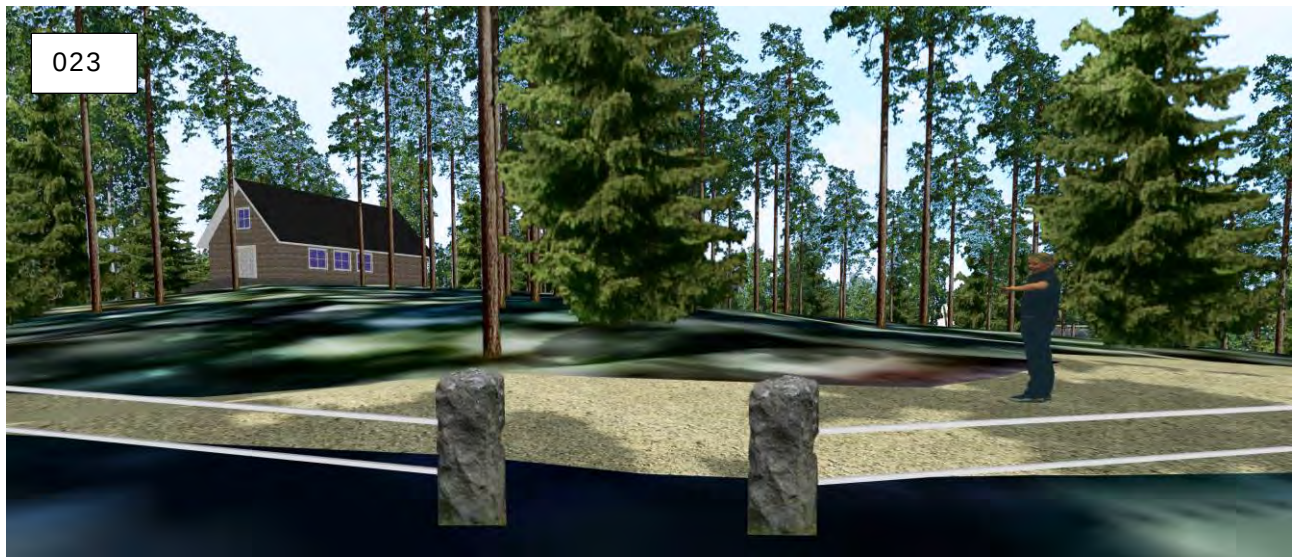
4.9.2023

Kaavaan valitussa vaihtoehdossa (026) rakennus sitoutuu hautausmaahan vahvasti päädyn suuntautuessa suoraan hautausmaan porttia kohden. Tässä asennossa rakennus peittää hautausmaalta avautuvaa näkymää mahdollisimman vähän.

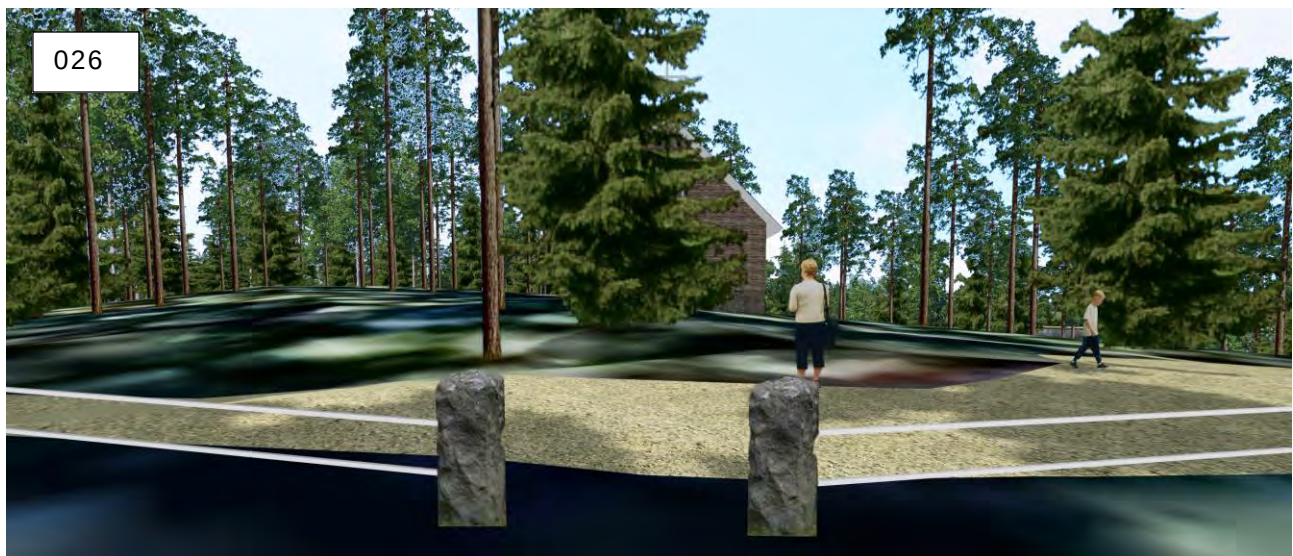
Esitetyllä tavalla rakennus ottaa sijoituksensa puolesta hautausmaan huomioon.

4.9.2023

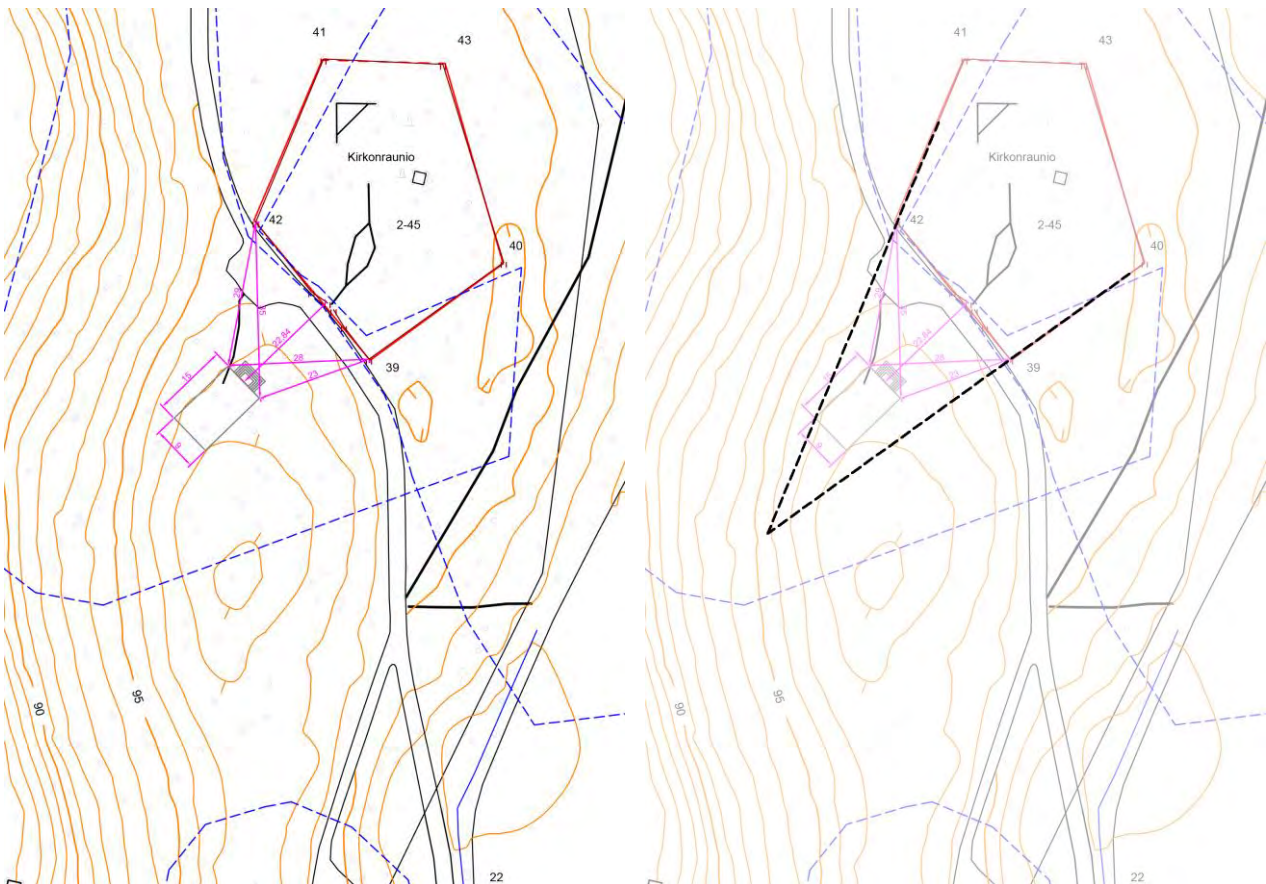
Kuva 55: Uudisrakennukselle kokeiltuja sijoitusvaihtoehtoja. Versiossa 023 rakennus on kaavaehdotuksen sm-2 – aluerajauksen ulkopuolella ja näkyy silti maisemassa. Suuntauksellaan rakennus näyttää suhtautuvan välinpitämättömästi hautausmaahan.

4.9.2023

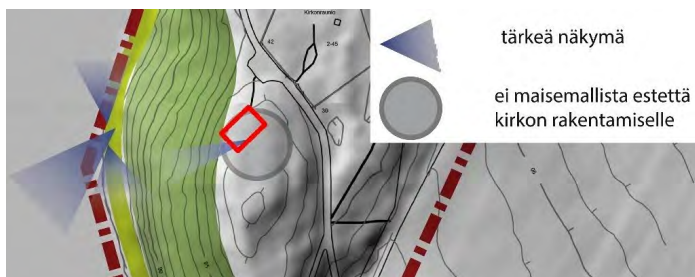

4.9.2023

Kuva 56: Rakennuksen sijoittuminen

Kaavaa varten maisema-arkkitehdiin laatimassa maisemaselvityksessä on arvioitu, että maiseman kannalta ko. paikalla ei ole estettä kirkon rakentamiselle.

Kuva 57: Uudisrakennus sijoittuu maisemaselvityksessä paikalle, jossa maisemallista estettä kirkon rakentamiselle ei ole.

Suuri merkitys maisemaan ja ympäristöön sopimiselle tulee olemaan rakennuksen arkkitehtuurilla, jonka kaavamääräyksen mukaisesti tulee olla maisemalle ja muinaismuistoalueelle alisteista. Väriyksen ja pintamateriaalien tulee sopeutua ympäristöön ja museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausuntoon rakennuslupahakemuksesta ennen lupapäätöksen antamista. Rakennuslupaviranomainen saa museon lausunnosta tukea sen arvioimiseksi, onko rakennussuunnitelma kaavamääräyksen mukainen.

4.9.2023

6.5.3 Hartikan piha

Kulttuurihistoriallisesti arvokas Hartikan torppa pihapiireineen on otettu kaavassa huomioon; rakennus suojellaan ja sen piiri on rajattu sekä annettu määräykset;

”Alueen rakennusten ja piha-alueen kulttuurihistorialliset ja rakennustaiteellisesti arvokkaat ominaispiirteet tulee säilyttää. Rakennusten julkisivukorjauksia tehtäessä tulee käyttää alkupeittäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Uusien tai alueelle siirrettävien rakennusten on sopeuduttava yhteen kohdemerkinnällä suojeltavaksi osoitetun torpan kanssa julkisivun rakennusaineen, mittasuhteiden, pintojen ja värityksen osalta. Piha-alueiden istutusten tulee olla alueen ominaispiirteisiin soveltuvia. Museoviranomaiselle on varattava mahdollisuus antaa lausuntonsa rakennus- tai toimenpidelupahakemuksesta ennen lupapäätöksen antamista”.

Pihapiiri on osoitettu siten, että eteläpuolella se rajautuu maakellariin ja marjapensasiin, pohjoispuolella metsänrajaan. Kaavamääräys sallii Hartikan aitan siirtämisen pellon laidasta pihapiiriä rajaamaan. Hautausmaan läheisyyteen tuleva uudisrakennus ei näy pihapiirin suunnasta tarkasteltaessa, metsä välissä säilyy. Pihapiirissä säilyy myös vanha Hartikantien linjaus.

Hartikantien varrelle pellon laitaan tuleva autopaikoitus sijoittuu maastossa alemmaksi ja pääosin navetan taakse, eikä tule näkymään pihapiiriin.

Kuva 58: Hartikan torppa ja pihapiiriä etelän suunnasta 24.6.2020.

Kuva 59: Hartikan torppa ja pihapiiri vanhalta Hartikantieltä pohjoisesta. Isompien tilaisuuksien autopaikoitus tulee sijoittumaan kuvassa vasemmalle kasvihuoneen ja navetan vasemmalle puolelle pellon reunan.

4.9.2023

Kuva 60: Lähestymisnäkyssä etelästä autopaikoitus jää navetan taakse ja pihaa alemmas, eikä näy maisemassa.

Kaavamuutos suojaa Hartikan pihapiirin, eikä sillä ei ole siihen haitallista vaikutusta.

Tarvaalanvirta

Metsä ja kasvillisuus peittävät pääosin näkyvistä Hartikan olevat rakennukset. Päärakennuksen punainen katto ja rakennusten sekä pihan kohdalla harvempi puusto on havaittavissa vastarannalta (keskimmäinen kuva alla).

4.9.2023

Virtuaalimallikuvassa (alla) puusto on huomattavasti harvempaa kuin todellisuudessa on ja rakennukset ovat havaittavissa selvemmin. Kaikki rakennukset ovat mallissa myös vaaleampia kuin mitä ne todellisuudessa ovat tai tulevat olemaan.

Alemmassa kuvassa rakennukset on numeroitu. Rakennukset 2 – 6 ovat olevia rakennuksia, joista selvimmin erottuva (6) on Hartikan uusi ranta sauna. Nro 2 on vanha ranta sauna, joka mallissa on esitetty valkoisena ja 5 metriä korkeana. Luonnossa rakennus on matalampi ja väritetty siten, ettei se ole juuri erotettavissa. Nro 3 on Hartikan torppa, nro 4 asuinrakennus ja nro 5 oleva konehalli.

Kohdassa nro 1 on näkyvissä kaavan mukaiseen paikkaan sijoitettu uudisrakennus. Rakennuksen pääty tulee mallinnuskuvan mukaisesti todennäköisesti näkymään Tarvaalankoskelle korkean sijaintinsa takia ja koska puusto ko. kohdalla on pääosin korkeaa männikköä, jonka alaokisto on harvaa.

RM-1 – korttelin rakennusala on rajattu n. 15 m:n etäisyydelle rantaviivasta. 15 m:n jälkeen ranta nousee jyrkästi aina 30-50 m:n etäisyydelle.

4.9.2023

Kaavan yleismääräyksen mukaisesti *uudisrakennusten tulee sijoittelun, mittasuhteiden, katto-muodon ja pintamateriaalien osalta sopeutua olevaan rakennettuun ympäristöön ja maisemaan. Rakennukset tulee sijoittaa ja toteuttaa siten, että maaston näkyvää täyttöä ja leikkauksia tarvitaan mahdollisimman vähän.*

Istutettavana / luonnonmukaisena säilytettävä rantavyöhykemääräys, olevan puuston korkeus ja maisemaan sopeuttamista koskeva määräys huomioiden rakentamisen ei arvioida vaikuttavan haitallisesti Tarvaalankosken maisemaan.

Konehalli

Oleva konehalli / konesuoja on tarpeeseen nähden liian pieni, osa kalustosta jää nykyisellään ilman suojaa. Ranta-asemakaavassa on RM-1 – korttelialueelle yleiskaavan mukainen 1 400 kem² rakennusoikeus, olevaa rakennuskantaa on n. 1 000 kem². Suojeltu torppa on kooltaan n. 125 kem². Oleva konehalli on mahdollista purkaa ja korvata isommalla tai konehallitilaa on kaavalla mahdollista lisätä rakentamalla rakennusalan puitteissa, kaavassa annettuja yleismääräyksiä noudattaen. Kortteliin on merkitty ohjeellisia rakennusaloja maisemaselvityksen suositusten mukaisille paikoille.

Konesuojan nykyinen sijainti on suojainen ja toimiva, halli ei näy merkittävän häiritsevästi, vaikka sijaitsee suhteellisen keskeisellä paikalla.

Kaava mahdollistaa konehallin korvaamisen paremmin ympäristöön sopivalla rakennuksella tai lisärakentamisen siten, että ulko-varastoinnista voidaan luopua.

Toimintakeskus

Kaava sallii RM-1 – korttelialueella olevan rakennuskannan lisäksi n. 400 kem²:n lisärakennusoikeuden. Alueelle on aiemmin myönnetty lupa monitoimirakennukselle, jota ei kuitenkaan ole toteutettu ja jonka lupa on rauennut. Kaava mahdollistaa ajatuksen uudelleen herättämisen matkailutoimintaan liittyen.

4.9.2023

Toimintakeskuksen luonteva sijainti on kaavakartalla esitetty ohjeellisena rakennusalueena paikalle, joka maisemaselvityksessä on todettu lisärakentamiselle soveltuvaksi. Paikka on suunnilleen sama kuin aiemminkin.

Ohjeelliselle paikalle toteutettuna lisärakentaminen ei näy maisemassa häiritsevästi. Maisemallisesti arvokkaan peltoalueen puolelle on merkitty istutettava / luonnonmuokaisena säilytettävä vyöhyke näkösuojaksi. Puustoa jää myös Hartikantien suuntaan vaikutuksia pehmentämään.

6.6 Tekninen huolto

Tila on liitetty kunnan sähköverkkoon, alueella ei ole kunnallista vesihuoltoverkkoa.

Vuokrakäytössä olevalle Rantamajalle on asennettu haja-asutusalueiden jätevesiasetuksen mukainen jätevesijärjestelmä: pullokaivo, johon kaikki jätevedet johdetaan.

Päärakennuksen osalta on käytössä maasuodatin harmaille vesille ja pullokaivo mustille vesille. Tähän on haettu meneillään olevan ranta-asemakaavoitusprosessin vuoksi poikkeuslupa 5 vuodeksi, josta on jäljellä vielä 3 vuotta. Kaavoituksen toteutuminen vaikuttaa tuleviin ratkaisuihin.

6.7 Liikenteelliset vaikutukset

Alueen oleva liikenneverkko, Ränssintien liikennemäärä ja tilan nykyinen paikoitus on kuvattu sivulla 22.

Kaava-alueen läpi Ränssintieltä Kirkkoniemeen johtavan Hartikantien liikennemäärä on vuoden 2020 koronapandemian aikana yli kaksinkertaistunut. Normaalisti kävijöitä on ollut n. 3000 / vuodessa (→ 8 ajoneuvoa / vrk).

Hartikan tilalla on kaksi vuokrattavaa loma-asuntoa. Loma-asuntojen käyttöaste on ollut 55 %:n luokkaa. Erilaisiin juhlatilaisuuksiin tilalla on osallistunut vuosittain 500 – 1000 vierasta. Hartikan tilan oma liikennetuotos tasaisesti vuodelle jaettuna on samaa luokkaa Kirkkoniemeen normaalisti suuntautuvan retkeilyliikenteen kanssa. Hartikantien tasaisesti koko vuodelle jaettu normaali liikennemäärä on siten n. 20 ajoneuvoa / vrk.

Hartikan tilan normaaliajan paikoitus hoituu piha-alueilla olevilla muutaman paikan pysäköintialueilla. Erityistilaisuuksien aikaan ajoneuvomäärä hetkellisesti moninkertaistuu ja kokemukseen perustuen suurin hetkellinen paikoitustarve on n. 40 autopaikkaa.

4.9.2023

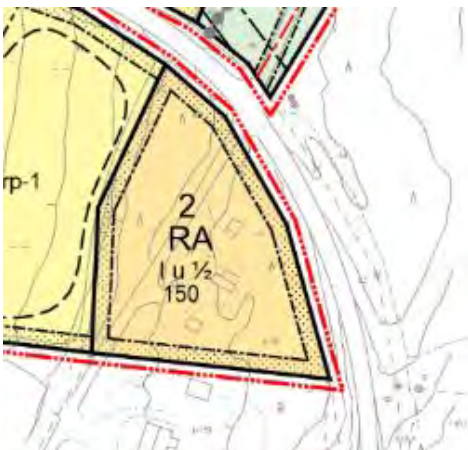
Kuva 61: Paikoitussuunnitelma

tää ja jatkaa matkaa kävellen. Paikoitus toimii sekä Hartikantien nykyisellä, että kaavakartalla esitetyllä uudella linjauksella.

Kuva 62: Ajo uudisrakennukselle. p-alueen rajausta on tiukennettu ehdotusvaiheen jälkeen.

lukumäärän ei kuitenkaan arvioida nousevan merkittävästi. Erityistilaisuuksiin liittyvää liikennöintiä ja paikoitusta helpottavat kaavassa esitetyt Hartikantien linjauksen muutos sekä pellon laitaa keskitettävä paikoitus.

Erityistilaisuuksia varten tarvittava paikoitustila on osoitettavissa luontevasti navetan itäpuolelle pellon ja Kirkkoniemmen johtavan tien varteen. Paikoitusalue on osoitettu kaavakartalla ohjeellisesti mitoitettuna siten, että sinne mahtuu 40 autoa. Tarvittaessa voidaan lisäpaikoitusta ohjata pellon puolelle. Käytössä säilyvät myös tilalla olevat paikoitusalueet.

Erityistilaisuuksia varten mitoitettu paikoitus sijoittuu maisemassa alavaan kohtaan. Navetta ja maaston laskeutuminen estävät paikoituksen näkymisen Hartikan piha-alueelle. Paikoitus ei juuri näy myöskään maisemallisesti arvokkaalle pellolle itäänpäin, koska se peittyy peltokasvillisuuden korkeuden taakse. Liikenteellisesti paikoitusalue sijoittuu keskeisesti hyvin, niin että ajoneuvo on luontevaa alueelle jättää ja jatkaa matkaa kävellen.

Kirkkomaan vieressä on oleva pieni paikoituslevike, joka säilyy nykyisellään. Kirkkomaan viereen rakennettavaksi esitettävälle uudisrakennukselle järjestetään kulku olevan polun kohdalle 5 m leveänä siten, että uudisrakennuksen ovelle on mahdollista päästä myös ajoneuvolla huoltoa ja liikuntarajoitteisten kuljetuksia ajatellen.

Hartikan tilan matkailutoiminnan kerrosalan lisääntyä kaavan myötä maksimissaan 68 % nykyisestä. Normaalin loma-asumiskäytön aikana liikenne on niin vähäistä, ettei kaavan muutoksella tule olemaan merkittävää vaikutusta liikenteeseen tai sen toimivuuteen.

Uusien tilojen myötä erityistilaisuuksien vuosittainen lukumäärä voi lisääntyä. Yksittäiseen tilaisuuteen osallistuvien

Ränssintien eteläpuolelle osoitettavan RA – korttelin 2 läpi johtaa oleva, kapea tie. Tie oli kaavaluonnoksessa huomioitu ajoyhteys – merkinnällä. Ajotie ei kuitenkaan ole välttämätön alueen eteläpuoliselle asutukselle, eikä Hartikan tilaa ole rasiotettu ajotiellä. Läpikulkuliikenne RA – korttelin läpi vaikeuttaa alueen rakentamista, vähentää viihtyisyyttä ja heikentää turvallisuutta.

RA – korttelin läpi merkitty ajoyhteys – merkintä on kaavaehdotuksessa poistettu. Tien käytöstä voidaan tarvittaessa sopia maanomistajien keskinäisellä sopimuksella.

4.9.2023

6.8 Taloudelliset vaikutukset

Kaavan mukaisten rakennusten rakennusvaihe kestää useita vuosia ja tarjoaa paikallisille alan osaajille yrittäjille runsaasti työ- ja urakointimahdollisuuksia. Matkailu ja virkistystoiminta lisää Laukaan ja Tarvaalan tunnettua kotimaassa ja myös ulkomailla. Samalla se luo työpaikkoja (keittiö-, siivous, kuljetus- yms. palvelut) ja tuottaa menestyessään kysyntäpotentiaalia paikallisille yrityksille, kuten majoitus- ja ravitsemusliikkeet sekä kaupat ja muut palvelut. Kokonaisuudessaan hanke tuottaa myönteisiä kerrannaisvaikutuksia koko kunnan talouteen.

6.9 Sosiaaliset vaikutukset

Kaavan toteutuminen vahvistaa alueen luonnetta luonnonläheisenä ja historiallisena matkailu- ja virkistyskohteena sekä kokoontumis- ja kohtaamispaikkana. Alueen maisema- ja luonto - ulottuvuuksien hyödyntäminen tukee ihmisten kohtaamista, ryhmäytymistä ja sosiaalista hyvinvointia. Muutoin hiljenevä kylämiljöö saa uutta elämää. Sosiaaliset vaikutukset ovat myönteiset.

6.10 Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen

Asemakaava vahvistaa alueen olevaa luonnetta, ei merkittäviä nykyisestä poikkeavia vaikutuksia.

6.11 Ilmasto

Ilman erityistoimia rakentaminen ja liikennemäärän kasvu lisäävät osaltaan ilmaston kannalta haitallisia hiilidioksidipäästöjä. Uudisrakentaminen on alueella luontevaa toteuttaa puurakenteisena, millä on myös hiiltä sitovia vaikutuksia. Suuri osa kaavasta edesauttaa olevien metsä- ja peltoalueiden säilymistä, millä on ilmastolle myönteinen vaikutus.

6.12 Melu

Matkailutoiminta voi ajoittain tuottaa vähäistä ympäristöön kantautuvaa ääntä, kuten liikenteen ääntä, puheen sorinaa jne. Alueella ei kuitenkaan harrasteta moottoriavusteisia harrasteita, joten äänet eivät ole häiritseviä, eikä niistä synny varsinaisesti melua.

6.13 Yritysvaikutukset

Alueen kaupalliset palvelut lisääntyvät ja monipuolistuvat. Ranta-asemakaavalla ei ole suoraa vaikutusta julkisten palvelujen tarjontaan, mutta matkailutoiminnan menestyminen vilkastuttaa kunnan yritystoimintaa. Kasvu luo resursseja ja mahdollisuuksia palvelujen yleiselle kehittämiselle.

6.14 Vaikutukset palveluiden rakenteeseen

Kaavoitushanke toteutuessaan mahdollistaa uusien palveluverkostojen syntyä mukaan lukien kansainväliset ulottuvuudet ja siten vaikuttaa myönteisesti kunnan alueella tarjolla olevien palveluiden laatuun ja määrään.

6.15 Kaupalliset vaikutukset

Matkailutoimintaan voi liittyä tuotemyyntiä tai muuta vastaavaa oheisluonteista kaupallista toimintaa. Lisäksi kaavoituksen toteutuminen mahdollistaa ja vahvistaa eri toimijoiden yhteistyön, kuten verkostojen, kautta syntyvää uutta liiketoimintaa.

6.16 Ympäristön häiriötekijät

Kaava-alueen merkittävin ympäristön häiriötekijä on Kirkkoniemen virkistyskäyttäjien läpikulkeva ajoneuvoliikenne. Kaavassa on tutkittu ja esitetään Kirkkonimentielle vaihtoehtoinen, turvallisempi tielinjaus, joka mahdollistaa häiriön vähentämisen ja liikenteen turvallisuuden lisäämisen.

4.9.2023

6.17 Kaavan suhde maakuntakaavaan

Maakuntakaavan sisältö ja tavoitteet alueen osalta on kuvattu edellä kohdassa 3.2.3 Maakuntakaavoitus, sivu 37.

- *Ranta-asemakaava ei uhkaa yhtenäisten metsä- ja peltoalueiden säilymistä.*
- *Asemakaavalla ei ole vaikutusta maisemallisesti arvokkaaseen tiehen.*
- *Alueelle ei osoiteta erityisiä pilaantumis- ja muuttamisriskejä aiheuttavia laitoksia, toimintoja tai maa-ainesten ottoa ja sijoittuminen pohjavesialueelle on otettu huomioon kaavamerkinnoissa ja – määräyksissä. Tekopohjavesilaitoksen raakavesilinjaputki on merkitty kaavakartalle.*
- *Alueen kehittämisessä hyödynnetään kulttuuriympäristön monimuotoisuutta ja edistetään sen kestävästä käyttöä ja hoitoa. Alueen metsää voidaan hoitaa metsälainsäädännön mukaisesti, kun se ei ole ristiriidassa muinaismuistojen suojelemiseksi annettujen määräysten kanssa.*
- *Sijoittuminen Natura-alueen läheisyyteen on tiedostettu ja otettu huomioon toimintojen sijoittelussa, määräyksissä ja vaikutusten arvioinnissa.*
- *Alueella on erinomaiset mahdollisuudet toteuttaa maakuntakaavan Uusiutuva energia - määräystä erityisesti puurakentamisen osalta.*
- *Geoenergian hyödyntämismahdollisuuksia on selvitetty*
- *Muinaisjäännösten ja kulttuuriympäristökohteiden ajantasainen tieto on tarkistettu viranomaisilta.*

Ranta-asemakaava kehittää alueen matkailu- virkistystoimintaa ympäristön kulttuuriympäristö- ja luonnonarvoja kunnioittaen ja hyödyntäen. Ranta-asemakaava toteuttaa siten maakuntakaavan ja -ohjelman 2018-21 tavoitteita.

4.9.2023

6.18 Kaavan suhde yleiskaavaan

Ranta-asemakaava sijoittuu kahden eri yleiskaavan alueelle (kts. sivu 40). Ranta-asemakaava on yleiskaavojen mukainen. Vanhan kirkon alueella ei ole oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Alue jätettiin aikoinaan kyläosayleiskaavasta (2010) pois, koska arveltiin sen käsittelyn jarruttavan koko yleiskaavan etenemistä. Alue päätettiin käsitellä tulevan (tämän) ranta-asemakaavan yhteydessä.

Alueen osalta ranta-asemakaavan laadintaa ohjaa maakuntakaava. Ranta-asemakaavan suhde maakuntakaavaan on kuvattu edellisessä kappaleessa.

Kuva 63: Vanhan kirkon alueella ei ole yleiskaavaa.

6.19 Yleiskaavan sisältövaatimusten huomioon ottaminen

Koska osalla alueesta ei ole voimassa olevaa oikeusvaikutteista yleiskaavaa, on asemakaavaa laadittaessa soveltuvin osin otettava huomioon myös mitä yleiskaavan sisältövaatimuksista (MRL 39) säädetään (MRL 54.4).

6.19.1 Maakuntakaavan huomioon ottaminen

Maakuntakaava on otettu kaavan laadinnassa huomioon, eikä maakuntaliitolla ollut kaavaehdotuksesta huomautettavaa.

Yleiskaavaa laadittaessa huomioon otettavat seikat

Yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys

Ranta-asemakaava liittyy välittömästi vieressä olevaan oikeusvaikutteiseen yleiskaavaan merkittyyn matkailupalvelujen (RM) alueeseen mahdollistaen sen kehittämisen taloudellisesti ja ekologisesti kestävästi.

Olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö

Ranta-asemakaava käyttää olevaa yhdyskuntarakennetta lähtökohtanaan.

Asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus

Alueella on vähäinen tarve asumiselle. Palvelut ovat saavutettavissa kohtuullisen etäisyyden päässä.

Mahdollisuudet liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen, sekä energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestävällä tavalla

Alue on liikenneverkon kautta tavoitettavissa. Energia-, vesi- ja jätehuoltoon on jo olemassa olevat ratkaisut. Rakentaminen on kaavassa suunniteltu luonnonvarojen ja talouden kannalta kestävällä tavalla.

4.9.2023

Mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön

Elinympäristö on turvallinen ja terveellinen sekä väestöryhmien kannalta tasapainoinen.

Kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset

Matkailutoiminnan kehittäminen on myös kunnan elinkeinoelämää tukevaa toimintaa.

Ympäristöhaittojen vähentäminen

Kaavan toteuttamisesta ei aiheudu merkittäviä ympäristöhaittoja.

Rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen

Kaavaa varten on tehty arkeologinen-, maisema- ja luontoselvitykset. Selvitysten tulokset on otettu kaavaa laadittaessa huomioon. Kaava ei heikennä rakennetun ympäristön, maiseman tai luonnon arvoja.

Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

Alueen ympäristössä on riittävästi virkistykseen soveltuvia alueita.

MRL 39 mukaiset yleiskaavan sisältövaatimukset on otettu soveltuvin osin huomioon MRL 54.4 edellyttämällä tavalla.

7 ASEMAKAAVAN TOTEUTUS

Ranta-asemakaavaa voidaan toteuttaa sen saatua lainvoiman.

Tiealueelta sekä tiehen kuuluvaksi määrätyltä näkemä- ja suoja-alueelta saa tieoikeuden nojalla poistaa piha-alueiden ulkopuolelta näkemää haittaavaa luonnontilaista kasvillisuutta.

Kulttuuriympäristön monimuotoisuutta (muinaismuistot ja rakennusperinne) voi hyödyntää matkailussa. Mahdolliset suojelusta aiheutuvien menetysten korvaukset maanomistajalle määräytyvät MRL 101 §:n tai suojeltavaa arvoa koskevan erityislainsäädännön mukaan.

Yksityisen tien pitäjä ja maatalousliittymän haltija ovat velvollisia tekemään liittymänsä ja pitämään sen kunnossa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ohjeiden mukaan sillä tavoin, ettei niistä ole vaaraa liikenteelle eikä haittaa maantien kunnossapidolle. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa kuitenkin yksityistien liittymän ja maatalousliittymän rumpujen kunnossapidosta.

Kaavan MY-alueiden pääkäyttötarkoitus on metsätalous ja metsälaki ohjaa näiden alueiden metsien käyttöä. Metsätalousalueita voidaan käyttää jokamiehen oikeudella ulkoiluun ja virkistykseen.

Alueilla, joilla metsälaki on voimassa, voi maanomistaja saada kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015) mukaista tukea esimerkiksi monimuotoisuuden suojeluun tai taimikon hoitoon.

Rakentamisessa on otettava huomioon Museoviraston kajoamislupapäätöksen 7.6.2023 (liite 13) lupamääräykset:

1) Mikäli rakentamishanke toteutuu em. kaavakartassa osoitetulle alueelle, katsotaan tehty inventointi riittäväksi, eikä arkeologisia lisätutkimuksia edellytetä. Mikäli rakennuksen paikkaa muutetaan muinaisjäännösalueen sisällä, tulee uudet suunnitelmat lähettää myös Museovirastolle arvioitaviksi mahdollisten lisätutkimustarpeiden kannalta.

4.9.2023

Kaikessa maahan kajoavassa toiminnassa tulee aina huomioida muinaismuistolain 14 § ja 16 §. Mikäli rakentamisen yhteydessä tehdään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavia havaintoja tai löytyy muinaisesine, tulee työt keskeyttää ja ottaa yhteyttä Museovirastoon, jotta havainnot saadaan dokumentoitua.

Kajoamisluvan haltijan on ilmoitettava Museovirastolle, jos kajoamisluvan myöntämisen edellytyksenä olleet seikat ovat muuttuneet tai lupa siirretään muulle kuin hankkeen toteuttajalle.

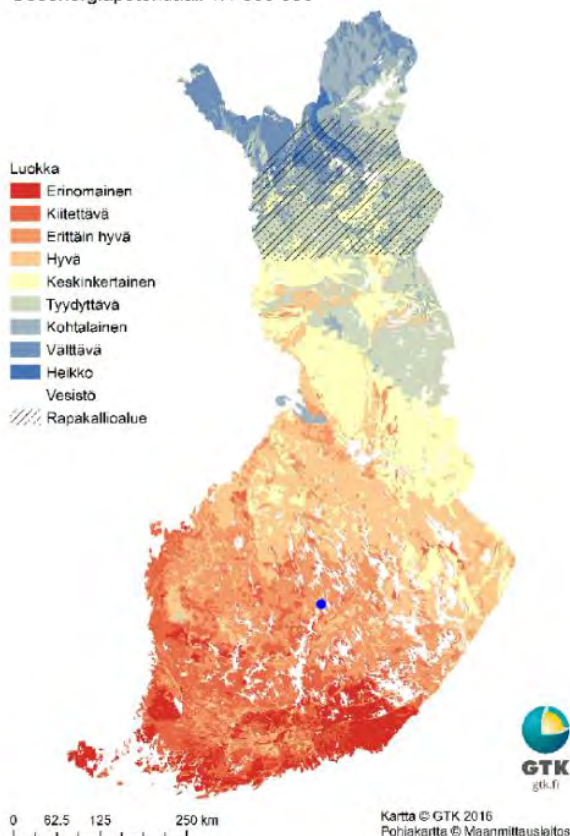
7.1 Hulevesien hallinta

Alueella tapahtuva toiminta ei saa aiheuttaa YSL 7 §:n ja 8 §:n mukaista maaperän eikä pohjaveden pilaantumista tai näihin verrattavia ympäristöhaittoja. Toiminta on järjestettävä alueella, että ympäristön pilaantuminen voidaan ehkäistä ennakolta. Päästöt ympäristöön on rajoitettava mahdollisimman vähäisiksi.

Rakentamisen aikaisen kiintoainekuormituksen aiheuttaman vesien samentumisen estämiseksi on mahdollista suunnitella ja toteuttaa hulevesien viivytysratkaisuja jo ennen rakentamisvaihetta.

7.2 Geoenergian ja puun hyödyntämismahdollisuudet

Geoenergiapotentiaali 1:1 000 000

Geoenergia on uusiutuvaa, maahan ja vesistöön varastoitunutta auringon energiaa.

Laukaa sijoittuu geoenergiapotentiaalisesti hyvälle / erittäin hyvälle vyöhykkeelle.

Geoenergian lähteeksi sopii ympäröivä vesistö. Pohjavesialueesta huolimatta lämmön kerääminen myös maaperästä on mahdollista.

Puuta on lähiympäristössä runsaasti.

FCG

